BBC

STWÓRZ Z NAMI RABATĘ W STYLU ANGIELSKIM

Lipiec 7 (58)/2023

Gardeners' World

EDYCJA POLSKA

PIĘKNE RÓŻE

PRAWIDŁOWA PIELĘGNACJA

Tajemnice różanych zapachów

MINIATUROWE oczka wodne

Postaw na bioróżnorodność

ROŚLINY DONICZKOWE

w czasie letnich wakacji

LAMPY SOLARNE

Niebiańskie donice

Wonne kompozycje w różnych stylach

Lipiec 7/2023
cena 17,90 zł (w tym 8% VAT)
ISSN 2391-8381 Indeks 403636

WARZYWNIK W LIPCU
Monty radzi, jak mieć obfite zbiory

CIESZ SIĘ OWOCAMI
Frances uczy przycinania grusz i jabłoni

ZATRZYMAJ WODĘ
Alan pomaga zmniejszyć rachunki za wodę

Hello green®

Oficjalny dystrybutor marki Hunter w Polsce.
Kontynuacja działalności Hunter Polska.
Od 1997 roku na rynku.
Najlepsze warunki dla dystrybutorów

Systemy nawadniania Hunter

Systemy kapilarne Mona

Żywe Zielone Ściany

HelloGreen
ul. Marynarki Polskiej 59
80-557 Gdańsk
tel. +48 (58) 344 58 20
tel. kom. +48 602 455 959
e-mail: biuro@hellogreen.pl
www.hellogreen.pl

Hunter®

eprasa.pl f6aebc84f

Prenumerata

Gardeners` World. Edycja Polska to wydanie licencyjne największego brytyjskiego magazynu ogrodniczego BBC *Gardeners' World Magazine*. W polskiej edycji dzielimy się z wami naszymi odkryciami – od inspirujących ogrodów (angielskich i polskich) i zachwycających roślin, po zakupowe wskazówki i podpowiedzi, co zrobić, by ogród był zawsze w kwitnącej formie.

Zaprenumeruj *Gardeners' World. Edycja Polska* w wersji drukowanej z rabatem

5% na kwartał (3 wydania)
10% na rok (10 wydań)
25% na dwa lata (20 wydań)

Zamów prenumeratę na
www.UlubionyKiosk.pl
Przesyłka gratis

Welcome

W środku lata w ogrodach dzieje się tak dużo... rabaty pękają w szwach od kwitnących bylin, wypełnione po brzegi donice kipią kolorami, a w warzywniku dojrzewa coraz więcej warzyw. Chwytajmy te piękne letnie chwile, podziwiając ogród zarówno za dnia, gdy przepełniony jest gwarem ptaków i brzęczeniem owadów, jak i po zmierzchu, gdy w świetle lamp można zobaczyć rośliny z zupełnie innej strony – podziwiać kształty ich liści, cienie i sylwetki.

Królową lata i tego wydania jest róża – tajemnice niezwykłych i zróżnicowanych różanych zapachów odsłania Bożka Piotrowska (str. 37), szczegółowo odkrywając subtelne różnice pomiędzy odmianami. Praktyczny poradnik pielęgnacji i uprawy róż (str. 40) pomoże zaplanować kolejność prac i odpowiednio zadbać o tę grupę roślin.

> Byliny to rośliny, z którymi można współpracować, które ochoczo łączą się z innymi, uzupełniają się nawzajem – czasami przez kontrast, a czasami przez harmonię.
> Carol Klein

Ogród to jednak nie tylko róże, ale układ wielowarstwowy, który uwielbiamy modyfikować i uzupełniać o nowe okazy. Doktor Wiesław Szydło opowiada o najciekawszych lipach (str. 81), które natleniają i zacieniają rozgrzane słońcem miasta i podpowiada, które z nich osiągają mniejsze rozmiary i nadają się do wykorzystania w ogrodach. Natomiast Carol przekonuje, że nie może zabraknąć w nich bylin (str. 32). Przedstawia swoje ulubione gatunki, doradza jak je uprawiać i komponować.

Prezentujemy również pomysły na dużo mniejsze przestrzenie – na tarasy i balkony, do donic lub pojemników z odzysku, w których da się stworzyć atrakcyjną kompozycję do cienia (str. 50), mieszankę pachnącą przez całe lato (str. 54), a nawet raj dla roślin wodnych i małych wodnych stworzeń (str. 59), których życie warto obserwować z leżaka, ciesząc się, że wybrały dla siebie właśnie nasz zielony zakątek.

Małgorzata Wójcik
Redaktor naczelna
malgorzata.wojcik@avt.pl

Eksperci Gardeners' World

Monty Don
Ogrodnik-samouk, główny prowadzący Gardeners` World. Entuzjasta psów i upraw ekologicznych, z czytelnikami spotyka się w swoim ogrodzie w Longmeadow.

Carol Klein
Ogrodniczka, łączy występy w telewizji z pisaniem i obowiązkami w jej własnym ogrodzie w Glebe Cottage. Inspiruje nas niezwykłą energią i bogatym doświadczeniem.

Alan Titchmarsh
Autor poczytnych poradników i kilku programów telewizyjnych. Dzieli się bogactwem wiedzy o uprawie roślin, dba o swoje grządki w Hampshire.

Joe Swift
Nagradzany projektant ogrodów, prowadzi pracownię w Londynie. Pisze o wszystkich aspektach ogrodnictwa, dla nas projektuje kwiatowe rabaty.

Adam Frost
Utytułowany architekt krajobrazu, zdobywca wielu nagród na Chelsea Flower Show. Pokazuje, że pielęgnacja ogrodu wcale nie musi być skomplikowana.

eprasa.pl f6caebc84f

SPIS TREŚCI

lipiec 2023

LUBIMY

8 Gwiazdy lipca

20 Wilce

INSPIRACJE

24 Ogrodowa mapa Polski cz. 6
Ścieżki przyrodnicze

26 Letni warzywnik Monty'ego
Najlepsze plony lata

32 Rośliny do zadań specjalnych
Carol wybiera byliny

50 Kompozycje w donicach na lato
Do cienistych zakątków

54 Niebiańskie zapachy
Gotowe zestawienia do pojemników

59 Mała woda, wielkie szczęście
Oczka wodne w skali XS

64 Od czego zacząć?
Podlewanie

69 Sposób na wodę
Metody nawadniania ogrodu

76 Ogrodnicy dla planety
Wspieranie bioróżnorodności

81 Lipa da się lubić
Polecane gatunki i odmiany

86 Rabaty w dobrej oprawie
Zasady projektowania

91 Lampy solarne
Przewodnik dla kupujących

106 Jadalne kwiaty
Juka karolińska

ROŚLINY DONICZKOWE

71 Pielęgnacja w czasie wakacji

WŁASNE UPRAWY

96 Uprawa warzyw za grosze

102 Prosto z grządki

FAUNA W OGRODZIE

108 Traszka zwyczajna

FELIETON

22 Cały Monty

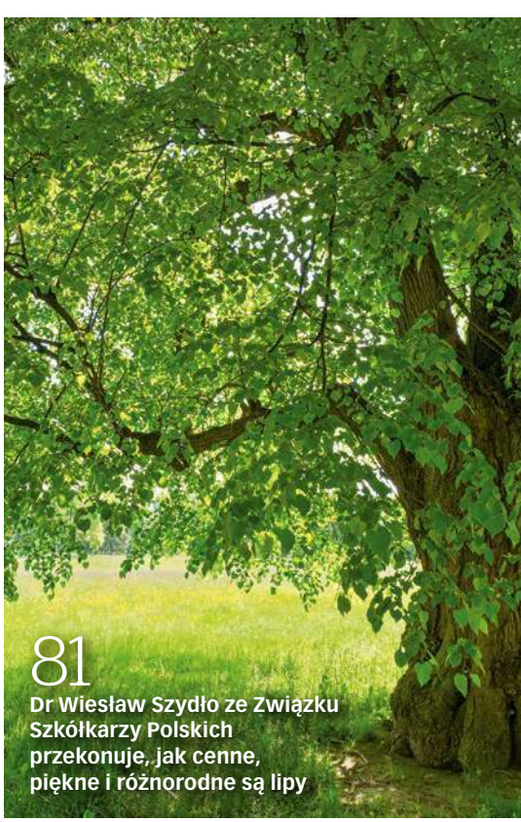
120 Opowieści Titchmarsha

50
Arit przedstawia rośliny, które można uprawiać w donicach, w zacienionych zakątkach ogrodu

91
Oświetl wieczorem ogród, korzystając z naszego przewodnika po lampach solarnych

81
Dr Wiesław Szydło ze Związku Szkółkarzy Polskich przekonuje, jak cenne, piękne i różnorodne są lipy

eprasa.pl f6caebc84f

TEMATY Z OKŁADKI

37-48
76
71
91
86
59
54
26,110,64

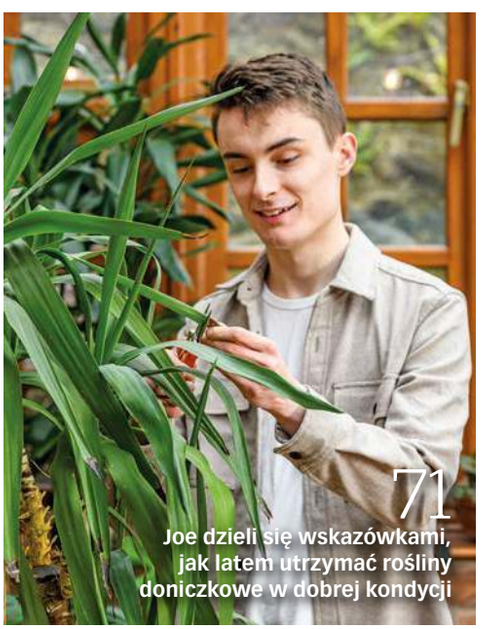
Zdjęcie: photolink/AdobesStock

32
Byliny są długowieczne i wnoszą do ogrodów mnóstwo barw. Carol tłumaczy, dlaczego je uwielbia i opowiada, jak je uprawiać

102
W lipcu z grządek można czerpać całymi garściami. Zobacz, jak Rekha uprawia i wykorzystuje w kuchni cukinie

71
Joe dzieli się wskazówkami, jak latem utrzymać rośliny doniczkowe w dobrej kondycji

59
Pojemnik z miniaturowym oczkiem wodnym możesz ustawić nawet na balkonie lub tarasie i cieszyć się z uprawy roślin oraz gościć w nim drobne zwierzęta, przekonuje Łukasz

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM, PAUL DEBOIS, NEIL HEPWORTH, BOŻKA PIOTROWSKA, ADOBESTOCK

DODATEK SPECJALNY: RÓŻE

37 W świecie różanych zapachów: rodzaje nut zapachowych wonne odmiany
40 Róże bez tajemnic uprawa i pielęgnacja

PRENUMERATA s. 105

Plan działań w lipcu

SPRAWY DO ZROBIENIA

110 Przytnij jabłonie i grusze
113 Przerzedź zawiązki jabłek
114 Wykop wczesne ziemniaki
115 Zadbaj o ogórki i pomidory
116 Przesadź storczyki
117 Zwalczaj rdzę malwy
118 Zasil rośliny kwasolubne
119 Pozwól zakwitnąć koniczynie

eprasa.pl f6caebc84f

Lista zakupów

▲ Dysze zraszaczy MP Rotator

Dostępne w HelloGreen dysze MP Rotator cieszą się największym zaufaniem na rynku jako rozwiązanie o dużej wydajności, umożliwiające osiągnięcie do 30% oszczędności wody w porównaniu z tradycyjnymi dyszami zraszającymi. Zamiast zwykłego „spryskiwania" terenu tworzą wiele strumieni wody w stałym tempie. MP Rotatory można zamontować w dowolnym tradycyjnym korpusie zraszacza, przekształcając dotychczasową instalację w zraszacz zapewniający wysoką jednolitość rozprowadzania oraz niską i odpowiednią intensywność opadu wody niezależnie od wymaganego kąta oraz promienia zraszania. Dysze MP Rotator to doskonały wybór w przypadku nowych systemów, ponieważ zapewniają ogromną elastyczność zasięgu, ograniczają koszty materiałów, a także zwiększają wydajność systemów. Nadają się również idealnie do rewitalizacji starszych systemów – ich modernizacja może rozwiązać problemy między innymi z niskim ciśnieniem.

www.hellogreen.pl

▼ Jej wysokość Porcelana

Lubisz obserwować dziką przyrodę? Usiądź w ogrodzie, posłuchaj śpiewu ptaków, poobserwuj biegające wiewiórki i jeże, rozkoszuj się kawą lub herbatą w kubku z angielskiej porcelany kostnej Dunoon. Porcelana z manufaktury Dunoon jest miła w dotyku, lekka, piękna i zadowoli najbardziej wymagającego. Możesz wybrać dla siebie i swoich bliskich spośród ponad dwudziestu kształtów i wielkości kubków oraz z niepowtarzalnego wzornictwa składającego się z blisko tysiąca różnych wzorów. Zasmakuj w ekskluzywnej porcelanie pośród natury i śpiewu ptaków.

www.atut-primar.pl
www.domprezentow.pl

▼ To nadal pestka! CZYLI OGRODNICTWO DLA DZIECI

Claire Philip

Druga część bestsellerowej książki *To pestka!*

Chcesz zająć się ogrodnictwem, ale nie wiesz, jak zacząć? W tej książce znajdziesz jeszcze więcej pomysłów i prostych zadań, które wprowadzą cię w niezwykły świat przyrody i ogrodnictwa. Przeglądając kolejne strony i testując zamieszczone instrukcje, coraz lepiej poznasz tajemne życie roślin. Nie musisz się martwić tym, że nie masz ogródka – do prostych upraw wcale nie potrzeba dużo miejsca. Wystarczy zwykły parapet lub balkon. Ogrodnictwo to świetny sposób na rozwijanie kreatywności, pewności siebie i umiejętności rozwiązywania problemów. Poszerzając wiedzę na temat roślin dokonasz odkryć, którymi możesz podzielić się z rodziną i przyjaciółmi.

www.marginesy.com.pl

▲ Rzeźba wiatrowa VENTI

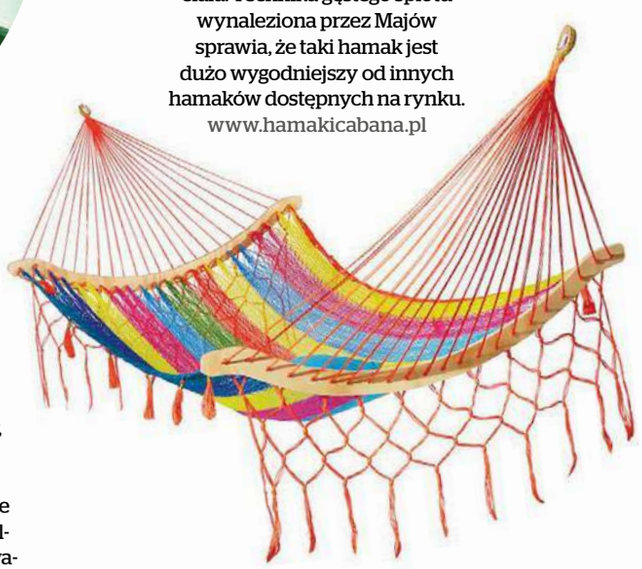
Posiada centralny element w postaci solarnej kuli z mrożonego szkła. Ten nowoczesny wiatrak ogrodowy z pewnością odmieni twoją zieloną przystań. Dwustronna rzeźba kinetyczna, która dzięki przeciwstawnemu ustawieniu łopatek chwytających wiatr porusza się bardzo atrakcyjnie. Kolory światła LED wydobywającego się z zamontowanej diody będą się płynnie zmieniały, przechodząc przez wszystkie barwy RGB. Rzeźbę można ustawić na brzegu kwietnika, wkomponować między nasadzenia ub w donice z kwiatami. Mocny grot ziemny pozwoli w stabilny sposób ją zamontować, a łożyska kulkowe gwarantują jej długą i bezproblemową eksploatację.

www.aurora-garden.pl

▼ Hamak z drążkiem Paraiso

Hamak z zakrzywionymi poprzeczkami, które sprawiają, że siedzisko jest bardzo stabilne i wygodne. Polecany do ogrodu, do opalania, jako hamak dekoracyjny, dla jednej lub dwóch osób. To hamak pleciony z setek miękkich sznurków, które dopasowują się do pozycji ciała. Technika gęstego splotu wynaleziona przez Majów sprawia, że taki hamak jest dużo wygodniejszy od innych hamaków dostępnych na rynku.

www.hamakicabana.pl

eprasa.pl f6caebc84f

◀ Wózek z wężem XL

Gotowy do użycia zestaw do podlewania, który w komplecie posiada wąż ogrodowy 13 mm (1/2") o długości 20 m, złączki i dyszę zraszającą. Wózek można używać w pozycji poziomej oraz obracać w zakresie 360°, co pozwala na efektywne dotarcie do każdego zakątka ogrodu. Konstrukcja wózka zapewnia równomierne zwijanie węża na bębnie. Wózek jest bardzo trwały, a uniwersalne złącze gwarantuje kompatybilność z produktami innych producentów.
www.fiskars.com

▲ Wygodna pielęgnacja krzewów z urządzeniami STIHL

Kompaktowe, poręczne urządzenia systemu AS doskonale nadają się do okazjonalnych prac wokół domu i pielęgnacji ogrodu. Do formowania ozdobnych krzewów drobnolistnych warto użyć lekkich akumulatorowych nożyc STIHL HSA 26. Wyposażone w nóż do trawy doskonale nadają się do wyrównywania krawędzi trawnika. Grubsze gałęzie krzewów bez trudu przytniemy przecinarką STIHL GTA 26. Oba urządzenia zasilane są akumulatorem AS 2, dzięki czemu możemy go przekładać pomiędzy nimi w zależności od potrzeb.
www.stihl.pl

▼ Naturalny trawnik 2 L kanister ze spryskiwaczem

Płynny nawóz organiczny pochodzenia roślinnego, całkowicie rozpuszczający się w wodzie, ekologiczny. Wszystkie składniki są pochodzenia roślinnego. Nawozu możesz używać do podlewania pokojowych roślin kwitnących (takich jak storczyki, anturia, begonie, azalie, skrzydłokwiaty), roślin zielonych uprawianych w donicach (takich jak juki, palmy, dracena czy fikusy) oraz roślin balkonowych i tarasowych (np. pelargonii, surfinii, petunii, fuksji czy róż).
www.innbio.pl

▶ Pułapka na ćmę bukszpanową

Pułapka na ćmę bukszpanową pozwala na odłowienie i monitorowanie nasilenia dorosłych owadów popularnej i bardzo żarłocznej ćmy bukszpanowej. Pułapka zawiera feromon, który wabi ćmy do pojemnika, dzięki czemu można bardzo szybko zaobserwować pojawienie się szkodnika w uprawie bukszpanów. Selektywność feromonu daje bezpieczeństwo dla pożytecznych owadów zapylających oraz ptaków.
www.sklepdlaogrodu.pl

▶ Doniczka do storczyka z systemem samonawadniania Eva Solo

Doniczka do storczyka od skandynawskiej marki Eva Solo to praktyczne rozwiązanie dla miłośników tych pięknych roślin, którzy nie mogą poświęcać zbyt wiele czasu na pielęgnację swoich wyjątkowych okazów. Doniczka ma wbudowany system samonawadniania, który pozwala na utrzymanie odpowiedniego poziomu wilgoci dla korzeni bez konieczności częstego podlewania. Dzięki nylonowemu knotowi umieszczonemu na dnie doniczki, woda wsiąka do korzeni rośliny z dolnej części zbiornika, zapewniając jej dokładnie tyle wilgoci, ile potrzebuje.
www.naturalhomedecor.pl

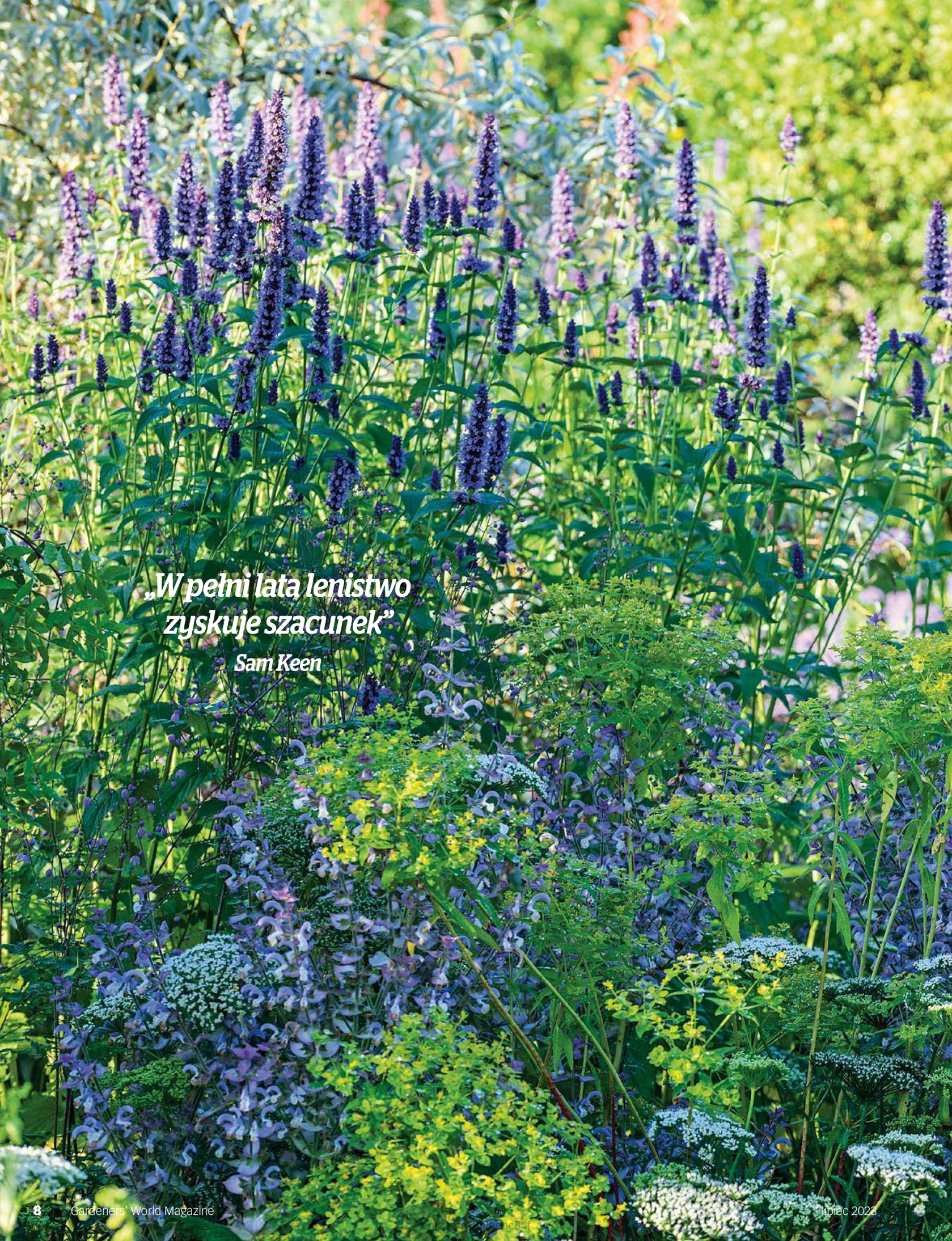

▶ Świeca antykomarowa CITRONELLA

Świeczka przeciw komarom z dużą zawartością olejku Citronella. Posiada właściwości odstraszające owady. Zastosowanie w świecy grubego knota celulozowego wpływa na intensywne wydzielanie olejku rozpuszczonego w parafinie. W produkcji świec wykorzystano wyłącznie czystą parafinę. Świeca działa odstraszająco na komary i posiada przyjemny zapach. Do zastosowania w ogrodzie, na działce, przy grillu, na balkonie lub tarasie. Czas palenia: min. 10 godzin.
www.muggasklep.pl

eprasa.pl f6caebc84f

„W pełni lata lenistwo zyskuje szacunek”

Sam Keen

Lubimy lipiec

Czasem lipiec w ogrodach jest bardzo spokojny – minął już zgiełk wczesnego lata, więc lekkim truchtem pokonamy kilka następnych tygodni. Jest wiele roślin, które robią swoje, ale musimy się upewnić, że starczy też miejsca dla jednorocznych, późnych bylin i (oczywiście) pierwszych dalii.

Jeśli pojawiają się luki w nasadzeniach, to są okazją do zakupów, którym niewiele ogrodniczek i ogrodników potrafi się oprzeć. Drogie targi roślin, szkółki i wystawy kwiatowe: szykujcie się, bo przybywamy!

TEKST JAMES ALEXANDER-SINCLAIR

GWIAZDA MIESIĄCA

Kłosowiec (*Agastache*) 'Blackadder'

Kiedy widzisz roślinę o takiej nazwie, bardzo trudno jest uniknąć skojarzeń z serią seriali komediowych o takiej samej nazwie, w której występowali Rowan Atkinson, Richard Curtis i Ben Elton [„Czarna Żmija", tytuł oryginalny „The Black Adder" – red.] Trudno mi jednak znaleźć odpowiednią analogię, ponieważ telewizyjny bohater jest odrażający, a kłosowiec to jedna z najlepszych roślin, jakie miałem przyjemność poznać. Wysoki, elegancki, doskonale wybarwiony i niezbędny w każdym ogrodzie. Tutaj pięknie współgra z szałwią (która pachnie trochę jak Baldrick, więc przypuszczam, że może to być ich wspólnym mianownikiem).

Kwitnie od teraz do października. Chroń przed mrozem w chłodniejszych miejscach. Suche kwiatostany zostaw na zimę.

Szerokość x Wysokość 90 cm x 45 cm

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

JAK Z PŁATKA

Widok jeżówek potrafi podnieść na duchu (w zasadzie to północnoamerykańskie rośliny preriowe). Myślę, że to ten zadziorny róż większości odmian (chociaż ta jest nieco bardziej subtelna) i fakt, że prawie zawsze towarzyszą im pszczoły. Świetnie komponują się z lekkimi trawami (szczególnie z prosem) i naszym przyjacielem z poprzedniej strony, kłosowcem. Uważaj, bo lubią rosnąć luźno, więc zrezygnuj z upychania!

Jeżówka (*Echinacea*) 'Summer Cocktail'
Daj jej dużo słońca i dobry drenaż. Sadzonki korzeniowe pobierz jesienią.
W x S 60 cm x 45 cm

ALE UPAŁ

O tej porze roku kwiaty w gorących barwach nabierają mocy. Minęła świeżość wiosny i nadeszły letnie dni. Nasze ogrody są ciepłe i trochę zakurzone – w sam raz dla ataku oranżów i ciosów czerwieni. Możemy tu dodać kolejną aluzję do telewizyjnej komedii – w skeczu Fast Show z nieżyjącą już Caroline Aherne, jeśli dobrze pamiętam, w prognozie zapowiadano „przypał".

Krokosmia (*Crocosmia*) 'Scorchio'
Wyrasta z cebul, więc łatwo ją rozmnożyć: po prostu wykop całą kępę i podziel ją wiosną. Rób tak co kilka lat, aby zapewnić roślinie dość miejsca do wzrostu [w Polsce krokosmia nie zimuje w gruncie; należy ją wykopać i przechować do wiosny w chłodnym pomieszczeniu – red.].
W x S 75 cm x 50 cm

ZDJĘCIA: TORIE CHUGG; JASON INGRAM

eprasa.pl f6caebc84f

BĘDZIESZ MOJĄ DAMĄ

Klasyczne letnie połączenie: werbena jest jedną z tych roślin, które dzięki szybkiemu kwitnieniu dodają świeżości nowo obsadzonej rabacie. Dobrze komponuje się z puszystymi, olśniewającymi trawami (w szczególności ze śmiałkiem, miskantem i ostnicą) – w rzeczywistości dobrze komponuje się prawie ze wszystkim!

Werbena patagońska (*Verbena bonariensis*)

Łatwo się rozsiewa. Usuń starsze, nadmiernie zdrewniałe rośliny. Młodsze mają więcej elegancji.
W x S 1,5 m x 50 cm

Śmiałek darniowy (*Deschampsia cespitosa*)

Zimozielona trawa. Trochę dzika i niesforna. Wiosną wymaga starannego wyczesania, aby usunąć stare źdźbła.
W x S 1,2 m x 30 cm

Strona przykładowa

STARSI PRZODEM

Dwie rośliny: nowa i stara, które działają w doskonałej harmonii. Kiedy najlepsze dni czosnku przeminą, dalia skradnie środek sceny. To doskonały przykład planowanej sukcesji na rabacie: zawsze powinniśmy myśleć z wyprzedzeniem i mieć coś w zanadrzu na lato.

Dalia (*Dahlia*) 'Blue Bayou'

Jak wszystkie dalie, i tę posadź w maju kiedy miną przymrozki. Jesienią wykop kłącze i przechowaj w chłodnym pomieszczeniu, gdzie nie dosięgnie go mróz.
W x S 1,2 m x 75 cm

Czosnek turkiestański (*Allium stipitatum*) 'Mount Everest'

Piękny biały czosnek. Dla uzyskania letnich kwiatów posadź cebule jesienią. Suszki sprawdzą się w suchych kompozycjach.
W x S 90 cm x 20 cm

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl f6caebc84f

STIHL

TERAZ PODWÓJNA MOC.
KUP ZESTAW Z 2 AKUMULATORAMI

STIHL HSA 26
NOŻYCE DO TRAWY I KRZEWÓW
W ZESTAWIE Z ŁADOWARKĄ AL 1
ORAZ 2 AKUMULATORAMI AS 2

699 PLN*

STIHL GTA 26
PRZECINARKA DO DREWNA
W ZESTAWIE Z ŁADOWARKĄ AL 1
ORAZ 2 AKUMULATORAMI AS 2

799 PLN*

* Rekomendowana cena detaliczna

WIĘCEJ INFORMACJI U AUTORYZOWANYCH
DEALERÓW STIHL ORAZ NA **WWW.STIHL.PL**

/ STIHL.POLSKA / STIHL_POLSKA

AS SYSTEM

CORDLESS POWER. BY STIHL.

eprasa.pl/f6cbebc841

ZABAWA BEZ KOŃCA

Liliowiec to wspaniała roślina: nie tylko ten o żółtych kwiatach, ale także w odcieniach pomarańczu i głębokiego mahoniu. Każdy kwiat żyje tylko jeden dzień, ale mają tak głębokie barwy, że dni pełne kwitnących liliowców są wspaniałe. Ponadto, jeśli masz ich dużo – a łatwo je rozmnożyć – to zawsze będziesz mieć mnóstwo kwiatów, którymi ożywisz sałatkę.

Liliowiec żółty
Hemerocallis lilioasphodelus
Podziel wiosną lub latem. Znosi gliniastą ziemię, ale wymaga jak najwięcej słońca dla obfitego kwitnienia.
W x S 100 cm x 40 cm

eprasa.pl f6caebc84f

POD PARASOLEM

Koper rośnie najlepiej tam, gdzie jest mu najwygodniej, a najwygodniejsze miejsca znajduje sobie sam. Jeśli pozwolisz się mu rozsiać za rabatach (albo rozrzucisz niedbale trochę nasion), to szybko wykiełkuje, wypełni puste miejsca i utworzy nad innymi roślinami ochronny baldachim. Obłok koprowej woni dezorientuje szkodniki, które znajdują swoje ulubione gatunki, kierując się zapachem. Koper broni, koper radzi, koper nigdy was nie zdradzi.

Rudbekia owłosiona (*Rudbeckia hirta*)

Jej odmiany różnią się od siebie proporcjami żółci i brązu na płatkach. Nasiona wysiej wiosną lub latem, a pierwsze kwiaty pojawią się na roślinach w następnym roku. Lubi słońce.
W x S 90 cm x 60 cm

Koper ogrodowy (*Anethum graveolens*)

Sam łatwo się rozsieje, jeśli pozwolisz baldachom dojrzeć. Na jego liściach czasami można spotkać jaskrawo ubarwione gąsienice pazia królowej. Znosi niewielkie przymrozki.
W x S 100 cm x 20 cm

TEKST ŁUKASZ SKOP
ZDJĘCIA BOŻKA PIOTROWSKA

eprasa.pl f6caebc84

MIKROKOSMOS

Spokój w łąkowym mikroświecie zostaje zburzony, kiedy inwazji dokonują błękitne latające spodki chabronautów. W odsiecz z hukiem wystartowały rakiety czyścicieli, pozostawiając za sobą smugi fioletowego dymu. W oddali widać nadlatujące wsparcie dla chabronautów. To różowa frakcja! Wynik tego starcia jest łatwy do przewidzenia: do końca lata czeka nas nieustanna walka kolorów.

Czyściec błotny (*Stachys palustris*)

Pod ziemią wytwarza jadalne bulwki, przypominające wyglądem tłuste pędraki. Nad ziemią dostarcza jeszcze więcej wrażeń, dzięki smukłym kwiatostanom. Lubi podmokłe stanowiska.
W x S 90 cm x 40 cm

Chaber bławatek (*Centaurea cyanus*) 'Blue Diadem'

Wysiej go w październiku – wtedy przezimuje i zakwitnie już pod koniec maja. Albo wysiej wiosną, wtedy zakwitnie latem. Od dzikiego bławatka odróżnia się pełniejszymi kwiatostanami.
W x S 75 cm x 25 cm

eprasa.pl/locatebc81

W TONI WONI

Romantycznie pastelowe floksy i lilie rozkochują w sobie nie tylko kolorami, ale też uderzająco mocnym i słodkim zapachem. W samą porę, bo właśnie przekwitły konwalie, lilaki, piwonie i jaśminowce, czyli poprzednia zmiana ogrodowych perfumiarzy. Następne na straży pachnącego lata staną lewkonie i tytonie, żeby żaden ogrodnik nie musiał wspominać zimą tylko zapachu swojego kompostu.

Floks wiechowaty (*Phlox paniculata*) 'Norah Leigh'

Kremowo-zielone liście i lawendowo-różowe kwiaty. Rozmnażaj przez podział jesienią lub wiosną. Zetnij łodygi przy ziemi, jeśli na liściach rozwinie się mączniak.

W x S 90 cm x 45 cm

Lilia orientalna (*Lilium orientalis*) 'Hachi'

Cebule posadź w kwietniu. Kiedy pokażą się liście pilnuj, żeby nie zostały uszkodzone przez poskrzypkę liliową. Kiedy ją zauważysz, podłóż pod roślinę gazetę, potrząśnij łodygą i zbierz owady, które pospadały z liści.

W x S 120 cm x 30 cm

eprasa.pl f6caebc84f

PIANA PARTY

Gipsówka zawsze organizuje na rabatach najlepsze zabawy. Przez białą pianę przedzierają się dzwonkowate kwiaty powojnika, którym tutaj gipsówka zapewnia doskonałe wsparcie i tło wypełnione śnieżynkami. Razem tworzą barwny wzór, którym można by ozdobić papier do pakowania gwiazdkowych prezentów – gdyby tylko święta zechciały przyjść wcześniej.

Powojnik (*Clematis*) 'Rooguchi', Grupa Integrifolia
Pędy tego bylinowego powojnika co roku zamierają zimą, a później odrastają wiosną. Kwitnie całe lato. Wiotkie pędy mogą się piąć po podporach lub płożyć, tworząc ukwieconą okrywę.
W x S 1,2 m x 1 m

eprasa.pl f6caebc84f

PRZEPLA-TANIEC

Trochę trudno uwierzyć, że tak lekka, delikatna i ażurowa konstrukcja, jaką tworzy ze swoich łodyg łyszczec (gipsówka) wyrasta z grubego korzenia przypominającego przerośniętą pietruszkę. Kwiaty łyszczca tworzą gęstą chmurę pomiędzy innymi roślinami i migoczą w popołudniowym słońcu. Na rabacie mają więcej elegancji, niż ściśnięte w bukiecie pomiędzy przywiędłymi różami.

Łyszczec wiechowaty (*Gypsophila paniculata*) 'Schneeflocke'
Korzeni się bardzo głęboko, więc uważaj przy przesadzaniu, aby nie przeciąć szpadlem zbyt wielu korzeni. Najlepiej rośnie w słonecznych miejscach i ma małe wymagania glebowe.
W x S 120 cm x 100 cm

REKLAMA

DUNOON

angielska porcelana najwyższej jakości !

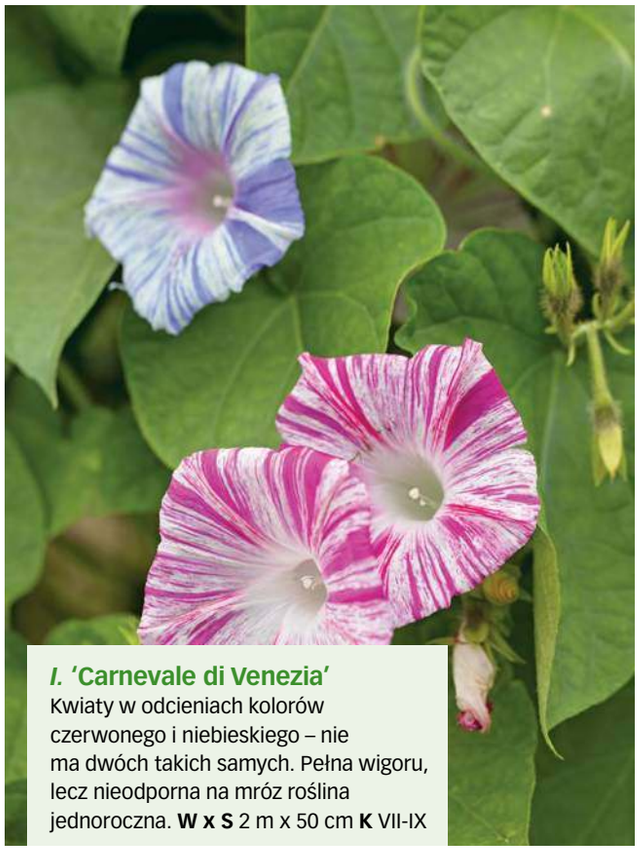
JEJ WYSOKOŚĆ PORCELANA

Do każdego zamówienia na hasło **Gardeners' World** prezent gratis

atut&primar

hurt: atut-primar.pl dekoracje@atut-primar.pl +48 667 881 308 detal: domprezentow.pl

***I.* 'Carnevale di Venezia'**
Kwiaty w odcieniach kolorów czerwonego i niebieskiego – nie ma dwóch takich samych. Pełna wigoru, lecz nieodporna na mróz roślina jednoroczna. **W x S** 2 m x 50 cm **K** VII-IX

***I.* 'Cardinal'**
Jesienią mocno wycięte liście stają się lekko purpurowe. Silnie rosnąca, mało odporna na mróz roślina jednoroczna. **W x S** 2 m x 50 cm **K** VI-IX

***I.* 'Heavenly Blue'**
Pełna wigoru, wrażliwa na mróz roślina jednoroczna o błękitnych trąbkowych kwiatach (tu z żółtą tunbergią oskrzydloną – *Thunbergia alata*). **W x S** 3 m x 75 cm **K** VI-VIII

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

Wilce

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Sadzenie												
Kwiaty												

eprasa.pl f6caebc84f

I. lobata
Rzędy szpiczastych kwiatów pokrywających karmazynowe pędy z jednej strony. Energiczna, nieodporna na mróz roślina jednoroczna.
W x S 3 m x 75 cm **K** VII-X

Eksperci polecają

Wilce

Różnorodność jest solą życia tych kameleonów – twierdzi **Graham Rice**

Całkiem możliwe, że moim ulubionym kwiatem jest wilec (*Ipomoea*) 'Heavenly Blue'. W każdym razie w tym miesiącu! Raczej nie jest moim ulubionym kwiatem w lutym – ale nie idźmy w tę stronę…

Chodzi oczywiście o to, że kwiaty 'Heavenly Blue' są po prostu piękne. Są jedwabiste, mają kształt trąbki i otwierają się wczesnym rankiem, zaś zamykają tuż po południu. Codziennie po dwunastej już nie możemy się doczekać, jak roślina będzie wyglądać następnego dnia.

Odmiana 'Heavenly Blue' jest łatwa w uprawie. Może nie aż tak łatwa, że szaleje na rabatach, dławiąc róże, ale zapewnia nam większe szanse na powodzenie niż klęskę.

Natomiast jej uprawa z nasion wymaga nieco wysiłku. Kiedyś wysłałem ich trochę kumplowi i zanim zdążyłem wyjaśnić, jak się nimi zaopiekować, wrzucił wszystkie do ziemi ogrodowej w doniczce i ustawił ją na bojlerze! I zapomniał o nich – aż w końcu pokazały się rachityczne kremowozielone pędy, które zaczęły się zwieszać i kurczyć. Traktuj je dobrze, a wszystko się uda.

Poza tym 'Heavenly Blue' przypomina nam o swoich niezwykle różnorodnych krewnych. Oprócz pnączy są wśród nich bataty, w tym ozdobne wilce ziemniaczane, niewielki wilec szkarłatny 'Cardinal' i wilce klapowane (*I. lobata*), które w ogóle nie wyglądają na spokrewnione z 'Heavenly Blue'. I wszystkie są warte uprawy.

Ale może zacznij od 'Heavenly Blue'. Czy wspominałem już, że to chyba mój ulubiony kwiat?

- **Stanowisko** Kwitnące pnącza najlepiej rosną w pełnym słońcu, w żyznej glebie, która nigdy nie wysycha. Pnącza o atrakcyjnych liściach świetnie wyglądają jako rośliny okrywowe z przodu rabaty i gdy „wylewają się" z donic.
- **Sadzenie** Kwitnące wilce uprawiamy z nasion pod osłoną. Siejemy wiosną. Nie lubią chłodu i słabego światła, ale dobrze rosną.
- **Pielęgnacja** Dobrze podlewaj i zasilaj. Usuwanie przekwitłych kwiatów jest zwykle niepraktyczne.
- **Gdzie kupić** www.mr-fothergills.co.uk, www.thompson-morgan.com

NA STRONIE www.GardenersWorld.com/ipomoea-inspiration znajdziesz więcej specjalistycznych porad dotyczących uprawy wilców

eprasa.pl f6caebc84f

Felieton

Cały Monty

Myśląc o suszy, **Monty** zabiera się za przebudowę Suchego Ogrodu – ale czy są dla niego szanse na podmokłym terenie Herefordshire?

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD

Mam nadzieję, że gdy czytasz te słowa, pada deszcz; że z szarego nieba od wielu godzin miarowo spadają wielkie krople, które nie bębnią, ale powoli wsiąkają w spragnioną glebę. Taki przypadek byłby wspaniały. Teraz, gdy piszę niniejszy felieton, ziemia jest sucha jak proch. Od miesiąca prawie nie padało, wiosna była sucha, a zima wyjątkowo sucha. Strumienie wysychają, a rośliny sięgają po rezerwy, które powinny przechowywać na znacznie później [dotyczy 2022 roku – red.].

Zdaję sobie sprawę, że wszystko to jest względne. Jeśli jesteś teraz w Australii lub Afryce Południowej, masz prawo do ironicznego uśmiechu, gdy czytasz, co nazywamy tu suszą. Tak naprawdę, z szerszej perspektywy, Wielka Brytania nigdy nie odczuwała braku wody. Ale ogrodnicy to wrażliwe dusze – a w każdym razie powinni tacy być. Wahania pogody mają na nas ogromny wpływ, a zmiany klimatyczne są jak wielki słoń w ogrodzie za domem – i nikt nie wie, jak sobie z nim poradzić również dlatego, że nie wiemy jak się zmienia, ani jaki jest jego wpływ na ogród. Dajcie nam sto lat, a będziemy mogli ocenić sytuację.

> *„Zmiany klimatyczne są jak wielki słoń w ogrodzie za domem"*

Ale nie mam przed sobą stu lat. Ucieszę się, jeśli za dwadzieścia lat nadal będę żył i będę zdolny do pracy w ogrodzie. Muszę (podobnie, jak wszyscy inni ludzie) reagować na kwestię zmian klimatycznych już teraz, nie za sto czy nawet dwadzieścia lat. Nie ma w tym nic szlachetnego. Nie próbuję ocalić planety – i dlatego, że leży to nieco poza moim zasięgiem, i dlatego, że Ziemia poradzi sobie, choć my, ludzie, możemy znaleźć się w niezłych tarapatach. Nie, w tej chwili myślę wyłącznie o swoim ogrodzie.

To dlatego na początku wiosny rozłożyłem Suchy Ogród na części pierwsze i przed ponownym zasadzeniem roślin, które znalazły się pod wodą, jak w bagnie – w tym irysów, świerzbnic, rozchodników, wilczomleczy i tulbagii, uzupełniłem go o kamienie. Duże. Nieco ponad dwa lata temu zaoferowano mi stertę wielkich kamieni budowlanych Old Red Sandstone. Podobno kiedyś tworzyły mostek, ale gdy je zobaczyłem, miały postać amorficznego stosu i w znacznej mierze pokrywały je jeżyny i pokrzywy. Były jednak duże i interesujące, cena bardzo rozsądna, a pomysł na kamienną dekorację w ogrodzie kusił mnie nieodparcie.

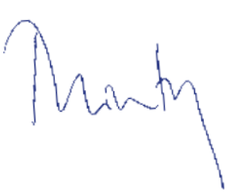
A potem przyszła pandemia i nadal tkwiły tam, gdzie były, zostawione, w tym samym miejscu. W końcu jednak, wiosną, pojechałem tam z synem i załadowaliśmy na jego pick-upa te z nich, które (cudem) udało nam się ruszyć, stękając i ledwo dysząc, za pomocą wózka i lin. Obecnie znajdują się już w Suchym Ogrodzie, a między nimi rosną rośliny.

Pomysł na wykorzystanie kamienia zaczerpnąłem z moich odwiedzin w ogrodach Grecji. Susza, z którą borykają się Grecy, jest co najmniej dwa razy większa od tego, co możemy sobie wyobrazić tu, w mokrym hrabstwie Herefordshire, a jednak połączenie kamiennych murków i kamieni ze starych budowli z roślinami, które między nimi rosną, jest bardzo piękne. Mój pomysł polegał na tym, aby wykorzystać nietypową suchość oraz nasłonecznienie miejsca i dwukrotnie zwiększyć nasadzenia śródziemnomorskie.

Pod jeżynami czeka na mnie więcej kamieni i mógłbym dalej rozbudowywać tę część ogrodu. Są jednak tak ciężkie, że nie dam im rady bez jakiegoś rodzaju dźwigu czy podnośnika – prawie nie da się ułożyć ich na właściwym miejscu bez zgniatania całej roślinności. Zawsze lepiej jest zakończyć wszystkie ciężkie roboty budowlane przed rozpoczęciem nasadzeń.

Mógłbym pewnie znaleźć na stercie nieco mniejszych kamieni, ale większość z nich jest naprawdę duża. Jest coś monumentalnego i przejmującego w ciężkich obiektach w ogrodzie – zwłaszcza, jeśli są zrobione z naturalnych materiałów, takich jak kamień czy drewno. Jakby przy okazji nabierają cech rzeźb i zapewniają nowe pomysły na nasadzenia i spojrzenie na rośliny.

Czy to skalniak? Jeśli tak, to doszło do tego przypadkowo. Ale może to początek skalniaka, jego postmodernistyczna, zdekonstruowana wersja, w której kamienie poprzewracały się i potoczyły w różne strony, jednocześnie zmieniając wygląd i styl nasadzeń. Kto wie? Czasami kończysz w miejscu, w którym miałeś być, idąc w zupełnie innym kierunku.

eprasa.pl f6caebc84f

A better garden starts with a better plant

innowacyjne i wyjątkowe

Lime Light Prime®

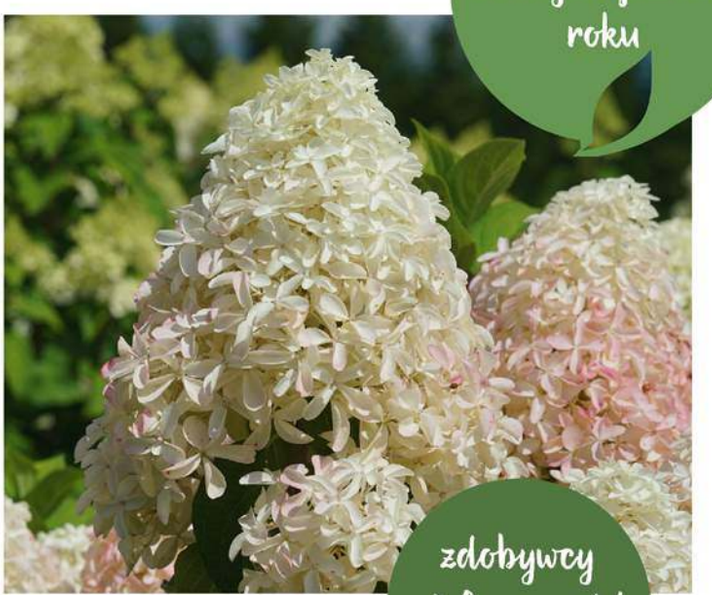
Little Lime® Punch

atrakcyjne o różnych porach roku

Fire Light Tiny Bit®

łatwe w pielęgnacji

Quick Fire Fab®

zdobywcy wielu nagród

Proven Winners® Hydrangea paniculata

Zanim trafią do Twojego ogrodu, rośliny **PROVEN WINNERS®** przechodzą szereg testów pod względem barwy, zapachu, obfitości kwitnienia, ulistnienia i niezawodności. Tylko niektóre z nich okazują się być na tyle wartościowe, aby zostać rośliną **PROVEN WINNERS®**.

Jeśli szukasz najwyższej jakości roślin, zapytaj w najbliższym centrum ogrodniczym o **PROVEN WINNERS®** lub po prostu rozejrzyj się za charakterystycznymi białymi doniczkami.

PW PROVEN WINNERS®
COLOR CHOICE® FLOWERING SHRUBS

www.provenwinners.eu

eprasa.pl f6caebc84f

Ogrodowa Mapa Polski

część VI: Ścieżki przyrodnicze

Wyrusz z nami na letnią wycieczkę, wiodącą przez ścieżki ekologiczne, dydaktyczne i przyrodnicze, aby poznać rodzimą faunę i florę w naturalnym środowisku

W wielu polskich rezerwatach przyrody, parkach krajobrazowych i parkach narodowych wytyczono ścieżki przyrodnicze, które ułatwiają piesze wędrówki. Niektóre zostały przygotowane z myślą o najmłodszych odkrywcach przyrody, więc to doskonały pomysł na rodzinne spędzanie czasu na świeżym powietrzu. Wzdłuż ścieżek często ustawione są tablice informacyjne, które pomogą w identyfikacji napotkanych gatunków oraz przybliżą historię atrakcyjnych obiektów przyrodniczych.

❶ Ścieżka przyrodnicza „Ptasim szlakiem" Park Narodowy „Ujście Warty"

Chyrzno 1
69-113 Górzyca
www.bit.ly/ptasimszlakiem

Ścieżka prowadzi betonową drogą przez jedne z najbardziej atrakcyjnych w Parku terenów lęgowych ptaków. Dotyczy głównie sezonu ptasich lęgów, dlatego też najlepszym terminem korzystania ze ścieżki jest okres od kwietnia do czerwca. Na trasie umieszczono 5 tablic informacyjnych, wiatę z ławkami oraz czatownię obserwacyjną. Wybierając się na spacer ścieżką, warto zaopatrzyć się w lornetkę, lunetę oraz atlas ptaków. Ścieżkę można pokonać pieszo lub rowerem. Na terenie ścieżki można obserwować rzadkie lub zagrożone wyginięciem gatunki ptaków takie, jak np. ohar, ostrygojad, rycyk, bielik, rożeniec czy krakwa.
Długość ścieżki 2 km **Czas przejścia** 2 h

❷ Ścieżka przyrodnicza „Szlakiem Pięciu Jezior"

84-342 Darżewo
Nowa Wieś Lęborska
www.bit.ly/szlakiempieciujezior

Ścieżka położona jest na południe od jeziora Jasień, przy drodze z Bytowa do Lęborka. Składa się z dwóch pętli. Większa okrąża południową część jeziora Jasień, biegnie szosą asfaltową oraz przez miejscowości Łupawsko i Jasień. Najlepiej zwiedzać te okolice, korzystając z roweru czy samochodu lub przejść piechotą. Punktem wyjściowym dla obu pętli jest parking nad jeziorem Modrym. Krótsza pętla wiedzie wśród lasów, jezior i wzdłuż rzeki Słupi. Wędrując przez lasy i fragmenty mokradeł można natknąć się na ciekawe rośliny: storczyki, rosiczki (rośliny owadożerne), czy widłaki. Jedną z atrakcji jest najstarsza elektrownia wodna w Europie – „Struga".
Długość ścieżki Dłuższa pętla 11 km Krótsza pętla 8 km
Czas przejścia 3-4 h

❸ Ścieżka Przyrodnicza „Stawy Krośnickie"

Ul. Leśna 2
856-320 Krośnice
www.bit.ly/stawykrosnieckie

Malownicza trasa, która wiedzie przez lasy i stawy. Zaczyna się niedaleko stacji kolejowej w Krośnicach, skąd obok XIX-wiecznych domów z rudy darniowej prowadzi w kierunku nieczynnego już stawu Zapasowego i stawu Chełm. Z pobliskiego punktu widokowego roztacza się widok na staw Duża Przystań i staw Wrzosowy ze stanowiskiem chronionej i rzadkiej rośliny wodnej – grzybienia białego. Śluza łącząca stawy jest dogodnym miejscem do obserwacji ptaków przez lunetę. Podczas dalszego spaceru warto zwrócić uwagę na kolejne stadia sukcesji czyli zarastania zbiorników, stare pomnikowe dęby, datowane urządzenia wodne (np. mnichy), różne typy lasów oraz gniazda myszołowów. Ścieżkę można pokonywać pieszo lub rowerem w zorganizowanych grupach pod opieką przewodnika.
Długość ścieżki 10 km
Czas przejścia 3-4 h

❹ Ścieżka edukacyjna po zespole przyrodniczo-krajobrazowym „Bociek"

Ul. Wiejska
44-285 Kornowac
www.bit.ly/sciezkabociek

Trasa ścieżki pozwala zobaczyć kilka typów różnych siedlisk przyrodniczych, tj. murawy ciepłolubne, zadrzewienia śródpolne, rozległe pola rozdzielone miedzami i stawy. Piękna pofalowana panorama Płaskowyżu Rybnickiego urozmaica wędrówkę, dostarczając wspaniałych wrażeń. Największym skarbem tego miejsca jest m.in. chroniona i umieszczona w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin róża francuska (*Rosa gallica*). Występują tu także bardzo rzadkie centuria zwyczajna czy wiązówka bulwkowa. Towarzyszą im dziewięćsił pospolity, janowiec barwierski oraz dzwonek skupiony. Wiosną można usłyszeć nawoływania krętogłowa, jedynego polskiego dzięcioła odlatującego na zimę.
Długość ścieżki 4 km
Czas przejścia 2-3 h

❺ Ścieżka edukacyjna „Góra Dylewska" na Wzgórzach Dylewskich

Wysoka Wieś 13
14-100 Wysoka Wieś
www.bit.ly/goradylewska

Ścieżka dydaktyczna prowadzi w przeważającej części przez tereny leśne. Najciekawsze punkty na trasie to wieża widokowa na Dylewskiej Górze, gdzie ścieżka ma swój początek. Jest to jednocześnie najwyżej położony punkt Wzgórz Dylewskich – 312,2 m n.p.m. Kolejnym interesującym miejscem wykraczającym poza tematykę ściśle przyrodniczą jest lapidarium geologiczne. Miejsce to zapoznaje zwiedzających z unikalnym charakterem geologicznym Wzgórz Dylewskich. Warto podążyć ścieżką przez las, by dotrzeć do rezerwatu Jezioro Francuskie. Jest to najwyżej położony w województwie warmińsko-mazurskim zbiornik wodny (247,7 m n.p.m.) o powierzchni 2,93 ha otoczony lasem.
Długość ścieżki 2 km
Czas przejścia 1-2 h

eprasa.pl f6caebc84f

❻ Ścieżka przyrodniczo-archeologiczna LAS Wigierski Park Narodowy

Krzywe 82
16-402 Suwałki
www.wigry.org.pl/las

Na Suwalszczyźnie jest wiele ciekawych miejsc, które warto poznać. Zalicza się do nich także okolica miejscowości Krzywe koło Suwałk. Wędrując po tej okolicy zapoznać się można z różnymi typami lasów, w których żyją rzadkie gatunki roślin i zwierząt, a w wiejskim krajobrazie zobaczyć można ciekawe przykłady dawnego budownictwa oraz liczne ślady działalności ludzi z czasów prehistorycznych i historycznych. Zadaniem tej ścieżki jest zwrócenie uwagi na bogactwo zjawisk przyrodniczo-kulturowych, jakie kryją się w zwykłym z pozoru lesie, położonym na skraju suwalskiej wsi.
Długość ścieżki 1 km
Czas przejścia 1 h

❼ Ścieżka przyrodnicza Park Dolina Wkry w Pomiechówku

Ul. Nasielska 1b
05-180 Pomiechówek
www.dolinawkry.pomiechowek.pl

Rolę przewodnika odgrywa tu książka Emilii Dziubak „Rok w lesie", w której fabułę opowiadają obrazy dostarczające fascynującej wiedzy o życiu leśnej flory i fauny, na przestrzeni całego roku z uwzględnieniem zmian zachodzących w przyrodzie. Ilustracje z książki można oglądać w formie billboardów, znajdujących się w drewnianych wiatach edukacyjnych. Oprócz ilustracji z książki, w wiatach edukacyjnych znaleźć można ilustracje, zdjęcia, duże modele grzybów, gry zręcznościowe czy łamigłówki, sprawdzające wiedzę o świecie leśnej flory i fauny. Leśne alejki wytyczone w Parku są przyjazne zarówno dla spacerowiczów, biegaczy, rowerzystów czy rodziców z dziećmi w wózkach. Na spacer można zabrać również swojego czworonożnego przyjaciela.
Długość ścieżki 1 km
Czas przejścia 2 h

Atrakcje Parku Dolina Wkry są dostępne w weekendy, pod warunkiem, że pozwalają na to warunki pogodowe.
Bilety: Spacer w koronach drzew + Wieża widokowa 16 zł

❽ Ścieżka przyrodnicza „Spławy" Poleski Park Narodowy

Stare Załucze 8
22-234 Stare Załucze
www.bit.ly/splawy

Ścieżka „Spławy" to coś dla miłośników przechadzek po drewnianych kładkach, które łącznie zajmują dystans 4,5 km. Po drodze będziemy mijać fragmenty łąk, otwartych torfowisk i bagiennych lasów. Wąska ścieżka prowadzi nad Jezioro Łukie – największy zbiornik Poleskiego Parku Narodowego. Znajduje się na nim pomost widokowy, z którego można obserwować ptaki. Na wodzie można spotkać łabędzie nieme, perkozy czy łyski, a nad głowami przelatującego błotniaka stawowego czy największego ptaka drapieżnego parku, bielika.
Długość ścieżki 7,5 km
Czas przejścia 2-3 h

Wstęp na wybrane ścieżki PPN jest płatny.
Bilety na ścieżkę „Spławy":
Normalny 6 zł, ulgowy 3 zł

❿ Ścieżka przyrodnicza „W Przełomie Jasiołki"

Pole namiotowe Stasiana,
38-450 Dukla
www.bit.ly/przelomjasiolki

Ścieżka wiedzie atrakcyjną trasą wzdłuż przełomowego odcinka rzeki Jasiołki oraz przez rezerwat przyrody, w którym występuje sporo botanicznych osobliwości. Ścieżka ma kształt pętli, zaczyna się i kończy na polu namiotowym „Stasiane", należącym do Nadleśnictwa Dukla. Można tam rozpalić ogień, przyrządzić posiłek, zorganizować zabawę. Na trasie urządzono siedem przystanków prezentujących zagadnienia przyrodnicze, geologiczne i historyczne. Można tam podziwiać przełomowy odcinek rzeki, jedno z największych w Karpatach stanowisk smotrawy okazałej (wysoka do 2 metrów bylina kwitnąca od VI do IX), malownicze gołoborze piaskowców z Mszanki oraz ciekawe zbiorowiska roślinne, np. jaworzynę z języcznikiem.
Długość ścieżki 4 km
Czas przejścia 2-3 h

Zanim pojedziesz
Korzystanie z samych ścieżek przyrodniczych przeważnie jest bezpłatne, ale niektóre atrakcje mogą być dodatkowo płatne.

❾ Ścieżka dydaktyczna na Bukową Górę

Ul. Plażowa 3
22-470 Zwierzyniec
www.bit.ly/bukowagora

Ścieżka na Bukową Górę to naturalny model dydaktyczny, ukazujący na niewielkiej przestrzeni niezwykłą różnorodność przyrodniczą, wynikającą ze zmiany żyzności siedlisk od boru sosnowego przez bór jodłowy do żyznej buczyny. Rozpoczyna się przy Ośrodku Edukacyjno-Muzealnym RPN, a kończy w miejscowości Sochy, skąd można wrócić do Zwierzyńca drogą asfaltową (około 3 km, 1 godz.) lub udać się w dalszą wędrówkę szlakiem krawędziowym. Ścieżka trudna, ze względu na znaczącą różnicę wzniesień wynoszącą ok. 80 m – wymaga pokonania stromego podejścia po schodach.
Długość ścieżki 2,6 km
Czas przejścia 2 h

eprasa.pl f6caebc84f

Letni warzywnik Monty'ego

CZĘŚĆ 2 NAJLEPSZE PLONY LATA

Pora delektować się obfitością i smakiem własnych warzyw, owoców i ziół. Monty opowiada o swoich ulubionych plonach dostępnych w tym miesiącu i radzi, jak zwiększyć zbiory

„Fasola, groch, pierwsze pomidory i sałata coraz częściej trafiają na kuchenny stół prosto z ogrodu. Zakupy w supermarkecie wydają się w porównaniu z tym prawdziwym utrapieniem”

Monty zrywa wielkie pęczki pietruszki naciowej, aby móc używać jej z rozmachem – to zupełnie inna liga niż niewielkie i wątłe zioła ze sklepu

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Trzy najlepsze warzywa do zbioru

Lubię lipiec najbardziej za plony, które nam daje. Obecnie większość z nas kojarzy plony najwyżej z działką lub małym warzywnikiem za domem, ale słowo to jest nadal magiczne – rezonuje spełnieniem i dopełnieniem cyklu. W okolicy moich urodzin, na początku lipca, zaczynają się nasze letnie zbiory warzyw. Jako pierwsze wydobywam z ziemi młode ziemniaki – całe białe i lśniące, prawie migocące w słońcu. Żadne inne ziemniaki nie smakują tak dobrze, jak te, które nieśmiało pojawiają się na początku roku.

Potem witamy czosnek, który rósł od października. Zbieram go, gdy liście zaczynają mu więdnąć, ostrożnie podważając go widłami, aby nie uszkodzić łodyg i suszę na słońcu przez kilka tygodni – da się go przechować aż do następnej wiosny. Potem na kuchenny stół trafiają prosto z ogrodu fasola, groch, pierwsze pomidory i sałaty.

Zakupy w supermarkecie wydają się w porównaniu z tym prawdziwym utrapieniem. Jest oczywiste, że cały ten domowy urodzaj smakuje najlepiej, gdy zajadamy się nim w ogrodzie w lipcowy wieczór, gdy powoli zaczyna zmierzchać.

Pierwsze ziemniaki

Czasami w dniu urodzin mogę wziąć do ręki ziemniaki wielkości kasztanów, a w inne lata przypominają przerośnięte bulwy z głównego zbioru – idealną wielkość jajka miały zapewne kilka tygodni wcześniej. Bez względu na to przynoszę je do domu, od razu gotuję i delektuję się tak, jak szparagami czy pierwszym groszkiem.

I trzeba na nie patrzeć z tej perspektywy: jak na przysmak, którego z definicji nie da się powtórzyć w innej porze roku, nie zdradzając całego etosu tego rodzaju smakołyków. Właśnie na tym polega przyjemność samodzielnej uprawy. To jest to i nic nie stoi między tobą a tym doświadczeniem, nikt nie obiecuje całorocznej satysfakcji, pakując je i sprzedając ci jako Nowe Doświadczenie Ziemniaka czy Doświadczenie Smaku. Zasadź trochę ziemniaków i zaangażuj się w to bezpośrednio, z całą mocą.

W uprawie najwcześniejszych odmian ziemniaków nie chodzi o to, aby zapewnić je sobie na lato, bo są tanie i łatwo dostępne w sklepach, ale o ich teksturę, smak i nade wszystko słodycz. Cukry w ziemniaku wyjętym prosto z ziemi są bardziej intensywne Jeśli ugotujesz i zjesz swoje ziemniaki bezpośrednio po zebraniu, odczujesz wyraźnie, jak bardzo różnią się od tych, które były transportowane. Młode ziemniaki najlepiej jest za każdym razem zbierać tuż przed posiłkiem i od razu wszystkie ugotować, bo niezjedzone resztki są prawie tak samo pyszne, jak tuż po ugotowaniu.

Jeśli nie zdążyłeś w tym roku zasadzić ziemniaków na wczesny zbiór – nie przejmuj się. Możesz zapewnić sobie ziemniaki

Pietruszka

Uprawiam głównie pietruszkę o gładkich liściach, bo uważam, że ma najlepszy smak i teksturę. Aż do początku lat osiemdziesiątych XX wieku znałem jedynie pietruszkę naciową o kędzierzawych liściach – używano jej do ozdoby i w sosach do wędzonego udźca wieprzowego. Jest smaczna i dekoracyjna. Tymczasem pietruszka o gładkich liściach, hojnie dodawana do warzyw, potrawek, zup, sałatek i pesto z orzechów włoskich, jest wręcz przepyszna.

Cukinia

Wspaniałą zaletą uprawy cukinii jest możliwość zbierania jej owoców, gdy są jeszcze małe i mają cienką skórkę. Produkcja masowa zwykle stawia na bardziej gruboskórne odmiany tego warzywa, bo nie uszkadzają się tak łatwo w transporcie. Tymczasem, takie odmiany jak 'Ronde de Nice', żółta 'Gold Rush' i prawie czarna 'Verte de Milan' (lub 'Verdi di Milano') mają orzechowy smak, są pyszne i nie muszą mieć grubej skóry, bo podróżują jedynie z grządki do kuchni.

eprasa.pl f6caebc84f

na Boże Narodzenie, sadząc kilka bulw wczesnych lub średniowczesnych odmian do dużej donicy jeszcze w tym miesiącu. Zastosuj podłoże beztorfowe do roślin doniczkowych, dodaj trochę żwiru i szczodrze dorzuć ogrodowego kompostu. Do jednej doniczki zasadź po trzy sadzeniaki – niech rosną na warstwie podłoża o grubości 15 cm. Gdy zaczną pokazywać się liście, stopniowo dodawaj podłoża, aby je zakrywało, aż wypełni donicę.

Regularnie i obficie podlewaj, zwłaszcza, gdy zakwitną, i okrywaj, jeśli ma pojawić się przymrozek. W Boże Narodzenie o poranku będziesz mógł delektować się ich słodyczą!

Jeszcze lepsze zbiory pomidorów

Pomidory szklarniowe rosną najlepiej i zawiązują najwięcej owoców w lipcu. Z dojrzewaniem bywa różnie, ale najczęściej zbiory można zacząć pod koniec lipca. Często sprawdzam wentylację i temperaturę w szklarni. Reguluję je, otwierając bądź zamykając drzwi i okna. Pomidory rosną najlepiej w wyrównanej temperaturze. Lepsza jest lekko chłodniejsza, ale stała temperatura, niż jej duże wahania między nocą a dniem, które powodują zwijanie się liści do środka.

Podwiązuję rosnące pędy do podpórek co tydzień, uszczykując przy okazji wszystkie pędy boczne. Wszystkie pomidory produkują pędy rosnące ukośnie między łodygą a liśćmi. Tworzą one owoce, ale mają tyle wigoru, że pozostawione na krzaczku pochłaniają znaczną ilość jego energii. Ich usuwanie pomaga roślinie skupić się na produkcji maksymalnej liczby owoców.

Następnie bardzo obficie podlewam pomidory. Ważne, aby robić to regularnie – poziom nawodnienia powinien być mniej więcej stały, aby rośliny za bardzo nie wysychały. Pod koniec miesiąca, gdy owoce zaczynają dojrzewać, ograniczam podlewanie. Nie chcę, aby obecne w nich cukry za bardzo się rozwodniły, bo skutkiem będą duże pomidory o nikłym smaku.

Jeśli jest mokro i ciepło, głównym problemem jest zaraza ziemniaka. Jeśli zapewnimy pomidorom za słabą wentylację, będzie im zbyt wilgotno i pojawi się grzyb. Zbyt intensywna wentylacja wywołuje u roślin stres i większą podatność na zarazę, zaś unoszące się w powietrzu zarodniki mogą łatwo dostać się do szklarni przez otwarte okna i drzwi.

Owoce lata

Oddałbym nawet najlepsze truskawki za maliny, których letnie odmiany najlepiej plonują w lipcu. Uprawiam trzy takie odmiany: 'Malling Jewel' – starą odmianę o dużych owocach i bardziej skromnym wzroście, 'Glen Ample' i 'Glen Moy', która ma trochę kolców i mniejsze owoce, ale produkuje je obficiej.

Maliny owocujące latem produkują owoce na pędach ubiegłorocznych – zatem wszystkie młode pędy wyprodukowane w bieżącym roku wydadzą owoce w lipcu, za rok. Dla kontrastu maliny owocujące jesienią, np. 'Autumn Bliss', produkują owoce na pędach tegorocznych.

Letnie maliny mają w sobie świeżość i sezonową smakowitość, która jest wręcz wyjątkowa. Często zbieramy miseczkę malin przed kolacją i zjadamy je, kiedy są jeszcze ciepłe od popołudniowego słońca, ze śmietanką. Niebo!

Zrób miejsce na zioła

My, Brytyjczycy, słusznie robimy mnóstwo szumu wokół samodzielnej uprawy warzyw, rzadko jednak wkładamy tyle wysiłku w propagowanie uprawy ziół. To dziwne. Zioła

"Często zbieramy miseczkę malin przed kolacją i zjadamy je, kiedy są jeszcze ciepłe od popołudniowego słońca, ze śmietanką. Niebo!"

Marchew

Wyrywamy młode marchewki, gdy tylko ich potrzebujemy, jednocześnie je przerzedzając, a reszcie pozwalamy rosnąć bez ograniczeń. Najwcześniejsze marchewki są najlepsze – począwszy od odmian w typie 'Amsterdam' o wąskich, cylindrycznych korzeniach i gładkiej skórce. Odmiana 'Nantes' produkuje większe marchewki i można ją uprawiać na wczesny i główny zbiór. 'Chantenay', 'Berlicum' i 'Autumn King' są najlepsze na zbiór główny – jesienią mają duże korzenie.

Szybkie prace z myślą o lepszych zbiorach

- **Regularnie zbieraj** jednoroczne zioła, aby rozkrzewiały się i zakwitły jak najpóźniej
- **Truskawki zbieraj** tuż przed jedzeniem – nie trzymaj ich w lodówce
- **Usuwaj** chwasty wokół cebuli, aby zapewnić jej jak najlepsze warunki
- **Zasil** i wyściółkuj rabarbar – bo już po zbiorach
- **W miejscach,** z których zebrałeś młode ziemniaki, posiej sałatę liściową
- **Podlewaj** wczesnym rankiem, aby roślinom nie było sucho przez cały dzień

Zrywaj młode pędy ziół, bo mają najwięcej aromatu i dzięki temu zagęszczą się

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; JASON INGRAM

eprasa.pl f6caebc84f

Sześć najważniejszych ziół do samodzielnej uprawy

Uprawiaj te urodzajne zioła w dużych ilościach, a wzbogacisz swój kuchenny ogródek i zapewnisz mnóstwo aromatu swoim potrawom przez całe lato. Wybierz gatunki o drewniejących pędach, jak rozmaryn i tymianek, które zapewnią liście na cały rok, a także zioła jednoroczne, np. bazylię i pietruszkę jako dodatki do letnich potraw.

ROZMARYN
Uprawiaj z sadzonek pobranych latem
Zrywaj liście i kwitnące pędy

TYMIANEK
Uprawiaj z nasion lub rozmnażaj przez podział
Zrywaj gałązki przez cały sezon

BAZYLIA
Uprawiaj z nasion posianych wiosną pod osłoną
Zrywaj wierzchołki pędów, aby rośliny się zagęszczały

SZCZYPIOR
Uprawiaj z nasion wiosną lub dziel jesienią
Zrywaj liście i kwitnące pędy (u podstawy)

SZAŁWIA
Uprawiaj z sadzonek lub nasion wysianych wiosną
Zrywaj wierzchołki pędów zanim zakwitną

OREGANO
Rozmnażaj z sadzonek zielnych lub przez podział
Zrywaj liście przez cały sezon

to podstawa. Nawet niewielki wybór świeżych ziół ma ogromne znaczenie w kuchni – można je uprawiać w prawie każdych warunkach: na parapecie, w donicach przy tylnym wejściu do domu, czy w pełnowymiarowym ogrodzie ziołowym z prawdziwego zdarzenia. Czuję, że my, Brytyjczycy, traktujemy zioła jak oczywistość, uprawiając miętę, trochę rozmarynu, czasem krzaczek szałwii, lawendy lub tymianku i może jeszcze wawrzyn dla jego przystrzyżonej dekoracyjności. Nie ma w tym nic niecodziennego, ale uprawiamy je od niechcenia, bez tego rodzaju entuzjazmu, który wkładamy w uprawę warzyw.

Rozmaryn, tymianek, szałwia i oregano uwielbiają, gdy jest mnóstwo słońca, niewiele składników odżywczych i bardzo wysoka przepuszczalność gleby. Dlatego najważniejsza zasada to znaleźć w ogrodzie najbardziej słoneczny zakątek i oddać go im w posiadanie. W sytuacji idealnej zakątek ten znajduje się tuż za tylnymi drzwiami – wystarczy wychylić się za próg i zerwać garść liści do następnego dania. Zioła zdecydowanie muszą mieć słońce i jeśli jest ono dostępne tylko na samym końcu ogrodu, niech rosną właśnie tam. Zamiast wychylać się za próg, zrobisz żwawo parę kroków.

Bazylia zawsze reaguje na żyzną glebę i dużą ilość wody. Gdy ma zapewnione dobre warunki, staje się dorodna – nie do porównania z kupowanymi wymęczonymi egzemplarzami, które stawiamy na parapecie. Używamy dużo bazylii – głównie do pesto, które świetnie się mrozi. W sezonie świeże pomidory zawsze zyskują na dodatku liści bazylii.

„Dużo" to ważne słowo, gdy uprawiamy własne zioła. Jakość jest dobra, ale jakość połączona z ilością jest jeszcze lepsza. Przeraża mnie przesadna oszczędność, z jaką traktuje się zioła – te wszystkie wątłe, niewielkie roślinki w plastikowych doniczkach, przebrane za pietruszkę czy bazylię. Zioła wymagają rozmachu – zarówno pod względem liczby uprawianych egzemplarzy, jak i ilości zbiorów. Ponieważ prawie wszystkie zioła można łatwo uprawiać z nasion czy sadzonek, koszt jest nikły, a łatwo to osiągnąć. Zależy to raczej od stanu umysłu niż stanu konta bankowego.

NA STRONIE
www.GardenersWorld.com/podcast
posłuchasz Monty'ego, który radzi jak założyć dobrze plonujący warzywnik, dający zbiory przez okrągły rok

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; JASON INGRAM

eprasa.pl f6caebc84f

NOWOŚĆ

WYDANIE SPECJALNE MAGAZYNU CZAS NA WNĘTRZE POŚWIĘCONE OGRODOM, TARASOM I BALKONOM

TO WYJĄTKOWE KOMPENDIUM, W KTÓRYM ZNAJDZIESZ FACHOWE PORADY EKSPERTÓW I PRZYDATNE INFORMACJE SPECJALISTÓW O WSZYSTKIM, CO JEST POTRZEBNE, ABY ZAPROJEKTOWAĆ I STWORZYĆ SWÓJ WYMARZONY OGRÓD, TARAS LUB BALKON!

WWW.ULUBIONYKIOSK.PL

eprasa.pl f6caebc84f

ROŚLINY DO ZADAŃ SPECJALNYCH

Część 5: Byliny

Długowieczne i łatwe w uprawie byliny wnoszą do ogrodów mnóstwo barw. **Carol Klein** tłumaczy, dlaczego je uwielbia i opowiada, jak je uprawiać

eprasa.pl f6caebc84f

Jarzmianka większa (*Astrantia major*) 'Star of Royals' świetnie rośnie w lekkim cieniu i w słońcu, produkując już od początku lata różowawe kwiaty przypominające poduszeczki do szpilek. Jeśli przytniesz ją po kwitnieniu, może je powtórzyć. **Wysokość x Szerokość** 50 cm x 50 cm **Kwiaty** VI-IX

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl/6caebc84f

ZGODNIE Z RUCHEM WSKAZÓWEK ZEGARA, OD GÓRY

■ **Dalia (*Dahlia*) 'American Dawn'**
Wysokość x Szerokość 90 cm x 60 cm
Kwiaty VII-IX

■ **Agapant (*Agapanthus*) 'Blue Moon'**
W x S 1,2 m x 50 cm **K** VIII-IX

■ **Wilczomlecz złocisty (*Euphorbia polychroma*)**
W x S 40 cm x 50 cm **K** IV-V

Uwielbiam byliny. Uwielbiam, jak rozwijają się w kolejnych porach roku, sprawiając, że życie w ogrodzie jest ekscytujące, że zmienia się jego codzienny obraz – pędy są coraz dłuższe, pąki nabrzmiewają, a kwiaty otwierają się. Dają nam piękne liście, owocostany, a często też przebarwiają się jesienią. Ogromnie ujmujące jest to, jak zmieniają się wraz z porami roku i choć większość z nich to rośliny zielne, zanikające na zimę, to gdy ponownie się pojawiają, nadrabiają stracony czas, wypełniając ogród barwami i aromatami.

Ze wszystkich roślin, jakie możemy samodzielnie uprawiać, to z bylinami można mieć najwięcej zabawy. To rośliny, z którymi można współpracować, które ochoczo łączą się z innymi, uzupełniają się nawzajem – czasami przez kontrast, a czasami przez harmonię. Dają nam prawdziwą szansę na kreatywność i wyrażanie siebie.

Rzadko która bylina jest wybredna – większość łatwo się przystosowuje, jest prosta w uprawie i bezproblemowa. Co jeszcze ważniejsze, są bardzo różnorodne, nieskończenie interesujące i emanują pięknem.

Zdecydowana większość roślin w Glebe Cottage to byliny. Co więcej, ilustrują tu swoje zróżnicowanie, bo rosną na innych stanowiskach. W ogrodzie dysponujemy bardzo różnymi warunkami – od suchego cienia przez miejsca mokre i bagniste, aż po słoneczne, wyeksponowane i z przepuszczalną glebą. To właśnie byliny są głównymi elementami naszych nasadzeń. Tak, mamy drzewa i krzewy, używamy sporo roślin cebulowych i uzupełniamy je roślinami jednorocznymi i dwuletnimi, ale to byliny grają u nas pierwsze skrzypce.

A czym są byliny, czyli rośliny wieloletnie? Jak sama nazwa wskazuje, to rośliny, która trwają, utrzymują życie. Większość bylin w naszym ogrodzie to rośliny zielne, co oznacza po prostu, że jesienią ich górna część powoli zamiera, aż w końcu zanika na zimę. Nie umierają po kwitnieniu i wydaniu nasion, jak rośliny jednoroczne i dwuletnie. Nie, byliny powtarzają ten sam cykl co roku, wydobywając się wiosną spod ziemi, zakwitając, zawiązując nasiona i zamierając na zimę. Ale nie są ciągle tej samej wielkości – choć ich charakter jest z góry określony, większość co roku się rozrasta. Oznacza to, że co jakiś czas wykopujemy je – zarówno po to, aby je rozmnożyć (najłatwiej zrobić to właśnie przez podział) jak i aby odmłodzić kępy, usuwając ich stary, zdrewniały środek i sadząc na nowo mniejsze, pełne energii części zewnętrzne.

Moje ulubione byliny są mrozoodporne – ich przodkowie pochodzą z terenów położonych niedaleko naszego kraju lub takich, które mają klimat i warunki podobne do tych, które panują w naszym regionie. Choć nie zawsze jest to oczywiste – zmiany klimatyczne oznaczają, że nasze wyobrażenia na temat tego, co jest, a co nie jest mrozoodporne trzeba będzie poddać rewizji. Na przykład niektóre południowoafrykańskie krokosmie i agapanty, które jakiś czas temu uważano za gatunki na granicy mrozoodporności, raczej wymagające okrycia na zimę, możemy teraz uważać za zimotrwałe [w Polsce nadal wymagają wykopywania na zimę – red.].

W niniejszym artykule skupiam się na bylinach mrozoodpornych, choć słowo „bylina" to termin bardzo ogólny, obejmujący gatunki słabo mrozoodporne i nieodporne na mróz, które, gdy zapewnimy im ochronę przed mrozem, będą kwitły rok po roku. Do tej kategorii można zaliczyć dalie, pelargonie i fuksje.

Uprawa bylin jest niebywale emocjonująca – zwłaszcza, gdy sami je rozmnażamy. O ile nasza bylina nie jest sterylnym mieszańcem, prawie zawsze zawiąże nasiona. Uwielbiam zbierać nasiona z moich roślin i pomagać nowemu pokoleniu przyjść na świat.

Oczywiście usuwanie przekwitłych kwiatów (patrz ramka na następnej stronie) nie jest dobrym pomysłem, jeśli chcesz zbierać nasiona lub pozwolić roślinom samodzielnie się rozsiewać. Jarzmianki rozsiewają się ochoczo, ale jeśli mają wyjątkowe kwiaty, zbieramy ich nasiona i sami je siejemy.

U większości roślin pędy, na których skończyło się kwitnienie i nie ma już pąków kwiatowych, należy przyciąć do ziemi, co pozwoli nabrać krzepy najniżej położonym liściom. Niektóre jednak trzeba ciąć wyłącznie wtedy, gdy jest to konieczne – na przykład jeśli kwiaty miodunki już dawno przekwitły, ale jej liście są nadal zmęczone, warto je przyciąć do ziemi, a w parę tygodni wyprodukują nowe liście. Jeśli masz czas i cierpliwość, warto usuwać poszczególne przekwitłe kwiaty floksów, aby dłużej wyglądały nieskazitelnie. Może nazwiecie mnie drobiazgową, ale gdy mam czas, usuwam przekwitłe kwiaty agapantów, aby uwydatnić ich owocostany, które mają architektoniczny wygląd i są często nasycone błękitem.

„Ze wszystkich roślin, jakie możemy samodzielnie uprawiać, to z bylinami można mieć najwięcej zabawy – dają nam szansę na kreatywność i wyrażenie siebie"

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

eprasa.pl f6caebc84f

Na każde stanowisko w ogrodzie znajdzie się odpowiednia bylina – częściowy cień idealnie sprawdzi się dla kwitnącego wiosną przedstawiciela rodziny jaskrowatych – *Ranunculus lyallii*

Udana uprawa bylin

Kiedy sadzić Są dwa okresy, kiedy sadzenie bylin wychodzi najlepiej, ale ponieważ obecnie prawie wszystkie byliny są sprzedawane w pojemnikach, można je sadzić w dowolnym momencie roku. Tradycyjnie uważa się, że wiosna to najlepszy czas na sadzenie – ziemia robi się coraz cieplejsza, a zarówno temperatura, jak i długość dnia rosną, więc rośliny mogą zapuszczać korzenie w podłożu i rozrastać się. Tymczasem jesień również zapewnia idealne warunki do sadzenia roślin, o ile ziemia jest nadal ciepła i wilgotna. Jeśli dana bylina zakwita na początku sezonu, jak np. wilczomlecz, jaskier czy miodunka, wówczas warto posadzić je jesienią. Korzenie traw zwykle przestają rosnąć zimą (pomyśl tylko o trawniku), więc najlepiej jest sadzić i dzielić trawy wiosną.

Jak pielęgnować byliny Usuwanie przekwitłych kwiatów to podstawa – jeśli nie będziesz tego robić, wieloletni przedstawiciele rodziny astrowatych (*Asteraceae*) przestaną kwitnąć, wiedząc, że nasiona się zawiązały. Do tego klanu należą dalie, kosmosy i rudbekie. Przycinanie pędów do zawiązków następnego pąka, gdy kwiaty już przekwitną, pobudza roślinę do zainwestowania energii w otwieranie nowych pąków, do ponownego kwitnienia. Warto zapewniać podpórki wyższym lub łatwo łamiącym się bylinom, nawet, jeśli to myśl po fakcie. Usuwaj chwasty przed sadzeniem i zanim pokażą się samosiejki bylin. Podlewaj, gdy jest to niezbędne w czasie suszy, okazjonalnie zasilając rośliny organicznym nawozem w płynie i rozkładając ściółkę, gdy ziemia jest wilgotna.

eprasa.pl f6caebc84f

5 niezbędnych bylin

1
Rudbekia błyskotliwa *(Rudbeckia fulgida deamii)*
Wnosi barwy na rabatę pod koniec sezonu – ta rudbekia kwitnie jeszcze długo jesienią. Tworzy kępy jasnożółtych kwiatów o stożkowatych, czarnych środkach. Kocha pełne słońce i żyzną glebę.
Wysokość x Szerokość
60 cm x 45 cm **Kwitnie** VIII-X

2
Olszewnik kminkolistny *(Selinum wallichianum)*
Olszewnik łączy w sobie siłę i architektoniczną strukturę z delikatnym wyrafinowaniem. Wiosną pojawia się późno, ale kiedy w końcu wzejdzie, szybko rozpościera swoje liście u podstawy, tworząc kobierzec. Każdy kwiatostan składa się z mnóstwa maleńkich białych kwiatów.
W x S 120 cm x 60 cm **K** VII-IX

3
Rodgersja pierzasta *(Rodgersia pinnata)* 'Superba'
To wspaniała, długowieczna bylina o brązowych, dłoniastych liściach, które robią się grube i skórzaste, bardzo lśniące, a jesienią pięknie się przebarwiają. Różowe kwiaty mają postać pierzastych wiech.
W x S 1,2 m x 1 m **K** VII-VIII

4
Floks *(Phlox × arendsii)* 'Luc's Lilac'
Floksy tworzą wspaniałą grupę roślin, gdy pojawiają się na przyjęciu ogrodowym pod koniec lata. Ich kwiaty pachną – zwłaszcza wieczorami. W przeciwieństwie do innych odmian, ta nigdy nie choruje na mączniaka.
W x S 1,2 m x 50 cm **K** VII-IX

5
Farbownik lazurowy *(Anchusa azurea)* 'Loddon Royalist'
Choć żyje krótko, jednak często pojawia się przez kilka lat, zwłaszcza w piaszczysto-gliniastej glebie. Lazurowa barwa jego kwiatów jest wręcz hipnotyzująca. Wspaniale wygląda w towarzystwie wilczomleczy, omiegów i zielonych pędów trawy trzęślicy.
W x S 1 m x 60 cm **K** V-VII

2
Olszewnik kminkolistny

1
Rudbekia błyskotliwa

5
Farbownik lazurowy 'Loddon Royalist'

Delikatne pędy kwitnącego na czerwono i biało rdestu himalajskiego (*Persicaria amplexicaulis*) tchną harmonią

Z czym łączyć byliny

To, jak łączymy ze sobą rośliny, ma decydujący wpływ na ostateczny styl i całościowy efekt naszego ogrodu. Dla wielu ogrodników jest to najtrudniejszy element ogrodnictwa. Podobnie, jak w przypadku wielu innych obszarów życia, jeśli uwierzymy, że jest wyłącznie jeden dobry sposób na zrobienie czegoś, możemy popaść w zahamowanie i nie cieszyć się procesem. Tymczasem w ogrodnictwie jest mnóstwo rozwiązań dla każdego problemu.

Rozważając połączenia roślin, powinniśmy wybierać gatunki, które świetnie czują się w konkretnych warunkach, jakie im zapewnimy. Muszą też być w stanie rosnąć razem tam, gdzie chcemy je zasadzić.

Kolejną istotną kwestią przy łączeniu roślin są kolory. Poprzez celowe wykorzystanie koloru, można stworzyć konkretną, odczuwaną atmosferę albo ją zmienić. Łącząc ze sobą zielenie, nawet, jeśli forma i tekstura liści gatunków, które łączysz, jest bardzo różna, prawie na pewno stworzysz coś, co jest pełne spokoju i harmonii. A jeśli wpuścisz wilka między owce – jaskrawoczerwony kwiat między zielenie – zaskoczysz i zadziwisz. Czerwień i zieleń to przeciwieństwa, które trudno zaakceptować naszym oczom – dlatego próbują to skompensować, powodując osłupienie. Jeśli połączysz ze sobą barwy pastelowe, stworzysz inny nastrój – spokój i wyciszenie. Łączenie roślin jest jednym z najbardziej absorbujących, kreatywnych i radosnych aspektów ogrodnictwa.

OBEJRZYJ materiał o tym, jak zaoszczędzić na bylinach – jest na stronie **www.GardenersWorld.com/save-on-perennials**

ZDJĘCIA: SIMONA / ADOBESTOCK; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM
RUDBECKIA PHOTO LOCATION: RHS GARDEN WISLEY, SURREY

eprasa.pl f6caebc84f

W świecie **różanych zapachów**

Róże są jednymi z najbardziej uwielbianych kwiatów na świecie, a ich zapach należy do najpiękniejszych i najbardziej rozpoznawalnych. **Bożka Piotrowska** odkrywa tajemnice różanych woni

Zapach róży kojarzy się z elegancją i luksusem, zmysłowością i uwodzeniem, a także ze spokojem, relaksacją i pozytywnymi emocjami. Aromat róży jest jej nieodłącznym atutem i czyni kwiat jeszcze piękniejszym. Przywołuje indywidualne skojarzenia, osobiste wspomnienia, może być zarówno neutralny, jak i zaskakujący. Różany aromat jest bogatą kombinacją różnych składników, które razem tworzą niepowtarzalny i piękny bukiet. Trzeba się mocno powstrzymać, żeby nie powąchać kwitnącej róży. To tak naturalne, jak oblizywanie ust w trakcie jedzenia pączka, a zwłaszcza takiego z konfiturą różaną.

Zapach jest odczuwany i rejestrowany indywidualnie. Zdarza się, że jedna osoba czuje gęstą partyturę różanych nut, inna tylko kilka składników, a jeszcze inna zupełnie nic. Odczuwanie zapachu to wypadkowa naszej fizjologii i indywidualnej reakcji mózgu na rozmaite cząsteczki zapachowe. Jednak gdy wtulasz nos w aksamitne płatki róż, nie myślisz o receptorach węchu, procesach biochemicznych i nerwach węchowych; stwierdzasz tylko czy zapach jest atrakcyjny, czy nieprzyjemny. Zapach może być zmysłowym afrodyzjakiem, ułatwiać koncentrację, stymulować układ nerwowy i działać terapeutycznie.

ZDJĘCIA: BOŻKA PIOTROWSKA, VICTORIA P. / ADOBESTOCK

Odmiana 'James Galway' ma charakterystyczny zapach historycznych róż

eprasa.pl f6caebc84f

Tajemnice zapachu

Zapach kwiatów, oprócz zdrowotności krzewu, jest zwykle największym priorytetem podczas wybierania róży do ogrodu. Istnieje wiele odmian o intensywnym zapachu, ale są też zupełnie bezzapachowe. Chociaż zdarza się, że piękno bezwonnej róży zwycięża w tym plebiscycie, to większość odmian, które pożądane są w ogrodzie, ma piękny i intensywny zapach. Kwiaty wydzielają olejki eteryczne, aby zwabić owady zapylające. Zapach jest najbardziej wyczuwalny wczesnym rankiem, wieczorem, a także przy ciepłej, słonecznej i wilgotnej pogodzie. Na intensywność zapachu ma także wpływ stadium rozwoju kwiatu. Często pierwsze kwiaty na krzewie pachną intensywniej, a u niektórych odmian zapach nabiera mocy dopiero wtedy, gdy kwiaty całkowicie się otworzą. Niektóre róże uwalniają olejki eteryczne także gruczołami na szypułkach lub pędach, a także w liściach, jak np. róża rdzawa.

Zapach róży jest wynikiem skomplikowanej kombinacji ponad 250 różnych związków chemicznych. Podstawowym składnikiem jej zapachu jest różany olejek eteryczny, który znajduje się w płatkach kwiatów. Jednak w różanej woni odnaleźć można wiele różnorodnych nut. Zapach róż zwykle koreluje z barwą kwiatów. Intensywniej pachną róże ciemniejsze, pełniejsze i te o grubszych płatkach. Róże czerwone najczęściej mają silny, ciepły i zmysłowy zapach, żółte pachną cytrusami i owocami, a u pomarańczowych obok nut owocowych wyczuwalny jest zapach fiołka i goździków. Białe róże zazwyczaj mają nutę fiołkową, kwiatową i cytrynową, natomiast większość różowych kwiatów ma klasyczny, typowo różany i szampański zapach.

Składniki różanych zapachów

nerol – zapach typowo różany
β-jonon – pachnie fiołkami
karwon – ma zapach kminku, mięty
geraniol – zapach pelargonii i geranium
cytronelol – nadaje różom cytrynowy zapach
damascenon – nuta cierpka, wytrawna, żurawinowo-owocowa
eugenol – jest odpowiedzialny za goździkową, orientalna nutę; może kojarzyć się z nielubianym zapachem gabinetu stomatologicznego
linalol – dodaje różom kwiatowo-drzewnych nut zapachowych

Do produkcji olejku różanego wykorzystuje się najczęściej różę damasceńską

Nuty zapachowe kwiatów róż

Gdy zanurzasz nos w kwiecie róży zamknij oczy i spróbuj poczuć, jak złożona potrafi być jej woń. Różnorodność nut zapachowych może cię zaskoczyć. Oprócz typowo różanego zapachu, poczujesz herbatę, szampana, truskawki, tulipany, mirrę, anyż, olej lniany, goździk, cynamon, a może nawet mech, zamsz i ziemię.

Zapach typowo różany to ciężki, uzależniający i hipnotyzujący zapach róży damasceńskiej kojarzony ze zmysłowością i słodyczą. To woń charakterystyczna dla starych odmian róż historycznych (damasceńskich, francuskich, białych, portlandzkich) o różowych i czerwonych płatkach, np. 'Gertrude Jekyll', 'Munstead Wood ' czy 'Duftfestival'.

Zapach kwiatowy ma słodką, miodową, łagodną nutę, woń białych hiacyntów, fiołków i innych kwiatów z domieszką cytrusów i piżma. Tak pachną róże stulistne, piżmowe i białe.

Zapach owocowy i cytrusowy kojarzy się z cytryną, bergamotką, limonką, pomarańczą, jabłkiem, gruszkami, malinami, morelami, truskawkami i żurawiną. Zwykle jest najsilniej wyczuwalny u odmian o żółtych kwiatach.

Zapach korzenny, balsamiczny, żywiczny ma nuty ziół, zielonej herbaty, pikantnych przypraw i korzeni, w tym czarnego pieprzu, gałki muszkatołowej, anyżu, goździków, cynamonu, mirry, kadzidła, drzewa sandałowego. Najsilniej jest wyczuwalny u róż francuskich, róży pomarszczonej i róż mchowych.

Zapach piżmowy jest uwalniany z gruczołów na szypułkach.

Zapach drzewa i skóry przywodzi na myśl len, orzechy włoskie oraz zamsz.

Zapachy nietypowe mogą być zaskakujące – to czasami odstraszające nuty, wywołujące nieprzyjemne doznania i skojarzenia: zapach żelaza, owadów, fermentujących winogron, drożdżowego ciasta, a nawet gabinetu dentystycznego.

Najpiękniej pachnące róże ogrodowe

Wybór najpiękniej pachnącej róży na świecie jest kwestią subiektywną, ponieważ każdy z nas ma inne preferencje zapachowe. Istnieje jednak wiele odmian róż, które uważane są za atrakcyjnie pachnące i cenione przez miłośników tych kwiatów. Jedną z najczęściej wymienianych jako najpiękniej pachnąca róża na świecie jest róża damasceńska (*Rosa* x *damascena*), która znana jest z intensywnego i złożonego zapachu. Zawiera on nuty cytrusowe, kwiatowe i korzenne. Ta róża wykorzystywana jest w przemyśle perfumeryjnym od setek lat i uważana za jedną z najpiękniejszych i najbardziej wartościowych. Za walory zapachowe szczególnie ceniona jest 'Trigintipetala', odmiana sprzed 1612 roku o zapachu bardzo intensywnym, kwiatowo-korzennym ze słodką nutą miodową.

Olejek różany – zapach słonecznej Bułgarii

Olejek różany otrzymywany z kwiatów róży znany i produkowany jest już od wieków. Pierwsze wzmianki o destylacji kwiatów róży pochodzą z X w., kiedy zaczęto produkować olejek w Persji. Obecnie otrzymuje się go głównie ze świeżych kwiatów róży metodą destylacji parą wodną. Najczęściej

eprasa.pl f6caebc84f

wykorzystywana do produkcji olejku różanego jest róża damasceńska – specjalnie uprawiana na rozległych plantacjach odmiana hodowlana zwana Kazanlik (od Kazanłyku – bułgarskiego miasta w Dolinie Róż). W regionie tym panują idealne warunki do uprawy róż olejkodajnych z powodu dużej amplitudy temperatur pomiędzy dniem a nocą. Róże damasceńskie sprowadzone tu z południa chronią się przed dużymi zmianami temperatury, wytwarzając większe niż zazwyczaj ilości olejku. Oprócz róży damasceńskiej do produkcji olejku używana jest także róża biała (*Rosa alba*), róża stulistna (*Rosa × centifolia*) i francuska (*Rosa gallica*). Do wyprodukowania 1 grama olejku potrzeba ok. 20 tysięcy kwiatów. Kwiaty zbierane są ręcznie wczesnym rankiem, a olejek należy pozyskać przez destylację maksymalnie do 20 godzin po ich zerwaniu. W zależności od pogody i jakości krzewów otrzymuje się 1-2 litry olejku różanego z 3,5-5 tony kwiatów.

Olejek różany swoją popularność w Polsce zdobył wiele lat temu, kiedy szczytem wakacyjnych marzeń były wczasy w słonecznej Bułgarii. Przywożony najczęściej jako pamiątka i souvenir w drewnianych, ręcznie malowanych muskalach, używany był jako perfumy. Obok sosnowej szyszki do kąpieli był to chyba najbardziej pożądany przez kobiety zapach w czasach PRL. Bułgaria jest obecnie najważniejszym centrum produkcji olejku różanego. Uważany jest on za najlepszy, a tym samym najdroższy i jest składnikiem wielu francuskich perfum, m.in. Chanel N°5. Japońska marka Shiseido stworzyła na bazie bułgarskiego olejku całą linię kosmetyków „Rosarium".

Intensywnie pachnące róże

Historyczne: 'Rose de Rescht', 'Madame Hardy', 'Comte de Chambord', róża mchowa 'Muscosa', róża burbońska 'Louise Odier', róża biała 'Madame Plantier'

Wielkokwiatowe: 'Augusta Luise', 'Duftwolke', 'Mr. Lincoln', 'Parole', J. W. von Goethe, seria PARFUMA® W. Kordes Söhne

Bukietowe: 'Fresia', 'Anisade'

Pnące: 'Jasmina', 'New Dawn'

Parkowe: 'Artemis', 'Abraham Darby', 'Falstaf', 'Golden Celebration', 'Graham Thomas', 'Heritage', 'Munstead Wood', 'Othello', 'Westerland', 'Koszuty'

5 wyjątkowo pachnących róż

❶ **'Wspomnienie Lata'/ 'C'est la Vie'** – róża o drobnych kwiatach w kolorze lekkiego różu i bzu, pachnąca piżmem z korzennymi nutami

❷ **'Comte de Chambord'** ma klasyczny różany zapach z nutą szampana i truskawek

❸ **'Gertrude Jekyll'** wyróżnia się odurzającym zapachem starodawnych róż – to najsilniej pachnąca odmiana ze wszystkich róż angielskich wyhodowanych przez Davida Austina

❹ **'Lady of Shalott'** uwodzi przyjemnym, ciepłym zapachem herbaty z nutą jabłka i goździków

❺ **'Venrosa'** to polska odmiana o silnym, kwiatowym zapachu z nutami geranium i cytryny

eprasa.pl f6caebc84f

WY PYTACIE, MY ODPOWIADAMY

Róże bez tajemnic

Cięcie

P Jak mogę odmłodzić moje ramblery?

O Róże pnące typu rambler, w przeciwieństwie do klimberów, kwitną tylko raz w roku na pędach, które wyrosły w poprzednim sezonie. Zima/wiosna to dobry czas na renowację ramblera, ponieważ łatwo można dostrzec splątane gałęzie. Usuń wszystkie martwe lub chore pędy, a następnie usuń do jednej trzeciej najstarszych przyrostów. Wytnij całe pędy jak najbliżej ziemi. Następnie przywiąż młode pędy poziomo do podpór, aby pobudzić kwitnienie na całej długości gałęzi. Przytnij boczne odrosty pozostałych pędów i skróć końcówki głównych pędów o jedną trzecią. Wiosną nawieź różę granulowanym nawozem i obficie wyściółkuj.

P Jak mam przyciąć różę pienną?

O Przytnij ją w marcu lub na początku kwietnia. Najpierw usuń martwe, chore, uszkodzone, ocierające się lub krzyżujące się gałęzie. Następnie skróć najsilniejsze pędy do 20 cm od głównego pędu; słabsze pędy można przyciąć do 10 cm. Wycinaj jedną lub dwie stare gałęzie co trzy do pięciu lat, aby pobudzić roślinę do wydania nowych pędów. Regularnie usuwaj opadłe liście, aby ograniczyć ryzyko wystąpienia chorób.

P Dlaczego moja róża ma kwiaty tylko na górze?

O Pobudź główne pędy do bardziej obfitego kwitnienia, wyginając je w łuki i przywiązując do podpór. Jeśli nie dadzą się wygiąć, posadź u nasady niski kwitnący krzew, aby zakryć nagie pędy. Nawieź nawozem do róż wiosną i ponownie w czerwcu/lipcu.

eprasa.pl f6caebc84f

P Moje stare róże wypuściły mnóstwo dzikich odrostów. Czy mam je wykopać i posadzić nowe?

O Odrosty wyrastają z podkładek szczepionych róż. Są łatwe do zidentyfikowania, ponieważ ich liście mają inny kształt i kolor, a ponadto mają inną liczbę listków niż szlachetne róże. Starzejące się róże są bardziej podatne na wytwarzanie odrostów, które wyrastają głównie na skutek stresu lub silnego przycinania. Można je usunąć przy samej ziemi, w miejscu wyrastania. Liczne odrosty osłabiają szlachetne róże, dlatego takie rośliny możesz usunąć. Jeśli planujesz posadzić nową różę, najlepiej wybierz inne miejsce, jeśli masz taką możliwość, aby uniknąć zmęczenia gleby.

Sadzenie

P Czy różom trzeba przyciąć korzenie przed posadzeniem?

O Głównym powodem przycinania korzeni róż jest skrócenie grubych korzeni palowych i pobudzenie roślin do wytwarzania drobnych korzeni, których główne zadanie polega na pobieraniu składników odżywczych i wody. Ważne, aby zachować równowagę. Każdy korzeń palowy można skrócić najwyżej o jedną trzecią.

P Kiedy najlepiej przesadzać róże?

O Róże nie lubią przeprowadzek w sezonie wegetacyjnym, więc przesadź je podczas zimowego spoczynku. Ostrożnie okop je dookoła widłami, aby spulchnić ziemię – starsze rośliny mają długie, sięgające głęboko korzenie, więc staraj się ich nie połamać – a następnie ostrożnie wyjmij rośliny z ziemi. Posadź natychmiast w dobrze przygotowanym podłożu. Warto wsypać do dołka trochę szczepionki mikoryzowej, aby pobudzić wzrost nowych korzeni. Należy także przyciąć pędy, aby zrekompensować wszelkie uszkodzenia korzeni – zmniejsz koronę od połowy do jednej trzeciej wielkości.

P Jak uniknąć zmęczenia gleby przy uprawie róż?

O Zmęczenie gleby, nazywane też chorobą replantacyjną, może mieć: od choroby ogólnej do częściowego lub całkowitego zamierania. Unikaj sadzenia róży w miejscu, które było zajmowane przez inną różę przez co najmniej pięć lat. Jeśli musisz wykorzystać to samo miejsce, a poprzednia róża nie była chora lub umierająca, możesz posadzić nową różę w tym samym miejscu. Dla bezpieczeństwa wykop dół o wymiarach 45 cm x 45 cm, a następnie weź ziemię z innej części ogrodu, wzbogaconą dużą porcją obornika. Użyj szczepionki mikoryzowej, aby pobudzić wzrost nowych korzeni.

P Czy mogę posadzić róże z gołym korzeniem, kiedy ziemia jest zamarznięta?

O Nigdy nie sadź krzewów z gołym korzeniem w zamarzniętej glebie – poczekaj, aż ziemia będzie się nadawała się do uprawy i trochę przeschnie. Zamiast tego rozpakuj rośliny, namocz je w wodzie przez kilka godzin, a następnie posadź w wilgotnej, ale niezbyt mokrej ziemi. Przechowaj je w chłodnej, ale zabezpieczonej przed mrozem szopie lub nieogrzewanym garażu. Nigdy nie zawijaj róż w folię, bo może to doprowadzić do gnicia.

P Jakiej ziemi potrzebują róże?

O Chociaż większość róż kocha glinę, mogą rosnąć na innych glebach – róże na glebach piaszczystych lub kredowych będą wymagały dodatkowego nawożenia, podlewania i ściółkowania.

eprasa.pl f6caebc84f

P Czy istnieją róże bez kolców?

O Tak, np. 'Madame Plantier', która jest podobna do 'Madame Hardy', ale ma mniejsze kwiaty i jest pozbawiona kolców. Kwitnie tylko jeden raz latem i wytwarza wiechy silnie pachnących białych kwiatów. 'The Generous Gardener' to róża krzaczasta lub pnąca o okazałych, pachnących różowych kwiatach, której gładkie łodygi są dodatkowym atutem. 'Zéphirine Drouhin', powtarzająca kwitnienie róża pnąca o pachnących, półpełnych różowych kwiatach również nie ma kolców, choć jest podatna na mączniaka – posadź ją przy północnej ścianie, aby zapobiec chorobie. Zawsze obchodź się z różami ostrożnie, ponieważ nawet odmiany bezkolcowe mogą mieć pojedyncze kolce.

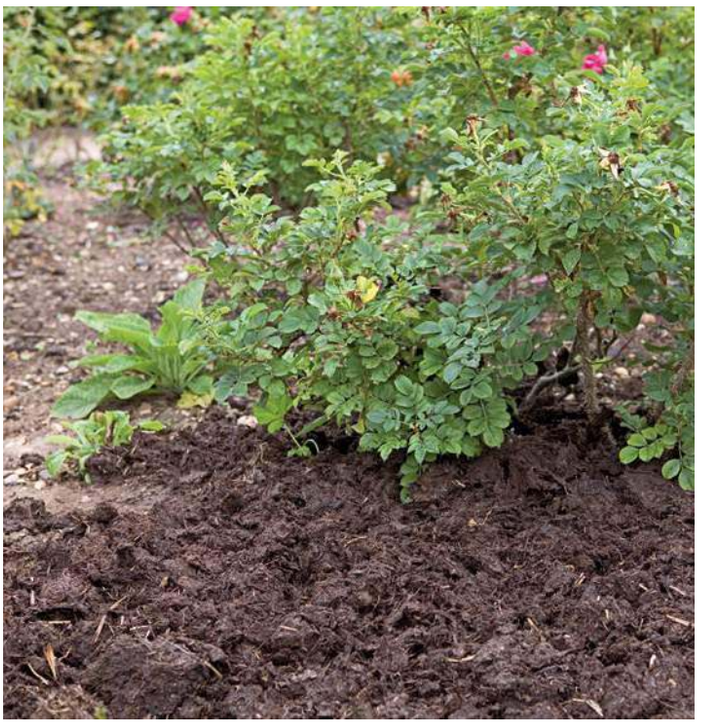
eprasa.pl f6ca6bc84f

Nawożenie i podlewanie

P Jak często nawozić róże w donicach?

O Podczas sadzenia wiosną lub latem dodaj do podłoża porcję granulowanego nawozu do róż. Następnie latem co kilka tygodni dokarmiaj róże zbilansowaną płynną odżywką, aby miały zdrowe liście i obficiej zakwitły. Wiosną rozsyp więcej nawozu do róż na powierzchni podłoża.

P Czy trzeba ściółkować róże?

O Najpierw wyściółkuj róże w marcu, po sezonowym przycięciu. Użyj dobrze rozłożonego kompostu lub obornika, zużytego podłoża po pieczarkach, kompostu do ściółkowania, zrębków lub kompostu z zakładu utylizacji odpadów. Jeśli twoja gleba jest lekko ilasta, piaszczysta lub kredowa, jesienią wyściółkuj ponownie, aby uzupełnić poziom substancji odżywczych w glebie – dżdżownice wkrótce je wymieszają. Rozłóż ściółkę z dala od pędów, pozostawiając 10 cm odstępu między ściółką a nasadą rośliny.

P Jaki nawóz jest najlepszy dla róż?

O Obornik lub kompost zawiera błonnik i pierwiastki śladowe, ale za mało azotu, fosforu i potasu dla wymagających róż. Każdej wiosny stosuj wieloskładnikowy nawóz, np. mączkę kostną lub rybną albo specjalny nawóz do róż. Rozsyp go równomiernie na ziemi wokół każdego krzewu lub nawieź całą różankę. Następnie nawieź ponownie po zakończeniu pierwszego okresu kwitnienia. To pobudzi róże do wzrostu. Jeśli twoje róże słabo rosną lub jest zbyt sucho, aby granulowany nawóz mógł się rozpuścić w glebie, latem co kilka tygodni stosuj płynną odżywkę do róż.

P Czy podczas sadzenia róż trzeba stosować szczepionkę mikoryzową?

O Oprószenie korzeni róż grzybami mikoryzowymi (często sprzedawanymi pod nazwą Rootgrow) pomaga im wchłaniać wodę i składniki odżywcze oraz walczyć z chorobami. Róże będą rosły szybciej, jeśli zastosujesz szczepionkę mikoryzową na korzenie podczas sadzenia. Posyp ją bezpośrednio na korzenie, a nie tylko do dołka. Szczepionka wzmacnia także grzyby mikoryzowe występujące naturalnie w glebie, które współpracują z korzeniami roślin, wskutek czego rośliny są zdrowsze.

eprasa.pl f6caebc84f

P Jak często podlewać róże?

O Obficie podlej róże natychmiast po posadzeniu, a w czasie suszy podlewaj przynajmniej przez następne dwa lata. Róża posadzona latem będzie potrzebowała znacznie więcej wody niż róża z gołym korzeniem, posadzona jesienią.

eprasa.pl/6caebc84f

Donice

P Jak długo róże mogą rosnąć w donicach?

O Co dwa lata na wiosnę usuń górne 5 cm podłoża i zastąp je świeżą warstwą. Większe róże krzewiaste lub krzaczaste (parkowe) lub róże pnące przesadzaj co 2-3 lata do większego pojemnika wypełnionego świeżym podłożem.

P Jakiej wielkości powinien być pojemnik do uprawy róż?

O Aby zyskać pewność, że róża będzie zdrowa i obsypie się kwiatami, należy wybrać odpowiedni rodzaj i rozmiar doniczki. Minimalny rozmiar to 30 cm x 30 cm dla róży miniaturowej lub typu patio. W przypadku róż okrywowych i niskich róż pnących pojemnik powinien mieć wymiary 45 cm x 45 cm, a w przypadku róż krzaczastych najlepiej użyć tak dużego pojemnika, na jaki jest miejsce – co najmniej 60 cm x 60 cm.

P Jak często podlewać róże w pojemnikach?

O Pilnuj podlewania i regularnie sprawdzaj swoje róże, szczególnie latem. Róże w pojemnikach będą wymagały codziennego podlewania podczas ciepłej pogody, aby nie narażać ich na stres, lecz pobudzić do wzrostu i obfitego kwitnienia. Podłoże powinno być wilgotne, ale nie mokre. Ustaw pojemniki na cegłach lub nóżkach, aby nadmiar wody mógł łatwo odpłynąć. W ten sposób zapewnisz roślinom lepszy drenaż.

P Jaka ziemia jest najlepsza do uprawy róż w donicach?

O Użyj podłoża na bazie gliny przeznaczonego dla roślin w pojemnikach – w ten sposób doniczki nie wyschną zbyt szybko i zatrzymają w ziemi składniki odżywcze.

eprasa.pl f6caebc84f

Pielęgnacja

P Co to za dziwna piana?

O Taka mokra biała piana pojawia się na pędach róż późną wiosną i wczesnym latem – wewnątrz żyje mała, żywiąca się sokami rośliny nimfa piewika (skoczka). Wygląda nieestetycznie, ale nie jest niebezpieczna. Usuń pianę jeśli chcesz, albo zostaw ją głodnym ptakom, które utrzymają tego szkodnika pod kontrolą.

P Jak przywiązać różę pnącą do podpory?

O Utwórz szkielet z pędów róży – wiosną przywiąż do podpory każdą gałąź. Zanim zaczniesz, wytnij wszystkie pędy, które pękły lub obumarły w czasie zimy. Usuń wszystkie grube, stare pędy, których nie możesz przygiąć na podporze. Następnie rozłóż pędy poziomo i przywiąż je w kilku miejscach na całej długości. Daj im dużo miejsca, aby nie ocierały się o siebie. Umożliwi to także lepszą cyrkulację powietrza, a to z kolei zmniejszy ryzyko wystąpienia chorób grzybowych. Skróć tuż nad parą liści wszystkie pędy, które po rozłożeniu sięgają poza przydzieloną im przestrzeń.

P Czy róże trzeba podpierać?

O Starodawne róże krzaczaste mogą wymagać podparcia, aby się nie połamały – wbij wokół nich tyczki lub obręcze, aby utrzymać je w pionie i wyeksponować kwiaty. Róże pienne wymagają drewnianego palika – zastąp pierwotną tyczkę mocnym kołkiem i dobrze przywiąż, aby się nie przewróciły.

P Co zrobić, żeby zapobiec chorobom róż?

O Właściwa higiena róż może zapobiec chorobom, ale możesz też wybrać odmianę spośród 'Charles de Mills', 'Mortimer Sackler', 'Boscobel' lub 'Lady of Shalott' – wszystkie są odporne na choroby, np. na czarną plamistość liści. Aby zapobiec rozwojowi chorób zgrab opadłe liście i wyrzuć je na śmietnik zamiast na kompost. Nie pozwól też, żeby róże miały sucho.

eprasa.pl f6caebc84f

P Czy istnieją naturalne środki ochrony róż przed chorobami?

O Choroby grzybowe, np. rdza, czarna plamistość czy mączniak prawdziwy, można zwalczać dzięki dobrej praktyce ogrodniczej. Odpowiednio przycinaj róże, nie sadź ich tam, gdzie jest wilgotne powietrze i unikaj zraszania liści podczas podlewania. Mszyce mają naturalnych wrogów, takich jak biedronki i ich larwy, larwy złotooków, larwy bzygowatych i naturalnie pasożytnicze osy, dlatego należy zadbać o źródła nektaru, siedliska i hotele dla owadów, aby zachęcić je do zamieszkania w ogrodzie. Opryski kontaktowe na bazie kwasów tłuszczowych i olejów roślinnych są przyjazne dla środowiska, ale wymagają kilku aplikacji. Problemy można łatwo ograniczyć: przycinaj róże zimą, aby pozbyć się zainfekowanych pędów i trzymaj chore resztki z dala od ogrodu. Ściółkowanie w zimie zapobiega zimowaniu zarodników czarnej plamistości na pędach. Regularnie sprawdzaj rośliny i reaguj przy pierwszych oznakach kłopotów.

eprasa.pl f6caebc84f

NIEWIDOCZNE I NIEZWYKŁE

Od luksusowych podziemnych bunkrów po zaciszne chaty na wyspach – poznaj historie niezwykłych domów i ich właścicieli. Zobacz, jak za pomocą innowacyjnych rozwiązań, te architektoniczne cuda stają się częścią otaczającej je natury.

Najbardziej tajemnicze domy świata

Wtorki 22:00, premiera 4 lipca

BBC lifestyle

bbc.com/bbclifestyle

eprasa.pl f6caebc84f

„Duże, kremowe, gęste kwiatostany hortensji w półcieniu wyglądają naprawdę bardzo efektownie”

Letnie kompozycje w donicach

CZĘŚĆ 2 NAJLEPSZE DO CIENIA

Arit Anderson przedstawia wybór roślin do stworzenia ekscytujących kwiatowych kompozycji, które każdy zacieniony kąt przemienią w wyjątkowe miejsce

Pojemniki nadają się nie tylko na słoneczne tarasy – duża donica wypełniona roślinami cieniolubnymi wymaga mniej podlewania i pięknie się prezentuje przez całe lato

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH
LOKALIZACJA: CHARLES RUTHERFOORD & RUPERT TYLER, NGS.ORG.UK/51-THE-CHASE

W każdym ogrodzie znajduje się jakiś zacieniony kąt, który zaniedbujemy, ponieważ nie do końca wiemy, jak go rozjaśnić. To właśnie tam kompozycje roślinne w pojemnikach mogą zdziałać cuda. Nie tylko masz okazję do eksperymentowania z różnymi połączeniami roślin – jeśli wybierzesz odpowiedni pojemnik, ta niegdyś pomijana przestrzeń może stać się punktem centralnym ogrodu.

Potrzebujesz roślin, które w cieniu rozbłysną. To dlatego zdecydowałam się na hortensję bukietową 'Limelight'. Ten krzew ma wiele do zaoferowania – łodygi tworzące strukturę oraz duże, gęste baldachogrona w kremowym, miejscami limonkowym kolorze, które w półcieniu wyglądają naprawdę bardzo efektownie.

Nie tylko kolory zachwycają nas w ogrodach, atrakcyjne są dla nas również zapachy. Aromatyczne liście kocimiętki – która toleruje półcień – oraz mocny, uwalniany wieczorem zapach tytoniu ozdobnego wniosą mnóstwo radości w spowite cieniem zakamarki.

Jak obsadzić donicę

BĘDZIESZ POTRZEBOWAĆ

- **Hortensji bukietowej (*Hydrangea paniculata*) 'Limelight'**
- **Kocimiętki groniastej (*Nepeta racemosa*) 'Walker's Low'**
- **Tytoniu ozdobnego (*Nicotiana alata*) 'Merlin Lime Green'**
- **Uniwersalnego podłoża bez torfu**
- **Glinianej donicy, o średnicy min. 40 cm (my wykorzystaliśmy donicę Deroma Conico, 43 cm, od 25 £, www.burford.co.uk)**

1 Napełnij donicę do połowy podłożem bez torfu z niewielką domieszką ziemi ogrodowej i nawozu o spowolnionym działaniu. Hortensja jest tu największą rośliną, więc to od niej zacznij tworzenie kompozycji. Wyciągnij ją z dotychczasowej doniczki i umieść w tylnej części nowego pojemnika tak, aby prezentowała się z jak najlepszej strony.

2 Dodaj mniejsze rośliny – tytoń ozdobny i hortensja uzupełniają się nawzajem kolorami, podczas gdy kontrastująca z nimi kocimiętka niczym fioletowo różowa pianka rozprzestrzeni się po bokach donicy. W razie potrzeby dodaj więcej podłoża, aby wszystkie rośliny znalazły się na tym samym poziomie.

3 Kiedy będziesz już zadowolony z kompozycji – w mojej, dla zachowania równowagi, kocimiętki znajdują się po obu stronach tytoniu ozdobnego, posadzonego centralnie na przodzie – wypełnij podłożem puste przestrzenie między roślinami. Delikatnie dociśnij i obficie podlej.

Kremowe i limonkowe barwy kompozycji prezentują się bardzo efektownie w cienistym kącie ogrodu

4 najlepsze rośliny do cienia

Wiele roślin leśnych lubi ogrodowy cień, ponieważ w naturze gatunki te rosną pod drzewami. Zazwyczaj to ich ulistnienie ma największe walory dekoracyjne, lecz te z kwiatami w bledszym kolorze wyglądają naprawdę efektownie. Wybierz rośliny cieniolubne, które lubią albo wilgotne, albo suche podłoże – pojemnik możesz napełnić tylko jednym rodzajem!

1 Hakonechloa smukła (*Hakonechloa macra*)

Pochodząca z Japonii, przyciągająca wzrok trawa o zwieszających się liściach. Nadaje się idealnie na punkt centralny każdej kompozycji w donicy lub na niższe piętra kwietników, z których jej liście przewieszają się kaskadowo przez krawędzie. Wybierz odmiany o zielonych lub żółto wybarwionych liściach.
Wysokość x Szerokość 40 cm x 45 cm
Kwitnienie sierpień – wrzesień

2 Podrzeń żebrowiec (*Blechnum spicant*)

Ta rodzima paproć ma lśniące, pojedyncze liście o pierzastej budowie, które są dekoracyjne przez cały rok. Doskonale czuje się w przepuszczalnej glebie, w półcieniu lub cieniu i wniesie soczysty, zielony kolor do każdej donicy.
W x S 50 cm x 45 cm

3 Uludka kapadocka (*Omphalodes cappadocica*) 'Cherry Ingram'

Jej zimozielone liście stanowią tło dla drobnych, lecz zachwycających, jaskrawo niebieskich kwiatów. Jest idealna do zacienionych zakątków i sama się rozsiewa.
W x S 20 cm x 30 cm
K marzec – kwiecień

4 Zawilec mieszańcowy (*Anemone x hybrida*) 'Lady Gilmour'

Wysoka bylina o cienkich, smukłych łodygach zwieńczonych różowymi kwiatami przypominającymi maki. Świetnie nadają się też do wazonu.
W x S 100 cm x 60 cm
K lipiec – wrzesień

ZDJĘCIA: ALAMY/MATTHEW TAYLOR; TORIE CHUGG, PAUL DEBOIS, GETTY/RA KEARTON; NEIL HEPWORTH

eprasa.pl f6caebc84f

BIO Plantella

Nawóz z wapniem

- stymuluje równomierne dojrzewanie owoców i warzyw
- zapewnia prawidłowy wzrost i rozwój roślin
- zapobiega gniciu korzeni warzyw, pękaniu owoców pomidora i plamistości gorzkiej jabłek

Nawóz z żelazem

- uzupełnia niedobory żelaza
- zapewnia soczystą zieleń liści roślin ozdobnych
- zapobiega chorobom fizjologicznym: chlorozie, żółknięciu i blednięciu liści
- do stosowania w formie oprysków i podlewania

Odstraszanie.pl tel: +48 664-465-934 e-mail: kontakt@odstraszanie.pl

eprasa.pl f6caebc84f

Niebiańskie zapachy

Zainspiruj się letnimi donicami Adama Duxbury'ego i stwórz kompozycje, które pachną równie pięknie, jak wyglądają

Tworzenie efektownych kompozycji w donicach z najpiękniejszych kwiatów sezonu sprawia prawdziwą radość. Kiedy dodatkowo możemy rozkoszować się ich zapachem, uciecha jest podwójna. Ja poszedłem o krok dalej, nadając każdej kompozycji zapachowy motyw przewodni, tak by każda mieszanka roślinna przywoływała określony nastrój. Wystarczy lekko musnąć ją ręką, pochylić się i powąchać, aby odkryć słodki, aromatyczny zapach róż i goździków, bogaty, korzenny aromat kolendry wietnamskiej i szałwii oraz pikantną woń eukaliptusa i tymianku.

Podczas wybierania roślin, pierwszą rzeczą, którą robimy jest zaciągnięcie się ich wyjątkowym zapachem. To, jaki będzie w dużym stopniu wpłynie na to, czy ją polubimy. Wszyscy mamy własne upodobania i preferencje, dlatego potraktuj te kompozycje jako wskazówki do obrania własnego kierunku zapachowych przygód, łącząc ze sobą te rośliny i aromaty, które lubisz najbardziej.

eprasa.pl f6caebc84f

◀ Nowoczesny romans

To oczywiste, że pachnąca róża musiała stać się gwiazdą tej klasycznie romantycznej kompozycji. Odmiana 'The Generous Gardener' – ze swoim kojącym, słodkim, wyśmienitym zapachem – sprawdza się tu doskonale. Kilka jaskrawo zabarwionych goździków, które albo się kocha albo nienawidzi, podkreśla jej słodycz – z pewnością nazwa odmiany 'Tickled Pink' [z ang. „wniebowzięty"– red.] zrekompensuje ci negatywne skojarzenia z kwiatowymi bukietami ze stacji paliw. „Agresorem" jest tu przymiotno karwińskiego: niestety, jest bez zapachu. Czasami jednak czarujący wygląd musi wystarczyć; nie można mieć wszystkiego. Ta róża jest odmianą pnącą, dlatego gdy nadejdzie koniec zimy, wynieś ją zaopatrzoną w podporę na słoneczne stanowisko w ogrodzie i pozwól się rozrosnąć.

1. Róża (*Rosa*) 'The Generous Gardener'
2. Goździk (*Dianthus*) 'Tickled Pink'
3. Fiołek (*Viola*) 'Raspberry'
4. Przymiotno karwińskiego (*Erigeron karvinskianus*)
5. Donica: Deroma Taso Cilindrico Terracota Graphite, 35 cm, www.nunheadgardener.cu.uk, 36,95 £

5 innych pachnących róż do wypróbowania

- Róża 'Gertrude Jekyll'
- Róża 'Letchworth Centenary'
- Róża 'Benjamin Britten'
- Róża 'Darcey Bussel'
- Róża 'Grace'

Ogień i pieprz ▶

Punktem wyjścia tego pikantnego nasadzenia jest szkarłatnoczerwona donica, której kolor dopełniają rosnące w niej fiołki i długo kwitnące szałwie. Powiewna imperata cylindryczna dodaje całości energii, a krwistoczerwony kosmos przyciąga zapachem czekolady. Jednak to zioła dostarczają pikanterii: wystarczy lekko potrzeć listki mięty pieprzowej 'Chocolate', pikantnej kolendry wietnamskiej i bazylii purpurowej, aby uwolnić mocną mieszankę zapachów, która od razu poprawi ci nastrój.

1. Szałwia (*Salvia*) 'Embers Wish'
2. Bazylia purpurowa (*Ocimum basilicum purpurascens*)
3. Szałwia szkarłatna (*Salvia coccinea*)
4. Kosmos krwistoczerwony (*Cosmos atrosanguineus*) 'Chocamocha'
5. Imperata cylindryczna (*Imperata cylindrica*) 'Red Baron'
6. Mięta pieprzowa (*Mentha* x *piperata*) 'Chocolate'
7. Fiołek (*Viola*) 'Red Blotch'
8. Kolendra wietnamska (*Persicaria odorata*)
9. Donica: podobną, o średnicy 30 cm, kupisz na www.elho.com, 15,29 £

5 innych rozgrzewających i pikantnych roślin

- Złocień ogrodowy (*Chrysanthemum*) 'Allouise Salmon'
- Kocanki włoskie (*Helichrysum italicum*)
- Wawrzyn szlachetny (*Laurus nobilis*)
- Aksamitka wzniesiona (*Tagetes erecta)*
- Janowiec lidyjski (*Genista lydia*)

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS

▲ Imponująca świeżość

Zainspirowany wyglądem nowoczesnej, szarej donicy wypełniłem ją mieszanką roślin o aromatycznym, srebrzystym ulistnieniu, tak by całość wyglądała świeżo i rześko pachniała. Eukaliptus karłowy – ze swoim wyjątkowym, słodko-sosnowym aromatem – jest tutaj gwiazdą. Bylica drzewkowata wnosi gorzkie, ziołowe nuty i aż się prosi o to, by ją delikatnie zmierzwić. Cytrusowy tymianek szybko się rozrośnie i spłynie kaskadami z brzegów donicy, jeszcze bardziej podkreślając ziołowy, pełen wigoru charakter kompozycji. Po jednym sezonie poświęć trochę czasu na przesadzenie eukaliptusa na stałe miejsce, aby więcej nie nadwyrężać jego wrażliwego systemu korzeniowego.

1. Proso rózgowate (*Panicum virgatum*) 'Heavy Metal'
2. Eukaliptus (*Eucalyptus pulverulenta*) 'Baby Blue'
3. Starzec popielny (*Jacobaea maritima*)
4. Dzwonek dalmatyński (*Campanula portenschlagiana*)
5. Tymianek cytrynowy (*Thysmus citriodorus*) 'Silver Queen'
6. Bylica drzewkowata (*Artemisia arborescens*)
7. Donica: Elho 43 cm Allure Ribbon High Round Mineral Grey, dostępna na www.planfor.co.uk, 95 £

5 innych roślin o orzeźwiających zapachach

- Szałwia ananasowa (*Salvia elegans*)
- Melisa lekarska (*Melissa officinalis*)
- Czojsia trójlistkowa (*Choisya ternata*) 'White Dazzler'
- Santolina cyprisikowata (*Santolina chamaecyparissus*)

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS

eprasa.pl f6caebc84f

▲ Wspomnienia śródziemnomorskich wakacji

Czy jest coś, co bardziej ukoi duszę niż zapach rozgrzanej słońcem lawendy? Uważaj, aby nie przesiadywać zbyt blisko tej relaksującej części kompozycji, w przeciwnym razie możesz popaść w drzemkę. Wystarczy jednak zaciągnąć się lukrecjowym zapachem liści kłosowca i bogatym aromatem tymianku, aby od razu się wybudzić. Bodziszek 'Rozanne', chociaż bez zapachu, wzbogaca całość o uroczy, fioletowy kolor, który pięknie się łączy z glinianą donicą. Ta kompozycja miesiącami będzie cieszyć oczy kwiatami.

1. Lawenda (*Lavandula*) 'Regal Splendour'
2. Kłosowiec (*Agastache*) 'Globetrotter'
3. Bodziszek (*Geranium*) 'Rozanne'
4. Tymianek cytrynowy (*Thysmus citriodorus*) 'Silver Queen'
5. Donica: okrągła, 44 cm średnicy, terakota, dostępna na www.riverhillgardensupplies.com, 59,95 £

5 innych aromatycznych roślin śródziemnomorskich

- Rozmaryn lekarski (*Salvia rosmarinus*)
- Lebiodka majeranek (*Origanum majorana*)
- Perowskia łobodolistna (*Perovskia*) 'Blue Spire'
- Jaśmin lekarski (*Jasminum officinale*)
- Pelargonia pachnąca (*Pelargonium graveolens*)

eprasa.pl f6caebc84f

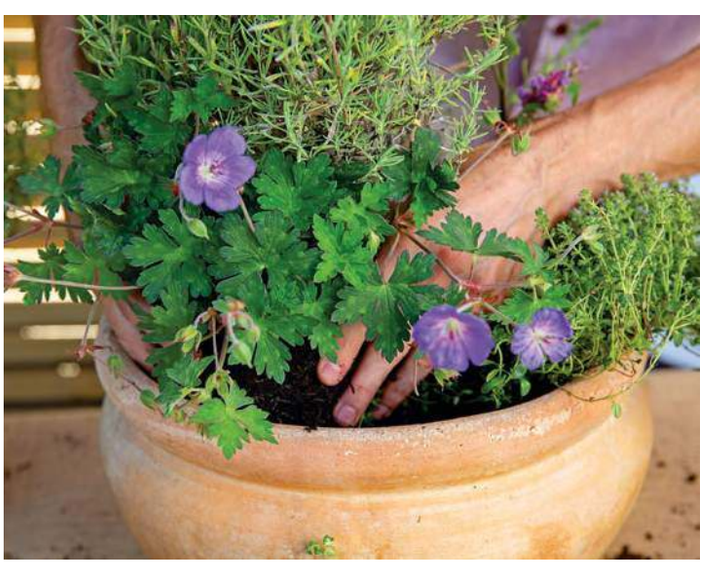
Jak stworzyć aromatyczną kompozycję

1 **SPRAWDŹ** czy twoja donica posiada przynajmniej jeden otwór odpływowy, następnie wysyp na dno dosyć grubą warstwę podłoża bez torfu. Do tego pojemnika dodaliśmy podłoże z domieszką żwiru, ponieważ takie jest najlepsze dla roślin śródziemnomorskich.

2 **ZACZNIJ** dodawać rośliny, delikatnie rozluźniając najbardziej splątane korzenie. Wybierz główną atrakcję kompozycji i posadź ją na środku lub z tyłu pojemnika – tutaj jest nią lawenda.

3 **DODAWAJ** stopniowo pozostałe rośliny, umieszczając gatunki pnące bliżej krawędzi, z których będą mogły zwisać. Wypełnij puste przestrzenie ziemią i delikatnie dociśnij.

4 **USTAW** donicę w miejscu docelowym, po czym obficie podlej sadzonki, aby ziemia osiadła. Podlewaj regularnie i od czasu do czasu dodaj do podlewania nawozu w płynie, aby pobudzić kwitnienie.

Odmiana róży angielskiej 'Gertrude Jekyll' zakwita jako pierwsza, wydzielając cudowny zapach

Tajemnica zapachu

My, ogrodnicy, mamy szczęście, że możemy cieszyć się tak ogromną gamą aromatów, które wydzielają kwiaty. Jednak to nie dla naszych korzyści rośliny wypełniają powietrze zapachem. Tak naprawdę zapachy to sposób komunikacji: w wyścigu o zwabienie zapylaczy, kwiaty wydzielają silne roślinne lotne związki organiczne (LZO), które w połączeniu z ich barwami i kształtem informują owady, że tutaj znajdą pożywienie.

Kiedy poczujesz słodki zapach, jest on najprawdopodobniej sygnałem dla zapylaczy takich jak pszczoły i motyle, które kochają tego typu aromaty. Zapach zgnilizny lub rybny to również sygnał dla zapylaczy, tym razem jednak dla much i chrząszczy. Natomiast świeże, ziołowe zapachy roślin takich jak rozmaryn i mięta odgrywają inną rolę. Są to dosyć ostre aromaty wydzielane przez liście, kiedy się je naruszy – razem z gorzkim smakiem stanowią one mechanizm obronny przed szkodnikami, takimi jak mszyce.

Nieważne, które kwiaty wąchasz, dzięki LZO każdy z nich pachnie inaczej.

OBEJRZYJ film Monty'ego, w którym wyjaśnia, jak stworzyć pachnące kompozycje na **www.GardenersWorld.com/planting-aroma**

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GAP PHOTS/FIONA MCLEOD

eprasa.pl f6caebc84f

Mała woda wielkie szczęście

Mała powierzchnia ogrodu nie jest przeszkodą w założeniu zbiornika wodnego – zastąp go minioczkiem w pojemniku, który możesz ustawić w każdym miejscu, nawet na balkonie lub tarasie, i odkryj radość z uprawy roślin wodnych

TEKST I ZDJĘCIA **ŁUKASZ SKOP**

Ogrodowe oczko wodne wygląda wspaniale, ale czy musisz z niego rezygnować jeśli masz zbyt mało miejsca na duży zbiornik? Stwórz wodną oazę bez kopania w ziemi, kłopotliwej pielęgnacji i wyławiania wpadających do wody liści. Niewielkie oczko możesz założyć w pojemniku, który ustawisz w dowolnym miejscu, także na tarasie lub balkonie.

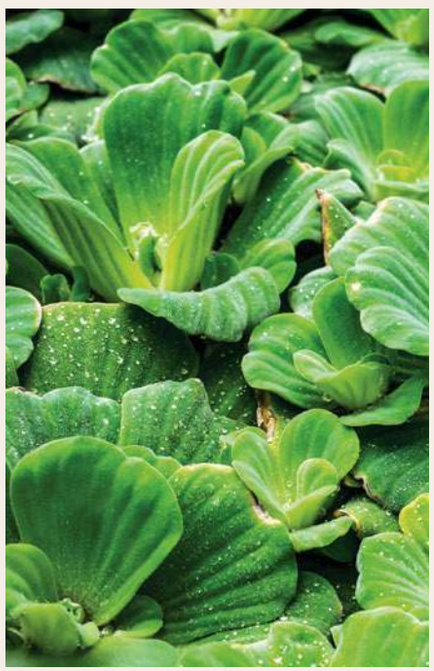
Istnieje wiele gatunków niewielkich roślin, które będą wspaniale rosły w minioczku, a woda i rośliny przywabią też drobne zwierzęta, od drapieżnych ważek i ropuch polujących na komary do ptaków, które będą odwiedzać zbiornik, aby zaspokoić pragnienie i się w nim wykąpać. Takie oczko może powstać w specjalnie do tego przeznaczonym pojemniku, często wyposażonym w system filtracyjny wprawiający wodę w ruch, ale spróbuj też pomyśleć kreatywnie – wykorzystaj to, co masz pod ręką. Pojemnik musi być szczelny i nie może reagować z wodą (np. rdzewieć), ale zawsze możesz go wyłożyć szczelną folią, aby temu zapobiec. Zbiornik możesz zagłębić w ziemi (zakryj wtedy jego krawędzie roślinami, aby wtopił się w otoczenie) lub po prostu ustawić na twardej nawierzchni, szczególnie gdy wykopanie dołka nie jest możliwe. W tym drugim przypadku ustaw pojemnik z wodą blisko miejsca, w którym lubisz wypoczywać, bo uspokajający wpływ wody jest trudny do przecenienia – refleksy odbijające się od powierzchni przyciągają wzrok, a delikatny szum łagodzi nawet największy stres. W wodzie i wokół niej ciągle coś się dzieje, a mimo tego czas płynie spokojnie. Ustaw obok leżak i obserwuj oczko tak, jak oglądasz swój ulubiony serial. Szybko się przekonasz, jakie to wciągające!

6 roślin do małych zbiorników

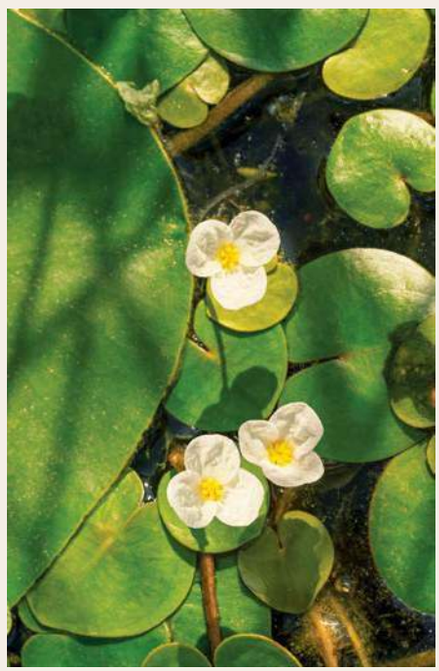
1. Salwinia pływająca (*Salvinia natans*)
Jest niewielką paprocią wodną o pędach do 10 cm długości i unoszących się na powierzchni liściach. Dobrze rośnie w pełnym słońcu i w półcieniu.

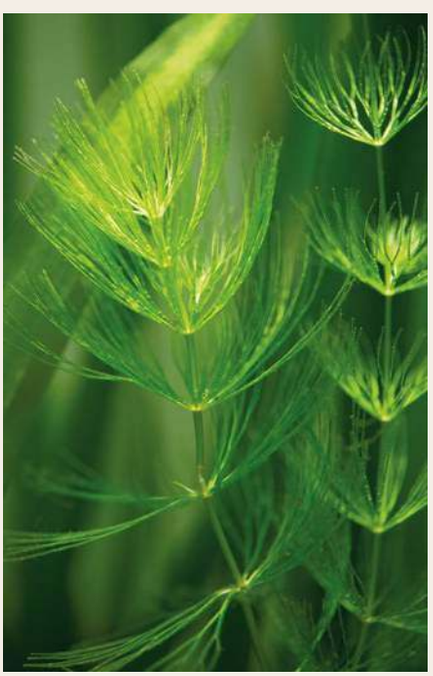
2. Pistia rozetkowa (*Pistia stratiotes*)
Nazywana także sałatą wodną, pistia tworzy rozetę aksamitnych w dotyku, żywozielonych liści. W zwisających w toni korzeniach kryją się drobne stworzenia.

3. Żabiściek pływający (*Hydrocharis morsus-ranae*)
Ma pływające na powierzchni wody liście o średnicy do 6 cm i białe pachnące kwiaty o trzech płatkach i żółtych pylnikach. Rozmnaża się przez nasiona i rozłogi.

4. Rogatek sztywny (*Ceratophyllum demersum*)
Należy do roślin natleniających wodę. Niezbędny w każdym zbiorniku z małymi rybami. Tworzy długie, choinkowate pędy unoszące się swobodnie w toni.

5. Hiacynt wodny (*Eichhornia crassipes*)
Wytwarza atrakcyjne kwiatostany o jasnofioletowych kwiatach. Unosi się na wodzie dzięki rozdętym ogonkom liściowym. Dobrze rośnie w pełnym słońcu.

6. Pstrolistka sercowata (*Houttuynia cordata*) 'Chameleon'
Chociaż nie jest typową rośliną wodną, lubi miejsca wilgotne i dobrze rośnie w płytkiej wodzie. Wytwarza wielobarwne liście na pędach osiągających do 30 cm wysokości.

eprasa.pl f6caebc84f

Wtopiony w roślinność zbiornik wygląda naturalnie i przywabia dzikie stworzenia

Zakładanie minioczka

Wybór pojemnika

Do wykonania minioczka wodnego będziesz potrzebować pojemnika o minimalnej pojemności 10 litrów – dla porównania właśnie tyle wody zmieści się w przeciętnej konewce lub wiadrze. Mniejsze pojemniki również nadają się do uprawy pojedynczych, małych roślin wodnych, jednak woda może się w nich szybko nagrzewać, przez co utrzymanie stabilnych warunków będzie utrudnione – dokładnie tak samo, jak w przypadku małych doniczek lub ogrodów w szkle (im mniejszy pojemnik, tym będzie wymagał więcej pielęgnacji i uwagi). Wanna lub beczka o pojemności około 100 l będzie idealna.

Zwróć też uwagę na głębokość pojemnika – im płytszy, tym woda szybciej się ogrzeje. Wąskie, wysokie beczki zapewnią strefy wody o różnej temperaturze, wyższej przy powierzchni i chłodniejszej przy dnie. Dobierz wysokość pojemnika do roślin, które chcesz w nim uprawiać. Miniaturowe lilie wodne mogą rosnąć w doniczkach zanurzonych na maksymalną głębokości do 50 cm, więc wysokie beczki nie będą dla nich odpowiednie, ale roślinom unoszącym się na powierzchni głębokość zbiornika nie zrobi różnicy.

Knieć błotna (*Caltha palustris*) posadzona w zanurzonej w wodzie glinianej wazie

eprasa.pl f6caebc84f

Napełnianie wodą

Wykorzystaj deszczówkę, jeśli zbierasz ją do podlewania roślin. Woda deszczowa jest miękka, co docenią zarówno rośliny, jak i wodne zwierzęta. Woda wodociągowa również nadaje się do napełnienia zbiornika, jednak przed włożeniem roślin i wpuszczeniem zwierząt zaczekaj, aż nabierze temperatury otoczenia i ulotni się z niej chlor. Lodowata woda z kranu może zniszczyć rośliny i zabić zwierzęta! Napełnij zbiornik i zaczekaj kilka dni, a później zapełnij zbiornik życiem. Jeśli zdecydujesz się na wodne stworzenia, przed ich wpuszczeniem zmierz temperaturę wody wieczorem w słoneczny dzień. Płytkie zbiorniki szybko się nagrzewają, co może być zabójcze dla małych zwierząt. Dla ich bezpieczeństwa temperatura wody nie może przekraczać 25°C. Ustaw minioczko w półcieniu, gdzie woda nie będzie się tak szybko nagrzewać. Wyższe rośliny wodne, takie jak pałka drobna (*Typha minima*) czy sity dodatkowo zacieniają zbiornik, co spowalnia jego nagrzewanie.

Otwarty zbiornik na deszczówkę można zamienić w minioczko wodne

Nawet w małym zbiorniku wypełnionym otoczakami i wodą można uprawiać pływające rośliny wodne

Ten sam zbiornik może wyglądać zupełnie inaczej w zależności od strony, z której jest oglądany

eprasa.pl f6caebc84f

Glony i komary

Woda przyciąga do siebie wszelkie życie, które szybko ją zasiedla. Niedługo po napełnieniu oczka wodą, kiedy warunki w nim już się ustabilizują, z pewnością pojawią się w nim glony i larwy komarów. Te pierwsze mogą mieć postać zielonego kożucha pokrywającego ścianki zbiornika lub ciągnących się nitek owijających rośliny, a nawet zielonych kłębów przypominających pianę lub włosowatych kępek rosnących wprost na podwodnych liściach roślin. Glony pojawiają się w zbiornikach ustawionych w dobrze oświetlonych miejscach oraz tych, w których jest zbyt dużo składników pokarmowych, głównie azotu i fosforu. Komary składają pod wodą jajeczka, z których wylęgają się pływające w toni larwy – poruszają się, wykonując spiralne ruchy. Działaj, kiedy tylko je zauważysz – naturalnymi wrogami glonów są ślimaki wodne oraz kijanki żab i ropuch, chociaż niesłusznie uważa się, że polują też na larwy komarów (zapewne dlatego, że żywią się nimi dorosłe żaby i ropuchy). Wpuść do oczka kilka ślimaków, które zjedzą glony – np. zatoczki rogowe i błotniarki stawowe, ale uważaj, aby nadmiernie się nie rozmnożyły, bo będą też podgryzać rośliny. Z glonami i larwami komarów poradzą sobie także ryby. W małych zbiornikach latem można hodować słonecznice, złote rybki, a nawet kardynałki chińskie (wymagają wody o temperaturze 16-22°C). Pamiętaj, że kiedy rybom skończy się naturalny pokarm, trzeba będzie je dokarmiać, a woda powinna być stale filtrowana i napowietrzana, aby nie zabrakło im tlenu. Ruch wody zniechęci też komary, które rozmnażają się w stojącej wodzie. Jesienią ryby należy przenieść do akwarium. Naturalnymi wrogami komarów są również traszki (przeczytaj o nich więcej na stronie 108) oraz larwy ważek i chrząszczy pływaków żółtobrzeżków, które mogą pojawić się w twoim minioczku. Aby zapewnić bezpieczeństwo żabom i ropuchom, które wyrosną z kijanek oraz traszkom, które w wodzie spędzają tylko część swojego życia, stromy brzeg zbiornika nie powinien być dla nich przeszkodą w wyjściu na ląd. Zrób schodki z większych kamieni lub dodaj rośliny o pływających na powierzchni liściach, aby zwierzęta mogły wyjść z wody, kiedy zechcą.

Larwy komarów oddychają przez wystawioną ponad powierzchnię wody specjalną rurkę

Wykorzystaj pojemniki z odzysku do uprawy roślin wodnych i błotnych

10 pojemników z odzysku na mały zbiornik wodny

1. Duże wiadro
2. Stary zlewozmywak
3. Blaszana wanna lub miednica
4. Metalowa beczka po oleju (czysta)
5. Duży emaliowany garnek
6. Drewniana beczka (wyścielona folią)
7. Donica w kształcie misy (bez otworów w dnie)
8. Beczka na deszczówkę (otwarta)
9. Plastikowy pojemnik transportowy typu EURO
10. Paletopojemnik (odcięta dolna część)

eprasa.pl f6caebc84f

CZĘŚĆ 9 Początki

Rośliny rosnące w pojemnikach potrzebują regularnego podlewania, zwłaszcza gdy jest bardzo ciepło. Wysychają szybciej niż te rosnące bezpośrednio w gruncie

Od czego zacząć?

Podlewanie

Tworzenie ogrodu od podstaw może zniechęcić początkujących ogrodników. W tej ekskluzywnej serii Alan Titchmarsh dzieli się swoim doświadczeniem, aby pomóc ci opanować najważniejsze umiejętności. W tym miesiącu dowiesz się o podlewaniu – jak nie marnować wody, które rośliny przy nawadnianiu traktować priorytetowo, a które poradzą sobie w okresach suszy. Korzystając z rad Alana nauczysz się, w jaki sposób najlepiej wykorzystać cenne zasoby wodne.

Dowiesz się:

- ✓ Które rośliny potrzebują częstego nawadniania
- ✓ Jak stworzyć ogród odporny na suszę
- ✓ Jak najskuteczniej podlewać rośliny w pojemnikach

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

„Jeżeli rozliczasz koszty zużycia wody na podstawie odczytu wodomierza, zbieranie wody opadowej pomoże ci oszczędzić na rachunkach – wykorzystaj zbiorniki na deszczówkę, aby w pełni korzystać z tej darmowej dostawy wody”

prasa.pl/bc2bc84

Podlewanie

Bez niej zginiemy, podobnie jak nasze ogrody. Woda to życie, lecz jak w przypadku innych cennych zasobów, musimy nauczyć się mądrze nią gospodarować, aby uniknąć marnotrawstwa i jak najefektywniej ją wykorzystać.

Wystarczy rzucić okiem na rachunki, aby zdać sobie sprawę, że woda jako towar nie jest tania, dlatego będziesz musiał określić pewne priorytety, jeśli chodzi o jej wykorzystanie w ogrodzie, rezerwując ją dla roślin, które jej potrzebują, a nie trwonić na te, które w okresach suszy świetnie sobie poradzą bez podlewania.

Dzięki przestrzeganiu kilku prostych zasad będziesz miał pewność, że woda trafi do roślin, którym naprawdę przyniesie ona korzyści. Aby jak najbardziej ograniczyć używanie wody wodociągowej, niezmiernie ważne jest zbieranie i magazynowanie jak największej ilości wody opadowej. Podlewając nią rośliny zużyjesz mniej cennej wody pitnej i odciążysz środowisko.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

Regularnie podlewaj dojrzewające pomidory, aby zapobiec pękaniu skórek

Co potrzebuje nawadniania?

Jeśli chodzi o podlewanie, najwięcej uwagi wymagają rośliny wrażliwe na zmiany wilgotności gleby. To oczywiste, że wszystko, co rośnie w pojemniku jest zdane tylko na ciebie i twoją konewkę. Wystarczy dopuścić do przesuszenia podłoża w doniczkach lub koszach, aby rośliny przestały rosnąć, zwiędły i – w najgorszym przypadku – obumarły. Jeśli jednak będziesz utrzymywać stały poziom wilgotności podłoża, rośliny będą zdecydowanie zdrowsze, a ich kwitnienie i owocowanie bardziej regularne.

Nowo posadzone drzewa, krzewy, byliny i rośliny okrywowe potrzebują wody do wykształcenia systemu korzeniowego. Nawadniaj je regularnie do czasu, aż ich korzenie sięgną wystarczająco daleko, by móc czerpać wodę z głębszych warstw gleby – zwłaszcza w okresach suszy, w pierwszym roku od posadzenia.

Owoce i warzywa, aby dobrze rosły i się rozwijały, potrzebują stałych dostaw wody. Jako przykład przeanalizujmy pomidory. Wystarczy dopuścić do przesuszenia podłoża, by ich wzrost zahamował, a skórka owoców stwardniała i straciła elastyczność – na tym etapie po kolejnym podlaniu zacznie pękać. Owoce w dalszym ciągu będą jadalne, ale już nie tak soczyste, jak te z roślin, które były podlewane regularnie.

Nie zawracaj sobie głowy podlewaniem roślin, które już się przyjęły i wykształciły głębokie systemy korzeniowe. Tylko te o płytkich korzeniach oraz wszystkie, które więdną podczas długotrwałych upałów – rudbekie, floksy i astry – warto porządnie nawodnić, aby zmniejszyć skutki stresu związanego z suszą i wspomóc je we wzroście. Natomiast trawnik, chociaż jako pierwszy odczuwa skutki suszy (trawy bardzo płytko się korzenią), szybko odbija po pierwszym deszczu, ponieważ silne źdźbła trawy są nadal żywe i szybko się regenerują. Tylko ten nowo posiany lub ułożony z rolki powinien być często podlewany, aby nie obumarł na twoich oczach. Dlatego tylko dla niego uruchamiaj spryskiwacze.

Woda opadowa jest znacznie lepsza dla roślin niż wodociągowa, jeśli jednak staniesz przed dylematem: wodociągowa albo żadna, użyj tej z kranu. Twarda woda może sprawić, że liście różanecznika zżółkną, podobnie jak innych roślin nielubiących wapnia. Dlatego jeśli to możliwe, zbieraj dla nich deszczówkę.

Wydajne opcje

Systemy nawadniające znacznie ułatwiają życie i jeżeli istnieje taka możliwość, by je zainstalować w tym samym czasie, kiedy dopiero tworzysz swój ogród, pozwoli ci to później zaoszczędzić mnóstwo czasu i nerwów. Trzeba się jednak liczyć z dosyć wysokimi kosztami instalacji. Systemy, które zamiast spryskiwać nadziemne części roślin dostarczają wodę bezpośrednio do korzeni są bardziej ekonomiczne i efektywne. Dzięki nim nie tylko ograniczysz utratę wody poprzez parowanie, ale także uchronisz rośliny przed pokładaniem się pod ciężarem wody, czego konsekwencją bywa łamanie się pędów. Wąż pocący do nawadniania, który umieszcza się pomiędzy roślinami tuż pod powierzchnią gruntu to chyba najefektywniejszy sposób dostarczania wody bezpośrednio do korzeni. Jeżeli podłączysz go jeszcze do kranu wyposażonego w automatyczny czujnik i wyłącznik czasowy, będziesz mógł dopasować częstotliwość podlewania do aktualnych warunków pogodowych.

Już na samym początku popraw jakość swojej gleby: wzbogać ją materią organiczną, aby zwiększyć jej zdolność do utrzymywania wilgoci, stosuj ściółkowanie wiosną, zabezpieczając ją w ten sposób przed parowaniem i wybieraj rośliny odpowiednie do warunków panujących w poszczególnych miejscach twojego ogrodu – te lubiące wilgoć posadź na podmokłym gruncie, natomiast te odporne na susze tam, gdzie gleba narażona jest na przesuszenie. Dzięki temu oszczędzisz i pieniądze, i rośliny.

eprasa.pl f6caebc84f

Wybierz rośliny o srebrzystych lub pokrytych meszkiem liściach – dzięki tym cechom tracą niewiele wody

Stwórz ogród odporny na suszę

Najbardziej oczywistym sposobem na stworzenie ogrodu, który poradzi sobie z dłuższymi okresami suszy jest posadzenie w nim roślin, które są w naturalny sposób przystosowane do przetrwania długich okresów bez wody. Problemem jest to, że kaktusy nie tolerują mrozów, dlatego są lepiej dostosowane do życia w Wyoming niż Warrington. Jednak istnieją rośliny, które są odporne zarówno na mrozy, jak i susze – należą do nich zazwyczaj gatunki, których korzenie są mięsiste i sięgają w głąb ziemi, a ich liście posiadają zdolność zatrzymywania wody. Możesz wybrać spośród wielu opcji, począwszy od trytomy groniastej po berberysy, mrozoodporne bodziszki i czojsie trójlistkowe. Zwróć też uwagę na to, które rośliny w okolicznych ogrodach dobrze się rozwijają bez ciągłego podlewania. Można się wiele nauczyć przez obserwację.

Wiele roślin po przyjęciu się zapuszcza głęboko korzenie, próbując samodzielnie dotrzeć do wody. Ciągłe podlewanie może zachęcić je do polegania jedynie na korzeniach umieszczonych blisko powierzchni ziemi. Kiedy wyjedziesz lub zapomnisz je podlać cierpią, ponieważ woda znajdująca się głębiej w ziemi jest poza ich zasięgiem. Wspomniane wcześniej floksy i rudbekie, a także inne rośliny o płytkich korzeniach nie nadają się do ogrodu, w którym roślinność ma tolerować suche warunki.

Jeśli takie panują w twoim, posadź w nim rośliny śródziemnomorskie, które są z natury przystosowane do suszy i wysokich temperatur. Ich lista jest zadziwiająco długa i znajdują się na niej lawenda, rozmaryn, prusznik, rozchodnik, bylica, hebe, szorstkowiec Fortunego, palma kabaczkowa, czyściec wełnisty, szałwie oraz kosaćce bródkowe.

Aby twoja gleba utrzymywała jak najwięcej wody, wzbogać ją sporą ilością kompostu lub dobrze przerobionego obornika, a wiosną – gdy jest wilgotna – ściółkuj ją. Gruba warstwa kory lub żwiru – jeżeli ten bardziej pasuje do aranżacji twojego ogrodu – zatrzyma w niej wilgoć i ograniczy wyparowywanie wody. Zamontuj zbiorniki pod rynnami, aby nie marnować deszczówki. Ponadto, podlewając konewką, a nie wężem ogrodowym, będziesz miał pewność, że nie zmarnujesz ani kropli.

Zainstaluj w miarę możliwości jak najwięcej zbiorników na deszczówkę, aby unikać wykorzystywania wody wodociągowej w ogrodzie

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; NEIL HEPWORTH; JASON INGRAM

DOBRE RADY ALANA

Jak długo to trwa?

Podlewanie wymaga czasu, dlatego jeśli chcesz go zaoszczędzić, zdecyduj się na rośliny, które do pewnego stopnia tolerują suchość podłoża na poziomie korzeni. Te rosnące w pojemnikach wymagają regularnego podlewania, więc im więcej ich masz, tym więcej czasu będziesz musiał na to poświęcić – do dwóch razy dziennie w środku lata.

Jak zaoszczędzić pieniądze?

Jeżeli rozliczasz koszty zużycia wody na podstawie odczytu wodomierza, zbieranie wody opadowej pomoże ci oszczędzić na rachunkach. Dzięki podłączonym do rynien zbiornikom na deszczówkę będziesz mógł w pełni korzystać z tej darmowej dostawy wody. Dobrym pomysłem jest także przekierowanie rynien odpływowych zamontowanych na szklarni do znajdującego się w jej środku zbiornika podziemnego, aby znacznie ułatwić sobie podlewanie. Instalacja systemów nawadniających bywa kosztowana, ale są za to wydajne i pozwolą ci zaoszczędzisz czas i wysiłek.

Czego mogę się spodziewać?

Wybierając rośliny odporne na susze, zbierając i magazynując wodę opadową oraz wykorzystując ją tam, gdzie jest potrzebna, uda ci się stworzyć ogród, którego nie będziesz musiał nieustannie podlewać, gdzie twoje rośliny będą równomiernie i zdrowo się rozwijać, a woda będzie wykorzystywana w sposób rozsądny, a nie rozrzutny.

Posadź w pojemniku zioła śródziemnomorskie – będą się dobrze rozwijać w nieco bardziej suchych warunkach

eprasa.pl f6caebc84f

Aby zmniejszyć częstotliwość podlewania, do uprawy roślin wybierz większe pojemniki – w tych mniejszych ziemia wysycha szybciej

Podlewanie pojemników

Rodzaj pojemnika, który wybierzesz do uprawy roślin będzie miał ogromny wpływ na ilość wody potrzebnej do jej nawodnienia. Im jest on większy, tym wolniej będzie w nim wysychało podłoże, dlatego postaraj się zrezygnować z posiadania dużej ilości małych doniczek na patio lub tarasie – będziesz musiał je nieustannie podlewać. Podłoże zbyt szybko będzie w nich wysychało i rośliny na tym ucierpią.

Doniczki terakotowe i ceramiczne zazwyczaj dłużej pozostają chłodne niż te wykonane z plastiku. Pojemniki ceramiczne wysychają wolniej niż nieszkliwione terakotowe, lecz teraz wchodzimy w sferę gustów i jestem raczej niechętny, żeby ingerować w twój styl sadzenia – nawet jeśli niebieskie donice ceramiczne są tak straszliwie w stylu lat 90-tych…

Mieszanki bez torfu powinny być stale wilgotne. Kiedy wysychają, kurczą się i odchodzą od ścianek pojemników, ich ponowne namoczenie może być trudne. Sam lubię stosować mieszankę podłoża na bazie ziemi ogrodowej oraz beztorfowego, która znacznie wolniej wysycha i tak bardzo się nie kurczy, jest też cięższa, co zapewnia większą stabilność.

Podczas obsadzania pojemników nie wypełniaj ich po same brzegi ziemią, zostaw trochę miejsca, aby umożliwić podlewanie. Wlej tyle wody, aż zacznie się przelewać.

Pojemniki zewnętrze należy obsadzić dosyć gęsto. Co prawda przez to wypełnią się korzeniami, ale za to spowolni się proces parowania wody z powierzchni podłoża.

Najlepszą porą na podlewanie jest wieczór – woda w ciągu nocy najwolniej paruje i rośliny zdążą pobrać wilgoć.

Aby sprawdzić suchość podłoża przyjrzyj się mu, włóż palce lub sprawdź w dłoni ciężar doniczki. Jeżeli ziemia w dotyku przypomina wykręconą ścierkę flanelową oznacza to, że jest wystarczająco wilgotna. Zanim ponownie ją podlejesz, poczekaj, aż powierzchnia wyschnie.

Jeżeli chcesz zadbać o rośliny w pojemnikach podczas wyjazdu, zainwestuj w system nawadniający z programatorem czasowym, składający się z zestawu rur, które doprowadzą wodę do doniczek na tarasie lub patio. Ewentualnie poproś uczynnego sąsiada, który w zamian za trochę zbiorów z twojego warzywnika zgodzi się codziennie do nich zaglądać.

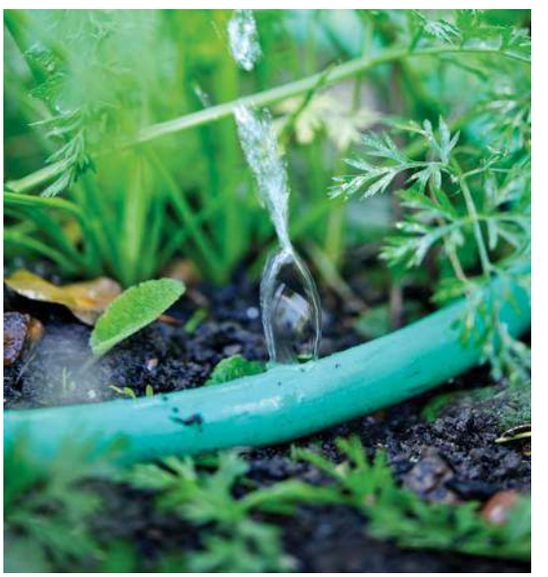
PORADY DLA KUPUJĄCYCH

Zbiorniki na deszczówkę są świetnym, na obniżenie rachunków za wodę, zmniejszenie zużycia tej wodociągowej oraz pomoc środowisku. Występują w różnych rozmiarach, wzorach i cenach, począwszy od niezajmujących wiele miejsca pojemników do ciasnych przestrzeni, po przyjazne środowisku beczki wykonane z materiałów z recyklingu. Przejrzyj nasz przewodnik po tych najlepszych modelach na **www.GardenersWorld.com/water-butts**

Konewki pozwalają na bardziej selektywne i oszczędne podlewanie. Występują w różnych wzorach, kolorach i rozmiarach, więc każdy znajdzie coś dla siebie. Plastikowe są lżejsze, ale te ze stali ocynkowane posłużą ci przez wiele lat. Sprawdź nasze faworytki na **www.GardenersWorld.com/watering-cans**

Systemy nawadniające są zadziwiająco łatwe do zainstalowania i na dłuższą metę pomogą ci zaoszczędzić czas i pieniądze. Jeżeli zaopatrzysz się w pompę, będziesz mógł je nawet podłączyć do zbiornika na deszczówkę. Zajrzyj na **www.gardenersWorld.com/watering-system** po więcej informacji, jak wybrać i zainstalować automatyczny system nawadniający.

Dowiedz się więcej na temat przyjaznego środowisku zestawu do podlewania oraz miejscach, gdzie można dokonać zakupu na str. 69

System nawadniający lub wąż kroplujący są idealne do nawadniania spragnionych roślin, dostarczając wodę dokładnie tam, gdzie jest potrzebna

POSŁUCHAJ rad Alana, jak zwabić więcej dzikich stworzeń do ogrodu i uprawiać owoce oraz warzywa, a także Arit opowiadającej o odpowiednim zarządzaniu wodą przy prowadzeniu własnych upraw. Nasze podcasty z serii Ogrodnicy dla Planety znajdziesz na **www.GardenersWorld.com/podcast**

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM

eprasa.pl f6caebc84f

Sposób na wodę

Chcesz maksymalnie wykorzystać wodę w ogrodzie? Przygotowaliśmy przewodnik po narzędziach, które pomogą w jej oszczędzaniu

Pistolet natryskowy

Pistolet przymocowany do końca węża zapewnia kontrolę podczas podlewania, dzięki czemu woda trafia dokładnie tam, gdzie chcesz.

Większość pistoletów posiada różne tryby natrysku, np. mgiełka do podlewania sadzonek lub zraszacz do podlewania doniczek i rabat, dzięki czemu można dopasować tryb do danego zadania.

Pistolety z rozpylaczem są szczególnie przydatne, jeśli chcesz zmniejszyć zużycie wody, ale aby naprawdę oszczędzać wodę, należy szukać pistoletu z opcją regulacji przepływu. Możliwość regulacji ilości wody przepływającej przez wąż pozwala kontrolować ciśnienie, a także objętość używanej wody.

Tańsze pistolety często są wykonane z tworzywa sztucznego, które łatwo pęka i szybko się psuje, zwłaszcza jeśli jest narażone na warunki zewnętrzne przez cały rok, więc szukaj pistoletów z metalowymi elementami, które wytrzymają dłużej niż jeden sezon.

Niektóre firmy produkują teraz pistolety natryskowe wykonane częściowo lub całkowicie z materiałów pochodzących z recyklingu.

Wybierz konewkę z dwoma uchwytami, aby ułatwić sobie jej przenoszenie

Regulowane pistolety natryskowe pozwalają kontrolować ilość używanej wody

Konewka

Podlewanie konewką może być bardziej pracochłonne niż wężem, ale sprawia, że jesteś bardziej świadomy ilości zużywanej wody.

Prawdopodobieństwo marnowania wody jest znacznie mniejsze, gdy nosisz konewkę w tę i z powrotem do kranu, a dziubek spowalnia przepływ wody, więc jest mniej prawdopodobne, że rozlejesz wodę podczas nalewania. Konewki z długą wylewką pomagają skierować strumień wody do nasady roślin, dzięki czemu podlewasz je dokładnie tam, gdzie tego potrzebują, czyli w okolicy korzeni.

Aby uzyskać jeszcze większą kontrolę, poszukaj konewki ze zdejmowanym sitkiem. Przydaje się do delikatnego podlewania siewek i młodych roślin oraz daje pewność, że nie przelejesz roślin.

Duże konewki mogą być kuszące, ale pamiętaj, że po napełnieniu wodą będą ciężkie i nieporęczne. Mniejsza, wygodniejsza konewka będzie natomiast oznaczać więcej kursów do kranu. Metalowe konewki przetrwają dłużej i często można je naprawić lub poddać recyklingowi, ale plastikowe wersje są lżejsze niż metalowe. Wybierz model z dwoma uchwytami, jednym na górze i jednym z boku konewki, aby ułatwić sobie noszenie, a także z dużym otworem ułatwiającym napełnianie.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; TIM SANDALL

eprasa.pl f6caebc84f

System nawadniający

Automatyczne podlewanie może oszczędzić czas, ale pomoże również oszczędzać wodę. Taki system uwalnia kontrolowaną ilość wody i może być używany z programatorem czasowym, aby zapewnić ci całkowitą kontrolę, nawet gdy nie ma cię w pobliżu.

Nawadnianie kropelkowe, przydatne do podlewania pojemników, składa się z szeregu rurek przymocowanych do węża przytwierdzonego do ziemi lub kompostu za pomocą szpilek. Woda przepływa wzdłuż węża, a następnie kapie z dyszy bezpośrednio w strefie korzeniowej rośliny.

Linie kroplujące dostarczają niewielkich ilości wody przez „nieszczelny" wąż, który owija się wokół roślin, układa na powierzchni gleby lub zakopuje tuż pod jej powierzchnią. Oba sposoby są przydatne, gdy jesteś na wakacjach, ale także przez cały rok dla spragnionych upraw i roślin.

Zestawy do nawadniania są dostępne we wszystkich rozmiarach, a wiele ich elementów jest sprzedawanych pojedynczo, dzięki czemu można powiększyć i dopasować system do własnych potrzeb.

Automatyczny system nawadniający umożliwia dokładne podlewanie bez marnowania wody

Zbiorniki na wodę mają różne kształty i rozmiary, a niektóre są wyposażone w donice

Beczka na deszczówkę

Zbiorniki na wodę podłączone do rur spustowych z dachu domu, szopy, szklarni lub garażu to łatwy sposób na zbieranie i przechowywanie deszczówki. Umożliwiają bardziej oszczędne korzystanie z wody wodociągowej.

Wolnostojące zbiorniki w kształcie beczek są łatwo dostępne w centrach ogrodniczych, a wiele z nich jest teraz wykonanych z plastiku pochodzącego z recyklingu, co jest opcją przyjazną dla środowiska.

Często posiadają na wyposażeniu podstawkę ułatwiającym dostęp do kranu, ale mogą zajmować dużo miejsca, więc zbiornik montowany na ścianie będzie lepszym rozwiązaniem w mniejszych ogrodach.

Modele zaprojektowane do zawieszenia na ścianie zewnętrznej są lekkie, a kiedy zdecydujesz już o ich dokładnym położeniu, zapewniają dużą elastyczność w dostępie do kranu. Jeśli przestrzeń jest bardziej ograniczona, dostępne są również smukłe modele.

Większość beczek na deszczówkę jest wykonana z tworzywa sztucznego, ale dostępne są również beczki stalowe i drewniane, a droższe modele w kształcie prawdziwych beczek lub kamiennych urn będą stanowić dekoracyjny akcent.

Aby twój zbiornik na wodę wtapiał się w otoczenie lub stał się osobnym elementem ozdobnym, poszukaj takiego z wbudowaną fontanną lub donicami na górze, tak jak na zdjęciu po lewej stronie.

Pompa do wody

Pompa do zbiornika umożliwia dystrybucję wody zebranej w beczkach, zbiornikach i brodzikach za pomocą węża lub systemu irygacyjnego, a nie tylko konewki.

Jest dostępna w wersji elektrycznej, przewodowej lub bezprzewodowej. Zwiększa ciśnienie zgromadzonej wody, oszczędza czas i daje swobodę dzięki wężowi podłączonemu do kranu. Pompy bezprzewodowe zapewniają elastyczność i eliminują konieczność korzystania z zewnętrznego źródła zasilania, ale czas pracy akumulatora jest ograniczony.

W przypadku pompy z przewodem elektrycznym upewnij się, że kabel dosięgnie do zewnętrznego gniazda elektrycznego, w przeciwnym razie będzie trzeba zainwestować w przedłużacz.

Pompa z wyłącznikiem czasowym przyda się, jeśli planujesz ją podłączyć do systemu nawadniającego i szukasz urządzenia, które wyłączy się automatycznie, gdy woda się skończy, aby nie uszkodzić silnika.

Dostępne są również pompy ręczne, które korzystają z ciśnienia powietrza i grawitacji, ale nie zapewnią takiego samego przepływu ani zasięgu strumienia.

Pompy elektryczne umożliwiają korzystanie ze zgromadzonej wody za pomocą węża

Lista dostawców

- www.hozelock.com
- www.gardena.com/pl
- gardenhealth.com
- www.diy.com
- www.bosch-diy.com
- www.kaercher.com/pl
- www.haws.co.uk
- www.evengreener.com
- www.waterbuttsdirect.co.uk

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/reviews i poznaj dokładne recenzje produktów ogrodniczych

ZDJĘCIA: SEAN LADE/EASY GARDEN IRRIGATION

eprasa.pl f6caebc84f

Letni przewodnik po uprawie roślin doniczkowych

Joe Bagley, wschodząca gwiazda ogrodnictwa, dzieli się wskazówkami, jak tego lata utrzymać rośliny domowe w doskonałej kondycji – niezależnie od tego, czy spędzasz wakacje w domu czy poza nim

Ogród czy działka to niejedyne miejsca, gdzie można czerpać radość z uprawy roślin. Pielęgnacja odmian doniczkowych w domu również stwarza wiele okazji do dobrej zabawy przez całe lato i dłużej. Począwszy od przeznaczenia 15 minut na przesadzenie ulubionego egzemplarza z twojego roślinnego klanu, po niecierpliwe oczekiwanie na pojawienie się pierwszego w roku kwiatu storczyka – utrzymanie kolekcji roślin doniczkowych wiąże się z ciągłą i wnikliwą obserwacją.

Co się jednak stanie, gdy zamkniesz drzwi domu na cztery spusty i pojedziesz na zasłużone wakacje? Czy twoim zielonym przyjaciołom grozi odwodnienie, przesuszenie, a w końcu nawet obumarcie?

W moim przewodniku dzielę się poradami oraz sprytnymi sztuczkami, dzięki którym twoje rośliny pozostaną w dobrej kondycji przez cały czas twojej nieobecności. Podpowiem również, co robić, aby podczas ciepłego sezonu letniego rosły pięknie i zdrowo.

Nagranie wideo **Joego Bagley'a** zostało udostępnione w programie telewizyjnym Gardeners' World, po czym został on jednym z prezenterów imprezy Gardeners' World Live w 2021. Więcej porad Joego na temat pielęgnacji roślin doniczkowych znajdziesz na ***www.ukhouseplants.com***

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Łatwe w uprawie kaktusy to doskonały wybór dla początkujących miłośników roślin doniczkowych

My, miłośnicy roślin, mamy obsesję na punkcie tego, aby nasze okazy ciągle rosły i wyglądały idealnie. Niemądrze byłoby jednak oczekiwać, że po wielu miesiącach żmudnej fotosyntezy każdy pojedynczy liść już na zawsze pozostanie w mniej lub więcej nieskazitelnym stanie. Podobnie jak wszystkie inne żywe organizmy, rośliny z czasem się starzeją – końcówki liści usychają, a ich krawędzie żółkną lub brązowieją.

Czy jednak – oprócz pogodzenia się z faktem, że twoje rośliny nie zawsze będą wyglądać doskonale – jest coś, co możesz zrobić, aby jak najdłużej cieszyć się ich urokiem? Oto kilka prostych sztuczek i porad, które pomogą ci utrzymać je w dobrym zdrowiu.

Podlewanie

Przelewanie jest największym zabójcą roślin doniczkowych. Wiele osób bardzo często, mając dobre chęci, podlewa je tak dużą ilością wody, że prawie w niej pływają. To prowadzi do gnicia korzeni, w następstwie czego rośliny przechylają się na jedną stronę – bardzo łatwo jest wówczas pomylić ten objaw z przesuszeniem.

Gdy podłoże w doniczce długo pozostaje mokre, dostęp tlenu do korzeni jest ograniczony, w wyniku czego przestają one oddychać i gniją.

Najlepsza rada, jakiej mogę ci udzielić? Pomiędzy okresami lekkiego przesuszenia zanurz roślinę w wodzie. Następnie wstrzymaj się z ponownym podlewaniem podłoża przez kilka dni, aby umożliwić korzeniom oddychanie i regenerację.

Nawożenie

Nawożenie roślin jest kolejnym ważnym elementem układanki, jeżeli chodzi o utrzymanie twojej domowej oazy w doskonałej kondycji. Latem większość roślin jest w pełni rozkwitu, dlatego nagradzaj je zbalansowanym nawozem mniej więcej co czwarte podlewanie.

Stanowisko i światło

Przyjrzyj się miejscu, w którym obecnie przebywają twoje rośliny. Poświęć chwilę na ich obserwację w czasie, gdy słońce świeci najmocniej. Jeżeli ich liście wyglądają na nieco przypalone, należy je w tym momencie zdjąć z okien wychodzących na południe lub zachód i umieścić w odległości 2 m lub ustawić na oknie wychodzącym na północ. W ten sposób zapewnisz im dostęp do tej samej ilości światła, do jakiej się przyzwyczaiły w początkowych miesiącach roku.

Przycinanie

Usuń teraz wszystkie żółknące i brązowiejące liście, aby roślina mogła skupić się na wypuszczaniu nowych przyrostów. Utnij też brązowe końcówki liści lub przekwitłe kwiaty dla zdrowego wyglądu.

Aby odratować przesuszoną roślinę, wstaw doniczkę do miski pełnej wody

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Odpowiednia roślina w odpowiednim miejscu to klucz do sukcesu w uprawie roślin doniczkowych – te sukulenty lubią ostre światło

eprasa.pl f6caebc84f

Aby rośliny prezentowały się jak najlepiej, usuń brązowe końcówki liści

Przez cały okres wegetacyjny regularnie stosuj nawóz w płynie

eprasa.pl f6caebc84f

Monitorowanie szkodników

W środku lata wnętrza naszych domów mogą się szybko nagrzewać do wysokich temperatur, co stwarza idealne warunki do szybkiego rozwoju szkodników, takich jak przędziorki, wełnowce i wciornastki.

Sprawdź pod liśćmi, wzdłuż łodyg oraz we wszystkich zakamarkach, w których mogą skrywać się jaja.

Przesadzanie

Sprawdź, czy twój roślinny przyjaciel nie potrzebuje nowego domu, aby móc się rozrosnąć i osiągnąć swój pełny potencjał. Oznakami, że roślina potrzebuje więcej miejsca są: szybko przesychające podłoże, spowolniony wzrost, ciasno upakowane korzenie, zniekształcona doniczka lub korzenie wyrastające z otworów odpływowych.

Wybierz doniczkę o rozmiar większą od dotychczasowej oraz mieszankę podłoża dobraną do odpowiedniego gatunku – zazwyczaj jest to podłoże uniwersalne do roślin doniczkowych, ale już kaktusy, sukulenty i rośliny mięsożerne, takie jak muchołówka amerykańska, potrzebują specjalistycznych mieszanek.

Wyjmij roślinę z doniczki i sprawdź jej korzenie – jeśli są mocno splątane, czas ją przesadzić

Wakacyjne pogotowie roślinne

Aby mieć pewność, że rośliny przetrwają w domu pod twoją nieobecność, **ustaw je w grupie** w pomieszczeniu, do którego nie dociera bezpośrednie światło słoneczne. Postaw je na podłodze, na podstawkach z kamieniami, ok. 1,5 m od okna wychodzącego na północ/wschód. Dzięki temu rośliny otrzymają wystarczającą ilość światła oraz energii.

Zanim pożegnasz się ze swoimi roślinami, porządnie nawodnij każdą z nich – solidne podlanie nad zlewem powinno załatwić sprawę. Innym dobrym sposobem na nawodnienie jest umieszczenie rośliny na spodku lub w misce, a następnie polanie podłoża w doniczce taką ilością wody, aż naczynie pod spodem zacznie się nią wypełniać. Zamiast wylewać jej nadmiar, pozostaw roślinę w misce na pół godziny, aby podłoże ponownie wchłonęło wilgoć, zanim przeniesiesz roślinę z powrotem do grupy. Deszczówka jest zawsze lepszą opcją dla roślin doniczkowych, więc zaczerpnij ją ze zbiornika na wodę opadową, jeżeli taki posiadasz.

Jeśli to możliwe, gdy wyjedziesz na urlop, zostaw rośliny w chłodnym miejscu – spowolni to tempo wysychania podłoża. Najlepiej utrzymywać temperaturę pomieszczenia na poziomie ok. 15°C. Nie pozwól jednak, aby spadła zbyt nisko, ponieważ może to mieć negatywne skutki, na przykład powodować żółknięcie liści lub nagłą utratę liści lub kwiatów.

Wyjazd na dłuższe wakacje może wiązać się z **bardziej odważnym podejściem. Metoda ze sznurkiem** – czyli wykorzystanie sił kapilarnych – jest sprytnym i skutecznym sposobem dostarczania wilgoci mniejszym roślinom (w doniczkach o średnicy mniejszej niż 15 cm). Umieść słoik z wodą pośrodku swojej kolekcji roślin, po czym zmierz odległość między każdą z nich a słoikiem. Z każdym pomiarem dodaj 7,5 cm do odległości, po czym przytnij kawałek sznurka na odmierzoną długość. Umieść jeden koniec sznurka w słoiku na głębokość 5 cm, a drugi w podłożu rośliny na około jedną trzecią głębokości doniczki. Rośliny same będą pobierać potrzebną im ilość wody.

Inne pomysły na zatrzymanie wilgoci to przykrycie podłoża wilgotnymi arkuszami gazety, umieszczenie nawilżacza w pobliżu roślin oraz wykorzystanie nawadniaczy kropelkowych – napełnia się je wodą, która następnie powoli spływa do rośliny.

Pamiętaj, że powyższe porady sprawdzą się w przypadku większości roślin doniczkowych, ale niektóre, np. sukulenty, można na krótki czas pozostawić bez opieki.

Egzotyczne rośliny doniczkowe lubią wilgotne podłoże i powietrze, dlatego zanim wyjedziesz ustaw je w grupie i spryskaj im liście lub użyj nawilżacza powietrza

ZDJĘCIA: ANDREY / ADOBESTOCK ; JASON INGRAM

eprasa.pl f6caebc84f

Rośliny nie do zdarcia

Jeśli dopiero rozpoczynasz swoją przygodę z uprawą roślin doniczkowych lub masz problemy z utrzymaniem ich w dobrej kondycji, spróbuj wzbogacić swoją kolekcję o te odporne gatunki – nietrudno się w nich zakochać, za to trudno je zniszczyć

Aspidistra wyniosła (*Aspidistra*)

Popularne od połowy XIX wieku, aspidistry od dawna są ulubionymi roślinami w brytyjskich domach ze względu na swoją tolerancję na słabe światło oraz zaniedbania. Ich stosunkowo grube kłącza i ciemne liście umożliwiają tym atrakcyjnym roślinom prawidłowy rozwój w trudnych warunkach.

Ludizja (*Ludisia discolor*)

Zdecydowany faworyt wśród większości pasjonatów storczyków. Ta zachwycająca roślina o ciemnoczerwonym zabarwieniu i płożącym pokroju jest z pewnością przyciągającym wzrok członkiem naszej listy.

Skrętnik (*Streptocarpus*)

Ten popularny gatunek jest doskonałym wyborem dla tych, którym zdarza się zapomnieć o podlewaniu. Jego mięsiste liście i delikatne łodygi magazynują wodę, której starcza roślinie na kilka tygodni. Jednocześnie latem wytwarza wspaniałe kwiaty we wszystkich możliwych kolorach!

Rypsalis (*Rhipsalis*)

Jest doskonałą opcją dla wszystkich poszukujących bezproblemowej rośliny wiszącej. Istnieje kilka gatunków, które sprawdzą się w każdym domu. Ich długie łodygi spływają kaskadami z doniczek – domowi ogrodnicy mogą wykorzystać rypsalisy jako architektoniczną, przyciągającą wzrok ozdobę kominka, półki lub świetlika.

Haworsja pasiasta (*Haworthiopsis fasciata*)

Ta pochodząca z Republiki Południowej Afryki miłośniczka słońca jest dobrze przystosowana do tego, by wytrzymać długie okresy bez deszczu. To idealny towarzysz dla osób szukających natychmiastowego efektu, sprawdzi się nawet na najcieplejszych parapetach.

POSŁUCHAJ stylisty wnętrz i eksperta w dziedzinie roślin doniczkowych Hiltona Cartera, który wyjaśnia w jaki sposób dobrać rośliny doniczkowe do osobowości i jak z ich pomocą stworzyć relaksującą atmosferę w domu. Hilton dzieli się zarówno cennymi poradami dotyczącymi stylizacji jak i wskazówkami na temat pielęgnacji.
www.GardenersWorld.com/podcast

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.Com/house-plant-care po więcej wskazówek gwarantujących powodzenie w uprawie roślin doniczkowych

ZDJĘCIA: GETTY/MERTKANTEKIN; SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl f6caebc84f

Ogrodnicy
dla planety

Wspierając dziką przyrodę zwiększysz bioróżnorodność

Niezależnie od tego, czy twój ogród to maleńki miejski ogródek za domem czy obszerny ogród wiejski – każdy z nich może przyczynić się do odwrócenia procesu utraty bioróżnorodności, mówi Jeff Ollerton. Wystarczy wprowadzić kilka drobnych zmian.

Profesor Jeff Ollerton jest pracownikiem naukowym, pisarzem oraz profesorem wizytującym na uczelni Northampton University

Przez ostatnie 10 000 lat otaczająca nas dzika przyroda bardzo się zmieniła. Wiele zmian zaszło w sposób naturalny – gatunki przychodzą i odchodzą, motywowane zachodzącymi w przyrodzie, niezbadanymi zjawiskami. Czy wiedziałeś, na przykład, że jeszcze do lat 50. XX wieku sierpówki były tutaj praktycznie nieznane? Coś skłoniło ten gatunek do opuszczenia wschodniej części Morza Śródziemnego i rozprzestrzenienia się po całej Europie. Obecnie sierpówka jest jednym z najczęściej spotykanych ptaków w naszych ogrodach. Ostatnie zmiany w środowisku naturalnym, łącznie ze spadkiem liczby owadów i powiększającą się listą gatunków ptaków zagrożonych wymarciem, są wynikiem presji wywieranej przez człowieka na przyrodę. Co prawda udało nam się odnieść kilka sukcesów, takich jak odbudowa populacji kani rudej i motyla kosternika palemona, jednak bilans w dalszym ciągu jest ujemny i cały czas tracimy różnorodność biologiczną w zastraszającym tempie.

Jakie to wszystko ma znaczenie dla ogrodników? Dlaczego nas to dotyczy?

Istnieje ku temu kilka powodów. Wszyscy jesteśmy częścią problemu: każdy z nas wywiera jakiś wpływ na środowisko, a to oznacza, że nasze czyny mogą również przynieść wiele korzystnych dla niego zmian. Potrzebujemy ich, ponieważ zarówno zdrowie i dobrobyt całego społeczeństwa, jak i nasza gospodarka są w ogromnej mierze zależne od zasobów przyrody.

> *„Wszyscy wywieramy wpływ na środowisko, a to oznacza, że nasze czyny mogą również przynieść wiele korzystnych dla niego zmian”*

Niektóre nasze działania uważane za coś oczywistego – na przykład używanie podłoża z dodatkiem torfu, środków zwalczających szkodniki oraz chwastobójczych – wywierają bezpośredni i pośredni wpływ na dziką przyrodę. Pomimo że produkty zawierające torf są stopniowo wycofywane ze sprzedaży, nadal sporo się ich używa. Większość jest importowana z Europy Wschodniej, gdzie degradacja torfowisk wpływa na lokalną dziką przyrodę i prowadzi do uwalniania do atmosfery uwięzionych w nich gazów

Zielone fakty

- **Szacuje się, że część cyklu życiowego 70% owadów uważanych za „szkodniki” odbywa się pod ziemią. Rudziki lubią pojawiać się miejscach, gdzie ogrodnicy wykonują prace w ziemi, ponieważ wiedzą, że znajdą tam pożywienie**

eprasa.pl f6caebc84f

cieplarnianych. Stosowanie chemikaliów do zwalczania szkodników i chwastów pomaga w utrzymaniu porządku w ogrodzie, ale przy okazji niszczy potrzebne zapylaczom rośliny produkujące nektar i pyłek oraz owady i nasiona stanowiące pokarm dla ptaków.

Brzmi to przygnębiająco, jednak działania ogrodników mogą także przynieść wiele korzyści, zwłaszcza w miastach i miasteczkach, w których ogrody odgrywają rolę zielonych oaz. Te znajdujące się na obszarach wiejskich, gdzie często dominuje intensywny system uprawy, są równie nieocenione, ponieważ często bywają tam najbardziej przyjaznymi dzikiej faunie naturalnymi siedliskami. Nie musi to być duży kawałek ziemi: wystarczy obsadzić nawet małą doniczkę balkonową, kosz wiszący lub dużą donicę na tarasie odpowiednimi gatunkami kwiatów, aby wspomóc lokalnych zapylaczy.

Zdrowy, dobrze rozwijający się ogród to miejsce pełne ptaków pożywiających się szkodnikami, brzęczenia owadów, które zapylają nasze uprawy oraz dzikich roślin, które stanowią dla nich wszystkich pożywienie. To ogród, który przez cały rok przyciąga do siebie dzikie stworzenia – czy jest coś piękniejszego niż kolorowe szczygły i radosne pokrzywnice zimą korzystające z nasion, które pozostały na twoich roślinach?

Taki ogród to ekosystem, po części naturalny, po części stworzony przez człowieka. Ludzie zajmują się ogrodnictwem od tysięcy lat i jeśli teraz aktywnie zaangażujemy się w pomoc dzikiej przyrodzie w naszych własnych ogrodach, przyczynimy się do tego, że będzie ona nadal obecna w ogrodach przyszłych pokoleń.

Zielone fakty

- **Niektóre środki zwalczające szkodniki, takie jak te ze złocienia dalmatyńskiego – pomimo że są zaliczane do ekologicznych – są szkodliwe dla dzikich zwierząt.**
- **Środki chwastobójcze unicestwiają chwasty, owadobójcze – owady, a grzybobójcze pomagają zwalczać choroby grzybowe roślin: używanie tych nieodpowiednich jest pozbawione sensu.**

Dzika przyroda potrzebuje wody

Kate Bradbury, redaktorka do spraw dzikiej przyrody Gardeners' World i członkini naszego panelu Ogrodnicy dla Planety wyjaśnia, dlaczego woda jest ważna

Wszystkie gatunki potrzebują jej do picia, a niektóre także do kąpieli – jak ptaki – czy rozmnażania, tak jak owady wodne i płazy.

Lato to już niejedyna pora roku, podczas której pojawiają się susze; w ciągu ostatnich dwóch lat mieliśmy bardzo niewiele typowych dla kwietnia wiosennych ulew. Rośliny, które ucierpiały w wyniku stresu związanego z suszą produkują mniej nektaru, a jeśli ich liście więdną, cierpią też gąsienice. Ma to wpływ na gatunki znajdujące się na wyższych poziomach łańcucha pokarmowego. Jeśli zabraknie im pożywienia w sezonie rozrodczym, bardzo szybko mogą się znaleźć na drodze ku wyginięciu.

Jest wiele rzeczy, które możesz zrobić. Regularnie uzupełniaj poidła dla ptaków i zostawiaj pojemnik z wodą dla ssaków. Wykorzystaj zebraną deszczówkę do napełnienia oczka wodnego oraz szarą wodę do podlewania, aby rośliny nadal mogły produkować nektar. Umieszczenie dużego kamienia w poidle dla ptaków wspomoże także owady, które potrzebują się napić.

ILLUSTRATION: ELIN BROKENSHAW

eprasa.pl f6caebc84f

JAK ZWIĘKSZYĆ BIORÓŻNORODNOŚĆ

Wprowadzenie drobnych zmian w ogrodzie oraz stworzenie pożytecznych dla dzikiej fauny miejsc w twojej okolicy wcale nie jest trudne. Już teraz zacznij od małych modyfikacji, które zachęcą więcej stworzeń do wizyty i dłuższego pobytu.

Postaw na piętra

Wprowadź więcej roślin o pionowym pokroju, tak by stworzyć ogród o różnorodnych nasadzeniach, wysokich i niskich. Dzięki większemu zróżnicowaniu poziomów, więcej gatunków zwierząt znajdzie w nim pożywienie, miejsca do zakładania gniazd oraz nocowania. Natomiast sam trawnik zwabi do ogrodu jedynie szpaki i gołębie grzywacze.

DOBRA RADA Wystarczy w ogrodzie posadzić kilka krzewów, aby zwiększyć szanse na pojawienie się w nim modraszek i wróbli, a wyższe drzewa zachęcą do wizyt drozdy śpiewaki i bogatki.

Dokarmiaj okoliczne owady

Może się to wydać zaskakujące, ale liście roślin nierodzimych są niejadalne dla większości lokalnych owadów liściożernych, chyba że są blisko spokrewnione z gatunkami rodzimymi. Na przykład gąsienice widowiskowego zawisaka tuwulca (powyżej) żerują zarówno na liściach ligustru pospolitego (europejskiego), jak i japońskiego, a także wielu innych roślin.

DOBRA RADA Zachowaj równowagę pomiędzy roślinami egzotycznymi, nierodzimymi oraz tymi dzikimi, rodzimymi, które często wyrastają spontanicznie w twoim ogrodzie i same się w nim rozsiewają.

Poczęstuj zapylacze smakołykami

Posadź w pojemnikach zimozielone sukulenty, takie jak rozchodniki: są łatwe w utrzymaniu i stają się małymi, całorocznymi siedliskami dla owadów, które zimą mogą stać się pokarmem dla ptaków. Ponadto wymagają podlewania jedynie podczas dłuższych okresów suszy. Kiedy kwitną, stają się źródłem nektaru i pyłku dla zapylaczy.

DOBRA RADA Aby pojemnik z rozchodnikiem pozostał atrakcyjny przez cały rok, posadź trzy lub cztery odmiany tej rośliny – zarówno wcześnie, jak i późno kwitnące, o różnych typach wzrostu.

Pokochaj osy

Osy są ważnymi owadami zapylającymi wiele roślin aż do późnej jesieni. Zjadają również wiele pospolitych szkodników, takich jak gąsienice i mszyce.

DOBRA RADA Wyrzuć pułapki na osy – będą tylko zwabiać ich więcej do ogrodu.

Lepszym sposobem poradzenia sobie z ich dokuczliwym usposobieniem jest przykrywanie jedzenia i napojów podczas spożywania posiłków na świeżym powietrzu.

Zbuduj jeżową autostradę

Zastanów się, w jakim stopniu twój ogród jest dostępny dla zwierząt takich, jak jeże i płazy – zdziwisz się, jak dobrze te zwierzęta potrafią się wspinać! Jeże z pewnością są w stanie wgramolić się kilkadziesiąt centymetrów pod górę przez gęste krzewy, a ropuchy można czasami znaleźć w dziuplach lub karmnikach znajdujących się w pewnej odległości od ziemi.

DOBRA RADA Zostaw już istniejące lub stwórz nowe otwory w płocie, aby umożliwić im przemieszczanie się lub posadź gęsty żywopłot blisko muru.

Podaruj przyrodzie schronienie na zimę

Zwierzęta spędzają w twoim ogrodzie 12 miesięcy w roku, więc zastanów się, jak go zorganizować, aby przez cały ten czas był dla nich źródłem pożywienia i miejscem schronienia. Na przykład rośliny zimozielone, takie jak ostrokrzew i bluszcz pospolity dostarczają nektaru i pyłku w kwiatach, a później jadalnych jagód i wreszcie, kiedy nadejdzie zima, przytulnego schronienia przed nawałnicami. I nie martw się, że bluszcz zabije drzewa – zdrowe drzewo będzie zawsze rosło szybciej niż bluszcz.

DOBRA RADA Zostaw bluszcz tam, gdzie to możliwe i obserwuj, jakie korzyści przynosi dzikim stworzeniom w twoim ogrodzie.

eprasa.pl f6caebc84f

Zielone fakty

- Zoolożka Jennifer Owen naliczyła 2 600 gatunków zwierząt w swoim zwykłym, podmiejskim ogrodzie
- Zwierzęta, rośliny i gleba są częścią cyklu węglowego, podczas którego następuje wiązanie węgla, zanim zostanie on uwolniony do atmosfery

Kury pod kontrolą

Trzymasz kury i uprawiasz warzywa? Łatwo jest ulec pokusie i puścić je wolno na grządki, aby wyjadły z nich szkodniki. Prawda jest taka, że większość żyjących w ziemi bezkręgowców jest nieszkodliwa, a wiele z nich wręcz przynosi korzyści: na przykład chrząszcze zjadające ślimaki bezskorupowe oraz dżdżownice, które poprawiają strukturę gleby. Niestety kury nie potrafią odróżnić tego, co im wolno, a czego nie powinny jeść.

DOBRA RADA Jeśli masz kury, nie wpuszczaj ich do ogrodu.

Napełniaj kompostownik

Kompostowniki należą do najbardziej zróżnicowanych biologicznie miejsc w ogrodzie – są pełne owadów, prosionków, dżdżownic, pająków, grzybów i bakterii, które wspólnie pracują nad stworzeniem materii organicznej dla twojej gleby. Organizmy te stanowią grupę troficzną w sieci pokarmowej – zjadają je ptaki, płazy i małe ssaki.

DOBRA RADA Niezależnie od tego, jak będzie mały, spróbuj znaleźć w swoim ogrodzie miejsce na kompostownik. Dowiedz się, jak to zrobić na str. 108.

Jak wysiać naparstnicę purpurową dla zapylaczy

Naparstnice purpurowe, podobnie jak wiele innych roślin rodzimych, są bardzo cenne dla zapylaczy, zwłaszcza trzmieli, ciem i pszczół. Dzięki swoim okazałym kwiatom są doskonałymi roślinami do uprawy w ogrodzie. Jednak ich nasiona, w porównaniu do dużych kwiatostanów, są bardzo drobne, co utrudnia ich wysiew. A właśnie nadszedł dobry czas, aby to zrobić.

1 Aby zwiększyć szanse tych drobnych nasion na wykiełkowanie, wypełnij doniczkę lub kuwetę podłożem beztorfowym, a następnie stwórz na jego powierzchni równą warstwę, przesiewając trochę ziemi przez sito. Postaraj się wysiać nasiona równomiernie, stukając lekko otwartą paczuszką, tak by się z niej stopniowo wysypywały. Możesz też ostrożnie strącać je z otwartej dłoni.

2 Podlej doniczkę lub kuwetę, wstawiając je do pojemnika z wodą i pozostawiając w nim do czasu, aż podłoże całkowicie nasiąknie pod samą górę. Dzięki temu nie wypłuczesz nasion. Oznacz doniczkę etykietą i zadbaj o to, aby podłoże było stale lekko wilgotne. Przykrycie doniczki kawałkiem szkła uchroni je przed wysychaniem, jednocześnie nie ograniczając dostępu światła, którego nasiona potrzebują do wykiełkowania.

3 Rośliny zaczną kwitnąć późną wiosną lub na początku lata. Kiedy siewki wykształcą pierwsze liście właściwe, przesadź je do większych doniczek, aby każda roślina miała wystarczająco dużo miejsca na rozrost. Jesienią posadź je w miejscu docelowym w odstępach 50 cm i obserwuj, jak kolejnej wiosny wytwarza ogromne kwiatostany.

ILUSTRACJA: ELIN BROKENSHAW. ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; GETTY/KRISTIAN BELL/GEORGECLERK/JOANNAKACZUK/MILKROMAN6/MIKE POWLES; JASON INGRAM

eprasa.pl f6caebc84f

Proszę, nie pozbawiaj mnie kolacji

Ptaki spotykane w ogrodach, takie jak rudziki, szczygły, wróble, kosy i modraszki są doskonałym przykładem na to, jak różne gatunki dzikiej fauny są ze sobą powiązane w łańcuchu pokarmowym oraz dlaczego w związku z tym różnorodność biologiczna jest tak ważna.

Brytyjskie Towarzystwo Ornitologiczne szacuje, że pisklę modraszki zwyczajnej może zjeść około 100 gąsienic dziennie. W typowej budce lęgowej w ogrodzie może zamieszkać 10 piskląt, a potomstwo modraszki może liczyć nawet do 16 młodych, co oznacza, że zapracowani rodzice próbują upolować 1600 gąsienic dziennie: to dlatego wiosną te ptaki są tak ruchliwe!

Wiele owadów, którymi ptaki karmią pisklęta – mszyce i gąsienice – to powszechne szkodniki żerujące na roślinach w ogrodzie. Dlatego jeśli będziemy je zwalczać pestycydami, pozbawimy nasze ptaki pokarmu.

Modraszki zwyczajne mogą mieć nawet do 16 piskląt, są więc karmicielami, którzy potrzebują sporo pokarmu

Zrób w płotach dziury, aby dzikie zwierzęta mogły się z łatwością przemieszczać pomiędzy ogrodami

Ogrodnicy dla planety

TWÓJ WKŁAD

Kiedy zaczniemy stosować w ogrodach rozwiązania proekologiczne, pomożemy zarówno dzikiej przyrodzie, która się w nich zadomowiła, jak i wszystkim stworzeniom poza. Korzyści są wielorakie – ogród staje się zdrowszy, dzięki naturalnym sposobom zwalczania szkodników oraz bardziej interesujący, gdyż jest przestrzenią, w której możemy odkrywać fascynujący świat owadów, ptaków i płazów. Pełni też rolę bogatej, otwartej restauracji dla zapylaczy, które mają ogromne znaczenie dla światowej produkcji żywności. Nie zawsze jesteśmy w stanie zrozumieć, jaką poszczególne gatunki pełnią rolę w ekosystemie, a mogą one być ważnym ogniwem w łańcuchu pokarmowym lub żyć w symbiozie z innymi zwierzętami. Ważne są nie tylko nasze pojedyncze ogrody: te sąsiadujące z nimi również mogą pomóc w tworzeniu korytarzy, umożliwiających dzikim stworzeniom bezpieczne przemieszczanie się.

Zajrzyj na www.GardenersWorld.com/growinggreener

POSŁUCHAJ

Arit Anderson opowiadającej o ogrodnictwie zrównoważonym i dowiedz się, w jaki sposób sami możemy dokonać pozytywnych zmian na **www.GardenersWorld.com/podcast**

ILUSTRACJA: ELIN BROKENSHAW. ZDJĘCIA: GETTY/NIGELDOWSETT/MTREASURE

eprasa.pl f6caebc84f

LIPA
da się lubić

Lipy zajmują czołową pozycję na liście drzew stosowanych w zieleni miejskiej – parkowej, osiedlowej i przydrożnej. **Dr Wiesław Szydło** ze Związku Szkółkarzy Polskich przedstawia najlepsze gatunki i odmiany

ZDJĘCIA: GRZEGORZ FALKOWSKI (ZSZP), ADOBESTOCK

eprasa.pl f6caebc84f

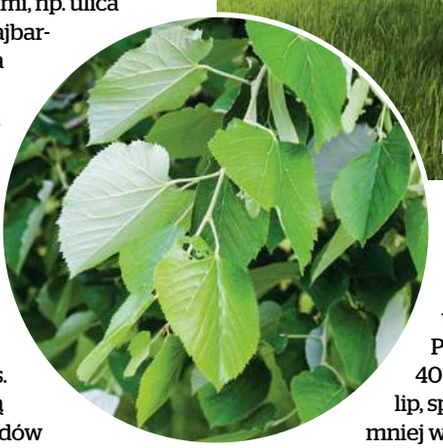
Lipa (*Tilia*) to rodzaj obejmujący według różnych źródeł od około 20 do 40 gatunków drzew występujących na półkuli północnej w strefie klimatu umiarkowanego. W Polsce naturalnie występują dwa gatunki – lipa drobnolistna (*T. cordata*) i lipa szerokolistna (*T. platyphyllos*), które wraz z gatunkami obcego pochodzenia oraz formami mieszańcowymi są chętnie sadzone nie tylko w ogrodach.

Wykorzystanie lip w ogrodnictwie związane jest z ich wysokimi zdolnościami regeneracyjnymi oraz dosyć dobrym przystosowaniem do wzrostu w warunkach miejskich. Drzewa te doskonale znoszą cięcie i formowanie, stąd od stuleci były i nadal są wykorzystywane do tworzenia wysokich żywopłotów i szpalerów. W renesansowych ogrodach francuskich stanowiły podstawowy materiał do tworzenia boskietów i ogrodowych gabinetów. W miarę wzrostu korony lip stykają się i zlewają, tworząc na różnej wysokości zwarte sklepienia. To nimi obsadzano aleje prowadzące do dworów i pałaców. Także współcześnie wiele dróg i ulic jest związanych z lipami, np. ulica Lipowa w Białymstoku – najbardziej reprezentacyjna ulica centrum stolicy Podlasia czy aleja Unter den Linden – uważana za jedną z najpiękniejszych ulic Berlina oraz najważniejszych atrakcji turystycznych tego miasta. Drzewa te wraz z platanami i kasztanami rosną wzdłuż słynnych paryskich Champs-Elysées. Lipy doskonale wypełniają przestrzenie parków i ogrodów Brukseli, Wiednia czy Nowego Jorku.

Lipy to drzewa długowieczne, żyjące około 500 lat. Tworzą rozległy i mocny system korzeniowy oraz gęste, regularne korony z gałęziami zwisającymi do ziemi u swobodnie rosnących egzemplarzy. Dają głęboki cień, przynosząc ulgę w upalne, gorące lata. Ich liście mogą być matowe lub błyszczące, w różnym stopniu pokryte od spodu kutnerem. Liście po opadnięciu szybko się rozkładają, dostarczając cennej próchnicy. W zależności od gatunku lipy kwitną od czerwca do końca sierpnia, dostarczając pszczołom cennego pożytku w postaci nektaru i pyłku. Ich kwiaty roztaczają przyjemną woń, a wokół drzew w ciągu dnia słychać nieustanny harmider owadów zapylających. Intensywne wydzielanie nektaru i spadzi cieszy pszczelarzy, pozyskujących cenny lipowy miód, ale bywa kłopotliwe dla kierowców parkujących samochody pod koronami lip. Zwykle po kilku godzinach parkowania samochód trzeba po prostu odstawić do myjni.

Lipa srebrzysta

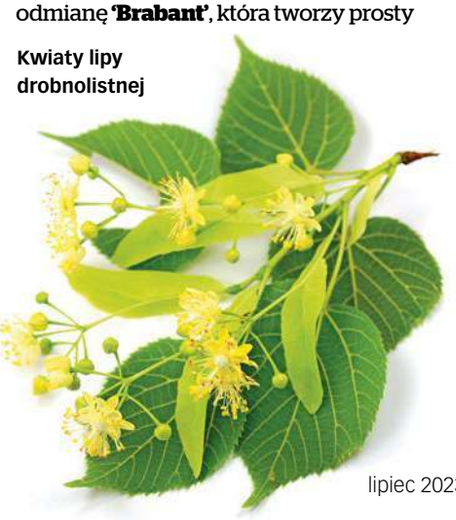
Lipy srebrzyste

Szkółki zrzeszone w Związku Szkółkarzy Polskich oferują około 40 gatunków i odmian lip, spośród których najmniej wymagającą jest **lipa srebrzysta** (*T. tomentosa*), zwana także ze względu na swoje pochodzenie lipą węgierską. Naturalny zasięg występowania lipy srebrzystej obejmuje południe i wschód Europy oraz Azję Mniejszą. Drzewo tworzy szerokostożkowatą do zaokrąglonej koronę, osiąga 20-25 m wysokości. Liście ma okrągłe, na brzegach ząbkowane, średnicy około 10 cm, od góry ciemnozielone, zaś od spodu pokryte charakterystycznym gęstym, białym kutnerem. Latem, w trakcie upalnej pogody jej liście, zwłaszcza w górnych partiach korony, ustawiają się dolną stroną do słońca w celu ograniczenia transpiracji, przez co drzewo z oddali wydaje się srebrzyste. Liście są zdrowe, długo utrzymują się na drzewach jesienią i przebarwiają się na żółto przed opadnięciem. Lipa ta kwitnie od lipca do sierpnia – późno w porównaniu do innych gatunków. Jej kwiaty są żółtokremowe, bardzo intensywnie pachnące, zebrane zwykle od 4 do 7 w kwiatostanach typu wierzchotki, osadzonych na długiej szypule zrośniętej z jasną, języczkowatą podsadką.

Gatunek ten, pomimo że naturalnie występuje w rejonach o cieplejszym klimacie, jest w Polsce w pełni odporny na mróz. Znacznie lepiej znosi upał i suszę glebową w porównaniu do rodzimych gatunków lip, zwłaszcza lipy szerokolistnej. Toleruje zanieczyszczone powietrze. Dobrze rośnie na glebach ciężkich, przepuszczalnych, preferuje stanowiska słoneczne. Ogromną zaletą lipy srebrzystej jest wysoka zdrowotność i odporność na szkodniki, w tym ataki mszyc, które żerując na innych gatunkach lip powodują wydzielanie lepkiej spadzi, brudzącej wszystko, co znajduje się pod koronami drzew.

Do najlepszych odmian tego gatunku zalicza się wyselekcjonowaną w Holandii odmianę **'Brabant'**, która tworzy prosty

Kwiaty lipy drobnolistnej

eprasa.pl f6caebc84f

od podstawy po wierzchołek pień z wyprostowanymi, skierowanymi do góry gałęziami bocznymi. Drzewo osiąga do 25 m wysokości i 15 m szerokości. Do sadzenia w parkach, dużych ogrodach przydomowych i osiedlowych nadaje się odmiana **'Pendula'**, która dorasta do około 20 m wysokości i 12 m szerokości. Jej gałęzie są wiotkie, przewieszają się, tworząc szeroki parasol, pod którym lubią bawić się dzieci. Niewielkim drzewem o kulistej koronie (średnicy 4-5 m) jest wyselekcjonowana na Węgrzech odmiana **'Silver Globe'** – przydatna do sadzenia wszędzie tam, gdzie brakuje przestrzeni na drzewa o większych koronach. Wartą uwagi jest także polska odmiana **'Varsaviensis'** (nazywana także lipą warszawską) uzyskana na początku XX wieku przez Jerzego Wrzesińskiego w szkółkach w Warszawie. Drzewo to ma wyjątkowo regularną i gęstą, stożkowatą koronę o średnicy 8-10 m i wysokości 20-25 m. Sprawdza się w roli drzewa do obsadzania ulic.

Lipa srebrzysta 'Pendula'

Polskie gatunki lip

Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) to nasz rodzimy gatunek, występujący w całej Europie oraz w zachodniej części Azji. Jest długowiecznym drzewem dożywającym kilkuset lat. W naturze osiąga 30-35 m wysokości, tworzy szerokie, jajowate korony. Jej liście są okrągłe w zarysie, u nasady sercowate, na szczycie zaostrzone, dosyć drobne, mają od 4 do 9 cm średnicy, z wierzchu są ciemnozielone, od spodu sinawe. Jesienią liście przebarwiają się na żółto. Kwitnie wcześnie, od końca czerwca do połowy lipca, kwiaty ma żółtawe, zebrane po kilka w wierzchotkowate kwiatostany, które nie wiszą, tak jak u innych lip, ale wznoszą się, a niekiedy nawet wystają ponad liście, co jest cechą charakterystyczną dla tego gatunku. Kwiaty intensywnie i przyjemnie pachną.

Niestety w przeciwieństwie do lipy srebrzystej gatunek ten bywa atakowany przez szkodniki, najczęściej przędziorka lipowca,

Lipa srebrzysta 'Silver Globe'

Lipa drobnolistna

Lipy są odporne na zanieczyszczenia powietrza

powodującego latem odbarwienia liści, oraz rożkowca lipowego, którego obecność można rozpoznać po drobnych, stożkowatych narośla na liściach. Gatunek ten preferuje gleby umiarkowanie wilgotne i zasobne w składniki pokarmowe. Doskonale poddaje się formowaniu, nadaje się do tworzenia żywopłotów i szpalerów. Ze względu na wrażliwość na zanieczyszczenie powietrza i zasolenie podłoża nie jest polecany do sadzenia w bezpośrednim sąsiedztwie ruchliwych ulic i dróg.

Wśród dostępnych na rynku odmian warto zwrócić uwagę na niemiecką odmianę **'Böhlje'** syn. 'Erecta' – drzewo odznaczające się regularną, szerokostożkową koroną oraz wyprostowanymi pędami bocznymi. Odmiana to osiąga 12-18 m wysokości i 8-10 m szerokości. Podobnym kultywarem, o gałę-

ziach odrastających pod kątem 45 stopni od przewodnika, jest amerykańska odmiana **'Rancho'**. Inna odmiana z USA – **'Greenspire'** dorasta do 15 m wysokości, tworzy bardziej jajowatą koronę, jej liście są nieco większe, niż u gatunku. W małych ogrodach sprawdzi się kanadyjski selekt **'Green Globe'** – drzewo o kulistej koronie średnicy 2-3 m, najczęściej szczepione na pniu oraz podobna do niej odmiana **'Lico'**.

Lipa szerokolistna (*T. platyphyllos*) to drugi rodzimy gatunek, o zdecydowanie wyższych wymaganiach uprawowych i mniejszych możliwościach zastosowania, jako roślina ozdobna. Drzewo to rośnie naturalnie w lasach, osiągając do 40 m wysokości; pień starych okazów może mieć u podstawy nawet 1,5 m średnicy. Sercowate liście mają do 12 cm długości. Zakwita najwcześniej ze wszystkich gatunków lip – w czerwcu, tworząc intensywnie pachnące, jasnożółte kwiaty zebrane w zwisające na szypułkach kwiatostany. W suche lata gatunek ten często jest opanowywany przez mszyce, przędziorki i szpeciele. Najlepiej rośnie na glebach żyznych i zasobnych w wodę, stąd polecana jest głównie do parków i zadrzewień krajobrazowych.

Lipa szerokolistna 'Laciniata'

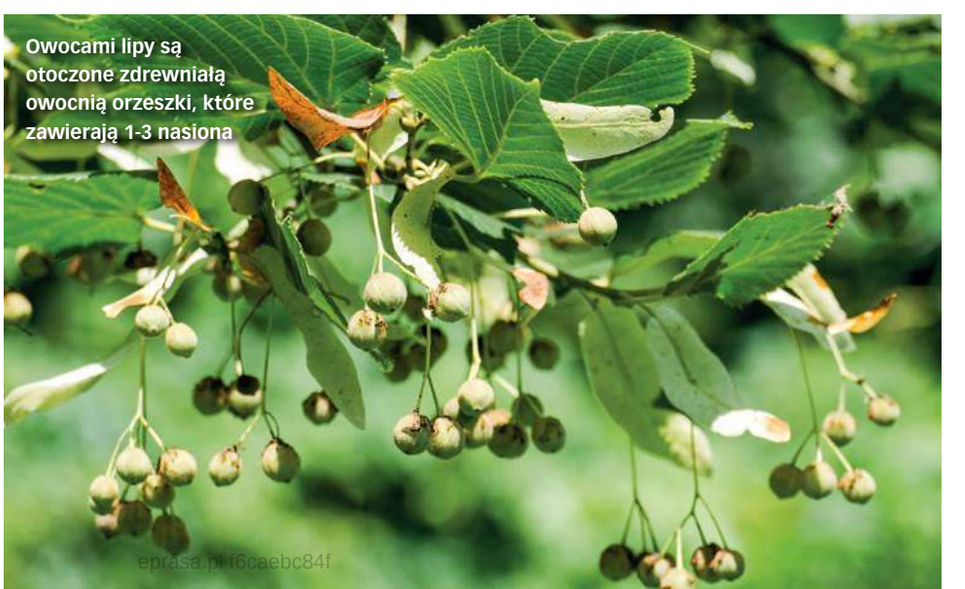
Strzyżone lipy szerokolistne

Lipa Henry'ego

Ciepłolubna lipa

Ciekawostką kolekcjonerską, przeznaczoną do uprawy w cieplejszych rejonach kraju, jest **lipa Henry'ego** (*T. henryana*). To pochodzące z Chin drzewo w naturze osiąga 15 m wysokości, w naszym klimacie dorasta do 10 m, często przybierając wielopniową formę krzewiastą. Jej ozdobą są okazałe, pięknie użyłkowane liście, błyszczące z wierzchu, na brzegach charakterystycznie ząbkowane, które sprawiają wrażenie, jakby były na brzegach ozdobione koronką. Żółte, silnie pachnące kwiaty są zebrane po kilkadziesiąt sztuk w duże, zwisające kwiatostany. Lipa ta kwitnie bardzo późno, w połowie września – jest to najpóźniej kwitnąca u nas lipa. To bardzo dekoracyjny gatunek, ale wrażliwy na mróz.

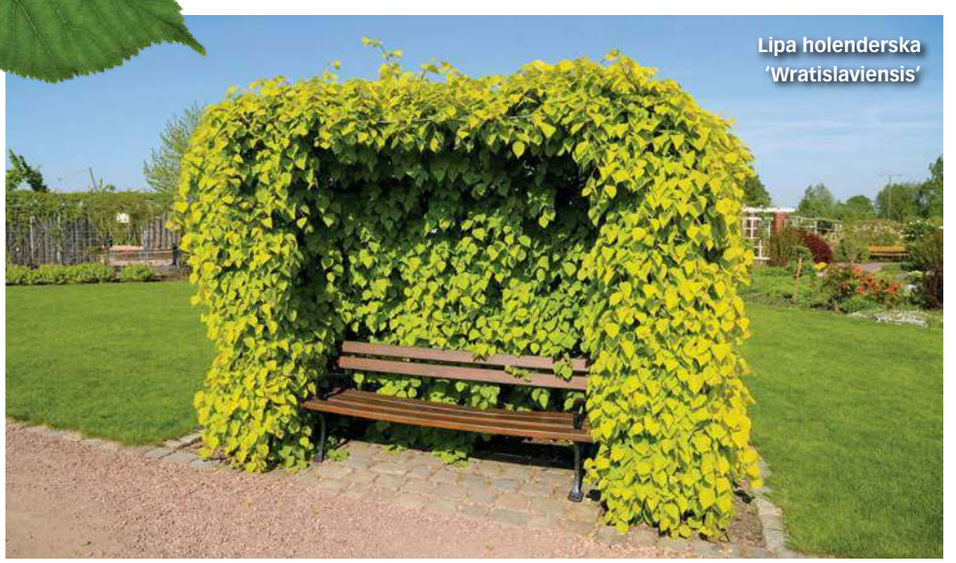
Owocami lipy są otoczone zdrewniałą owocnią orzeszki, które zawierają 1-3 nasiona

eprasa.pl f6caebc84f

Lipa szerokolistna 'Tortuosa'

Wśród kultywarów ogrodowych lipy szerokolistnej warto zwrócić uwagę na odmianę **'Fastigiata'** – drzewo o dość wąskiej, piramidalnej koronie, dorastające do ponad 20 m wysokości. Jednoroczne pędy tej odmiany są czerwonawe, lekko owłosione. Nietypowe, głęboko i nieregularnie powcinane liście są cechą charakterystyczną odmiany **'Laciniata'**. Dodatkowo są one zniekształcone. U niektórych kultywarów walorem dekoracyjnym jest barwa jednorocznych pędów, widoczna zwłaszcza w okresie bezlistnym. Na przykład u odmiany **'Pyramidalis Aurea',** pokrywająca jednoroczne pędy skórka jest żółta, a u odmiany **'Rubra'** czerwono-pomarańczowa.

Lipa holenderska 'Wratislaviensis'

Pożytki z lipy

Z kwiatów lipy drobnolistnej i szerokolistnej przygotowuje się napary, herbatki, płukanki (np. na gardło). Mają one działanie napotne, uspokajające, moczopędne, ale także łagodzą bóle głowy, stosowane są przy biegunkach i niestrawności. W medycynie ludowej stosowane są m.in. przy leczeniu lęków, migren oraz bezsenności.

Kwiaty najlepiej zbierać w czasie suchej pogody, tak by móc oberwać kwiatostany z podsadkami.

Dekoracyjne, silnie pogięte i poskręcane pędy tworzy odmiana **'Tortuosa'**.

Jeszcze więcej lip

Obydwa krajowe gatunki lip – lipa drobnolistna i lipa szerokolistna – dają łatwo mieszańce, które określa się jako **lipę holenderską** (*Tilia ×europaea*). Mieszańce takie są trudne do odróżnienia i ogólnie przypominają lipę drobnolistną. Kwitną po lipie szerokolistnej, ale przed lipą drobnolistną, na przełomie czerwca i lipca. Mieszańce tych gatunków charakteryzują się silnym wzrostem. Do częściej spotykanych odmian należy **'Pallida'** o charakterystycznych zaczerwienionych pędach, szczególnie w okresie zimowym, a także odmiana **'Euchlora'** klasyfikowana dawniej jako odrębny gatunek mieszańcowy – **lipa krymska** (*T. ×euchlora*). Lipa ta znana jest od 1860 roku i powszechnie sadzona w wielu krajach Europy. Także w Polsce jest popularnym drzewem sadzonym w miastach, a szczególnie w parkach.

Do właściwego wzrostu wymaga jednak dosyć żyznych i wilgotnych gleb. Ma dobrą odporność na zanieczyszczenia powietrza, choroby i szkodniki. Jest jedną z najpóźniej kwitnących lip, bo zakwita dopiero w drugiej połowie lipca. Tworzy drzewa osiągające do 20 m wysokości o malowniczych szerokostożkowatych koronach z silnie zwisającymi dolnymi gałęziami.

Interesującą odmianą lipy holenderskiej jest forma żółtolistna **'Wratislaviensis'**. Jej młode liście są złociste, później zielenieją.

Artykuł powstał we współpracy ze Związkiem Szkółkarzy Polskich. Więcej informacji o roślinach i ich producentach uzyskać można na: www.e-katalogroslin.pl lub: www.zszp.pl i pod numerem telefonu: 22 435 47 22.

eprasa.pl f6caebc84f

Rabaty w dobrej oprawie

Słabym punktem wielu rabat jest niewłaściwa skala i proporcje oraz brak granicy pomiędzy rabatą, a otaczającą ją nawierzchnią. **Kasia Bellingham** dzieli się doświadczeniem, jak tego uniknąć

ZDJĘCIA KATARZYNA BELLINGHAM

Jednym z pierwszych etapów rozpoczęcia prac nad projektem ogrodu jest zapoznanie się z jego obecnym wyglądem. Czasami jest to po prostu puste pole przy nowej budowie, ale często jest to ogród już zagospodarowany przez właścicieli według ich pomysłu – nie zawsze z sukcesem, a wtedy potrzebna jest fachowa pomoc. Po szybkiej analizie projektant jest w stanie wychwycić, gdzie leży problem. Często rabaty są maleńkie i odsunięte gdzieś pod płot; brakuje im właściwego tła i czystej krawędzi, czyli nie zostały zachowane podstawowe zasady równowagi w przestrzeni. A zatem jak stworzyć poczucie harmonii i komfortu dla oka, przy zakładaniu rabat w ogrodzie? Wystarczy zachować kilka prostych zasad.

Złote zasady planowania rabat w przestrzeni

Planując ogród, wiele osób zapomina o zasadach równowagi, proporcji oraz skali. A przecież podczas patrzenia na przedmiot oczy i mózg współpracują ze sobą, aby go przeanalizować. Dotyczy to każdego obiektu osobno, niezależnie od tego, czy jest to drzewo, krzew czy rabata ozdobna w ogrodzie – wszystko

eprasa.pl focacbc84f

“W przypadku małych ogrodów warto stosować rabaty z naturalnie zakrzywionymi krawędziami – to sprawi, że przestrzeń wyda się większa”

Rabaty ozdobne w Renishaw Hall and Gardens oprawione są od tyłu ciemnozieloną ścianą żywopłotu z cisa, a od przodu równiutko przyciętą krawędzią trawnika

musi ze sobą grać. Nawet przelotnie rzucając okiem na taką rabatę mierzymy jej wysokość, szerokość i długość, zupełnie nieświadomi tego, że to robimy. Jest to porównanie jednego obiektu z drugim pod względem skali i proporcji. Dlatego rabaty ozdobne, tak jak i inne elementy ogrodu, muszą skalą do siebie pasować. Dlatego i na przykład pod istniejącym wiatrochronem lub wysokim szpalerem, murem czy żywopłotem, nie powinniśmy zakładać rabaty o głębokości 50 cm obsadzonej niskimi bylinami, bo jej niewłaściwe proporcje (zbyt małe) będą razić oko. To samo dotyczy rabat zakładanych pod płotami czy na obrzeżach sporego trawnika otaczającego budynek – jeśli mamy ogromny trawnik i na końcu wąski pasek nasadzeń, to takie połączenie nie będzie wyglądać atrakcyjnie.

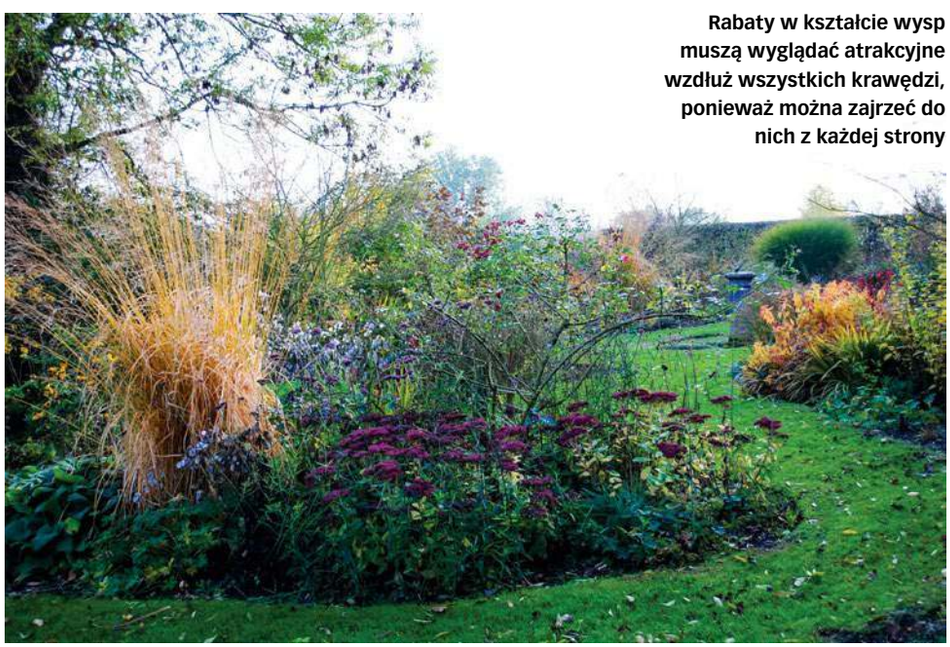
Projektując ogród warto pamiętać, że dom jest zazwyczaj ważnym wyznacznikiem skali, dlatego taras, trawnik i rabaty ozdobne zawsze powinny być proporcjonalne do wielkości domu lub innych konstrukcji oraz oczywiście wielkości działki. Należy dopasować masy tych wszystkich obiektów i zachować równowagę. W ogrodach naturalnych wcale nie musi (i nie powinno) być to symetryczne, lustrzane odbicie różnych elementów jak w założeniach formalnych. Cała sztuka polega na zachowaniu ukrytej równowagi. Dobrym przykładem może być miejsce, w którym zamierzamy zagospodarować przestrzeń w sąsiedztwie altanki lub podobnej kontrukcji ogrodowej. Zamiast budować obok podobny budynek, można założyć rabatę ozdobną o podobnej masie lub ciężarze wizualnym, aby nieformalnie przywrócić równowagę. Nie musi ona być zlokalizowana dokładnie naprzeciwko, ale może być bliżej lub dalej w kadrze, o ile równowaga zostanie osiągnięta z zamierzonego punktu widzenia.

Siedząc na tarasie w rezydencji przy ogrodzie Bury Court jest się całkowicie otoczonym swobodnymi, naturalistycznymi rabatami

Bliżej niż dalej

Czyli jak ja to zazwyczaj mówię – „stroną wewnętrzną do zewnątrz" i na odwrót tradycyjnego myślenia. Bo tradycyjnie rabaty są planowane gdzieś w oddaleniu od domu czy jego okien, a przecież o wiele przyjemniej jest zatopić budynek w morzu falujących kwiatów i siedząc na tarasie móc z bliska podziwiać piękno roślin oraz latających wśród nich kolorowych motyli. Nie odcinaj się od tego bogactwa trawnikiem, dziedzińcem czy parkingiem. We współczesnych angielskich ogrodach rabaty ozdobne okalają dom czy taras i dochodzą do samej opaski lub krawędzi, dzięki czemu to nie architektura budynku staje się najważniejsza, lecz sama roślinność. Od drzwi tarasowych przez taras do dalszych części ogrodu prowadzą praktyczne alejki, od których odchodzą dalej mniejsze, meandrujące ścieżki dzielące jedną dużą rabatę na wiele mniejszych. Ścieżki naturalnie tworzą zakrzywione krawędzie co sprawia, że przestrzeń wydaje się większa, niż jest w rzeczywistości. Ale oczywiście nie

Rabaty w kształcie wysp muszą wyglądać atrakcyjne wzdłuż wszystkich krawędzi, ponieważ można zajrzeć do nich z każdej strony

Adrian Bloom w swoim ogrodzie w Bressingham kontynuuje tradycję sławnego ojca Alana tworząc kolejne rabaty-wyspy

eprasa.pl f6caebc84f

mówię tu o wąskich rabatkach biegnących wzdłuż ściany domu, tylko według zasady opisanej wcześniej, należy szukać proporcji i równowagi. Dla przykładu, w moich projektach przy domach jednorodzinnych wielkość rabaty otulającej budynek ma zazwyczaj dwa lub trzy razy większą powierzchnię niż sam budynek. Wówczas wszystko jest we właściwej skali i wygląda przyjemnie dla oka.

Rabata na wyspie

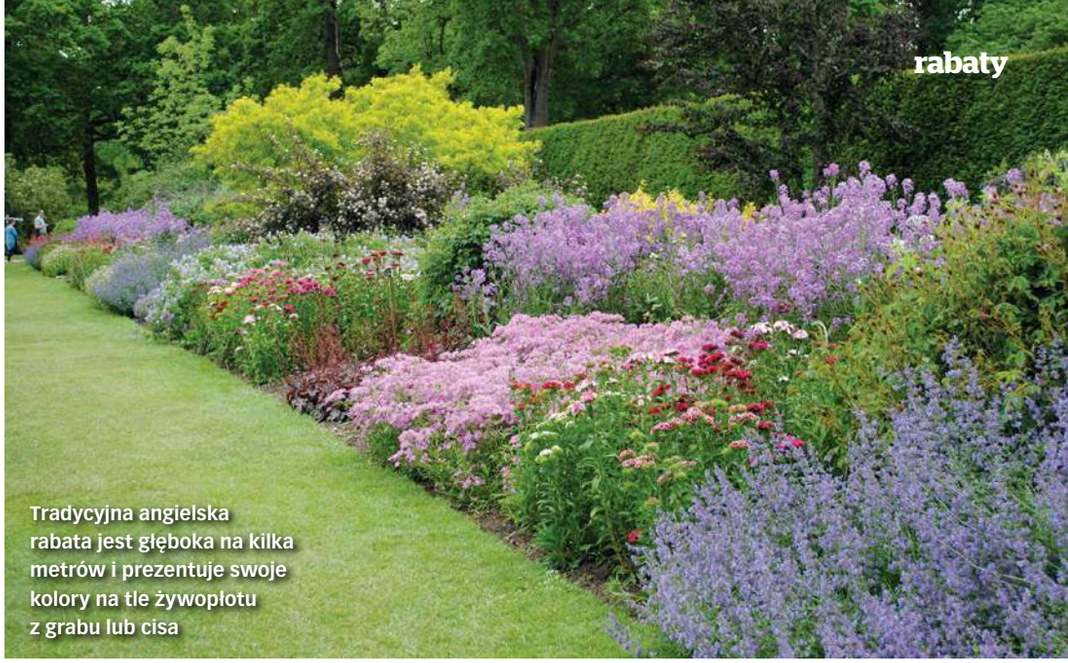
Osoby kochające soczystą zieleń świeżo skoszonego trawnika mogą zamiast morza kwiatów zafundować sobie wyspy. Rabaty tego rodzaju nie są umieszczane przy domu, ani żadnej innej konstrukcji. Nie są zakotwiczone w tle żywopłotu czy ściany, a zamiast tego unoszą się samotnie w krajobrazie, często otoczone trawnikiem, z którego można je oglądać ze wszystkich stron. Dlatego rabaty wyspowe muszą być atrakcyjne wzdłuż wszystkich krawędzi. Aby to osiągnąć, projektując je należy zadbać o to, by miały mocny centralny punkt w postaci dużej byliny czy kępy bylin, drzewka czy nawet ławki lub altany – oczywiście punkt ten wcale nie musi znajdować się w samym środku rabaty. Aby uzyskać asymetryczny wygląd lepiej jest zaplanować go tylko z jednej strony.

Rabaty wyspowe stały się popularne w Anglii dzięki znanemu hodowcy roślin i ogrodnikowi Alanowi Bloomowi, który w 1953 roku stworzył w swoim prywatnym ogrodzie w Bressingham kilka eksperymentalnych rabat ozdobnych w formie nieregularnych kształtów wyciętych w darni. Na początku rabaty były niewielkie, obsadzone całkiem nowymi, jak na tamte czasy, bylinami: rudbekiami, jeżówkami, krokosmią, szałwią omszoną czy liatrą kłosową. Pomysł szybko spodobał się odwiedzającym i w kilka lat później Alan stworzył więcej rabat wyspowych na sąsiednim polu o powierzchni ponad 2 ha zwanym „Dell". Kształt rabat był zawsze zgodny z ukształtowaniem terenu, w wyniku czego powstały wyspy roślin o nieregularnych kształtach, które niektórzy projektanci nazywają kształtem nerki. Dzisiaj w Bressingham jest w sumie 50 wysp zawierających ponad 5000 gatunków roślin, a pomysł na zatapianie rabat w darni został zaadoptowany przez tysiące projektantów i ogrodników na całym świecie.

Tradycyjnie pod ścianą

To tam projektuje się rabaty, które są bezpiecznie zakotwiczone w tle takim jak ściana domu, mur ogrodowy lub, jak to bywa w przypadku angielskich rabat, wzdłuż zielonej ściany żywopłotu. Wielkość oraz długość takich rabat oczywiście zależy od otoczenia i dla ładnego, harmonijnego wyglądu musi być zachowana właściwa skala i równowaga. Ważny jest też wybór kształtu, bo przecież takie rabaty mogą mieć tą jedną jedyną widoczną krawędź, prostą lub pofalowaną – to też zależy od stylu pozostałej części ogrodu oraz domu. Rabaty o prostych krawędziach mają nieco formalny wygląd, ale trzeba pamiętać, że jest to częściowo podyktowane wyborem roślinności – miękkie, falujące rośliny, takie jak trawy ozdobne, pomogą zniwelować efekt długich, prostych krawędzi. W przypadku małych ogrodów warto stosować rabaty z naturalnie zakrzywionymi krawędziami – to sprawi, że przestrzeń wyda się większa.

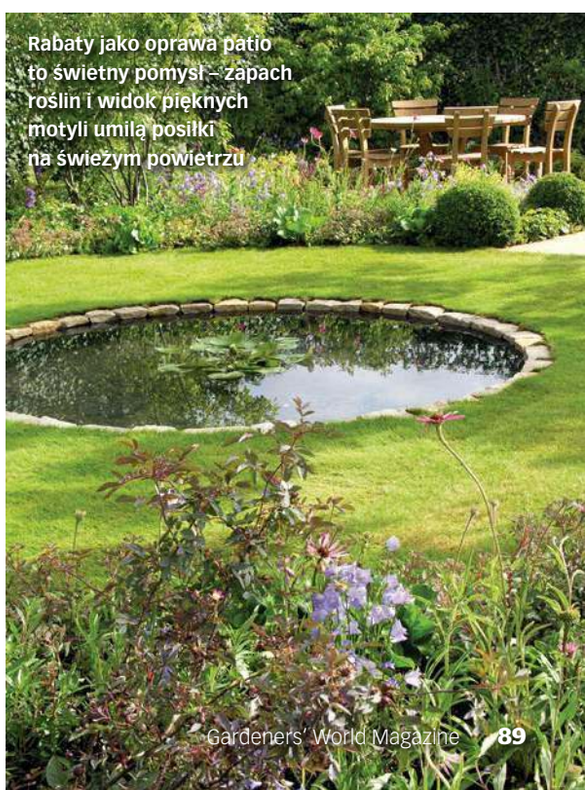
Tło rabaty nie powinno być zbyt krzykliwe, aby nie robić jej wizualnie konkurencji. Najpiękniejsze rabaty angielskie zostały założone wzdłuż prostych, ceglanych lub kamiennych murów czy głębokiej zieleni żywopłotu z cisów lub grabów. W przypadku obsadzania rabat wzdłuż żywopłotu ważne jest, aby pomiędzy linią żywopłotu a nasadzeniami zachować pas około 80-100 cm bez jakiejkolwiek roślinności – to umożliwi roślinom swobodne rozrasta-

Tradycyjna angielska rabata jest głęboka na kilka metrów i prezentuje swoje kolory na tle żywopłotu z grabu lub cisa

Rabaty zakładane przed oknami budynku wpływają pozytywnie na atmosferę, która panuje w jego wnętrzu

Rabaty jako oprawa patio to świetny pomysł – zapach roślin i widok pięknych motyli umilą posiłki na świeżym powietrzu

eprasa.pl f6caebc84f

nie się, a nam łatwy dostęp do pielęgnacji żywopłotu oraz bylin. Żywopłot powinien składać się z płytko korzeniących się gatunków, takich jak ligustr, pęcherznica, berberys, żywotnik czy bukszpan. Istotne jest również światło – jeśli posadzimy rabatę od północnej lub wschodniej strony wysokiego żywopłotu lub muru, to musimy do niej dobrać roślinność tolerującą taki rodzaj oświetlenia. Aby zachować odpowiednie proporcje i przełamać monotonię rabaty przy ścianie, przy sadzeniu warto jest sadzić rośliny naprzemiennie, zamiast w prostym rzędzie. Dodatkowo wyżej rosnące rośliny lepiej posadzić bezpośrednio przed żywopłotem, następnie rośliny średniej wysokości, a na końcu rośliny o wysokości od 20 do 50 cm. Koniecznie trzeba zróżnicować wysokość i wygląd roślin z tych trzech warstw – ważne jest to, aby wysokie rośliny nie blokowały światła słonecznego tym niższym.

Czysta krawędź to podstawa

Poza wyborem odpowiedniego tła czy otoczenia dla rabaty ozdobnej, kolejnym bardzo istotnym elementem jest jej krawędź. I to chyba najbardziej różni nasze ogrody od ogrodów angielskich – w Polsce często tych krawędzi brakuje! A szkoda, bo to jest niezwykle ważne dla wyglądu całego ogrodu. Niezależnie od tego, czy jest prosta, zakrzywiona czy nieregularna, krawędź definiuje przestrzeń i formę oraz przyciąga wzrok do różnych elementów ogrodu. Stosowanie obrzeży to też cenna metoda, która może pomóc w zapobieganiu wkradania się chwastów i trawy na rabaty. Decyzja, jakiego rodzaju obrzeża użyć, będzie zależała od potrzeb, gustu i oczywiście stylu ogrodu. Krawędzie z ustawionych na sztorc desek lub metalowych płaskowników pomogą utrzymać ściółkę na rabatach lub otoczaki na ścieżce, a przycięta równiutko szpadlem czy nożycami do darni krawędź trawy będzie wyglądała niesamowicie elegancko przy rabatach formalnych oraz przy rabatach w formie wysp. W przypadku naturalistycznych rabat bylinowych oraz łąk kwietnych wystarczy regularnie (w sezonie raz na tydzień) kosić trawiaste ścieżki wzdłuż ładnej, nieprzerwanej linii, aby zachować czystą granicę z roślinnością.

Krawędzie instaluje się lub wycina już w momencie tworzenia rabaty. Aby uzyskać proste linie, można użyć sznurka naciągniętego pomiędzy kołkami lub deski. Dla uzyskania zakrzywionych krawędzi także można użyć sznurka lub węża ogrodowego ułożonego w pożądanym kształcie, a następnie ciąć wzdłuż niego ostrym szpadlem. Podczas tworzenia granic ważne jest, aby uzyskać czystą, nieprzerwaną linię, którą w przyszłości będziemy mogli oczyszczać i w miarę potrzeby odnawiać. Aby granice pomiędzy rabatami a otoczeniem spełniały swoją wizualną funkcję, muszą być widoczne – dlatego krawędzie w darni należy przycinać w sezonie co tydzień, a granice wykonane z kamienia lub kostki regularnie odchwaszczać (aby wyhamować wzrost chwastów warto kłaść je na mokrej zaprawie).

Okazała altana jest otoczona głębokimi rabatami ozdobnymi – proporcje i równowaga są zachowane, więc budynek nie wydaje się zbyt duży

5 prostych zasad dla pięknych rabat

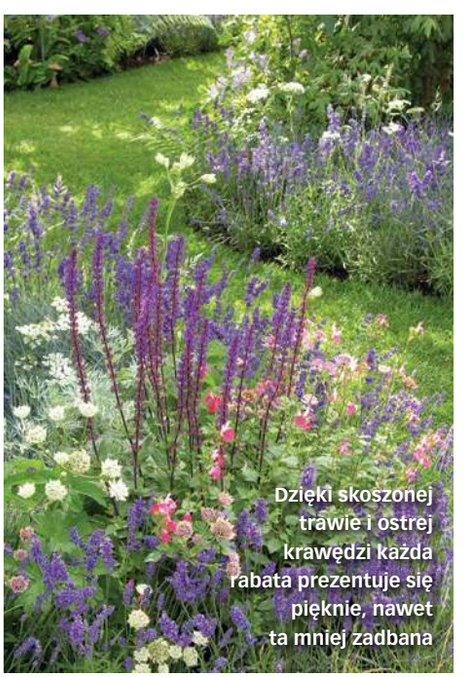
1 **Załóż** rabaty ozdobne wokół ulubionego miejsca do siedzenia, pamiętając, że może to być taras przed domem, fotel czy kanapa w pokoju z dużym oknem – nie wyrzucaj nasadzeń kwiatowych na skraj trawnika, poza zasięg wzroku i węchu.

2 **Twórz** nieregularne, organiczne kształty rabat ozdobnych, zamiast zakładać je na planie kwadratu, koła czy prostokąta – unikaj podążania za linią ogrodzenia czy ściany domu.

3 **Zaplanuj** kształt rabat tak, aby stojąc lub siedząc w jednym miejscu nie dało się ogarnąć wzrokiem całości – niech oko podąża dalej, w nieznane.

4 **Wybieraj** gatunki i odmiany do nasadzeń, kierując się tym, że 80% roślin powinno oferować coś więcej niż tylko ładny kwiat. Wybieraj niektóre rośliny ze względu na ich sylwetkę, kształt i fakturę liści. Zaplanuj sadzenie od poziomu oczu w dół, a nie od dołu do góry.

5 **Przecinaj** większe rabaty ścieżkami i pamiętaj o ich zróżnicowaniu na alejki bardziej lub mniej ważne, co można osiągnąć, różnicując ich szerokość oraz materiał z jakiego są wykonane. Ścieżki ogrodowe nie powinny prowadzić tylko do i od furtki czy szopy na narzędzia.

Dzięki skoszonej trawie i ostrej krawędzi każda rabata prezentuje się pięknie, nawet ta mniej zadbana

eprasa.pl f6caebc84f

Nie mają kabli ani baterii, które trzeba wymieniać – lampy solarne zapewnią subtelne światło w miejscu do odpoczynku i wokół niego

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

PRZEWODNIK DLA KUPUJĄCYCH

Lampy solarne

Oświetl wieczorem ogród, korzystając z przewodnika po lampach solarnych, który opracował nasz ekspert **Kay Maguire**

Latem ogród zamienia się w salon na świeżym powietrzu, a gdy dzień dobiega końca, odpowiednio rozmieszczone oświetlenie pozwoli korzystać z ogrodu do późnej nocy.

Tanie i łatwe w instalacji oświetlenie solarne to świetna opcja. Nie wymaga zasilania prądem sieciowym, więc nie potkniesz się o niebezpieczną plątaninę przewodów. Możesz zainstalować lampy w dowolnym miejscu, nie martwiąc się o podłączenie ich do gniazdek. Płacisz tylko na początku, a później nie przejmujesz się kosztami eksploatacji. Lampy włączają się automatycznie o zmierzchu i wyłączają o świcie, co wydłuża żywotność baterii i sprawia, że są bezobsługowe. Są też lepsze dla dzikich zwierząt niż oświetlenie zasilane z sieci, ponieważ są nieco ciemniejsze, więc rzadziej dezorientują nietoperze lub budzą ptaki. Przyciągają również mniej owadów niż lampy na kabel.

W tym przewodniku znajdziesz nasz wybór latarni, punktowych reflektorów i łańcuchów świetlnych zasilanych światłem słonecznym. Doradzamy na co zwrócić uwagę i wyjaśniamy, w jaki sposób takie oświetlenie działa. Przedstawiamy różne rodzaje dostępnych lamp i radzimy, jak najlepiej ich używać z myślą o dzikiej przyrodzie.

eprasa.pl f6caebc84f

Jak działają lampy solarne?

Lampy solarne są zasilane przez wewnętrzne akumulatory, które przez cały dzień ładuje panel solarny.

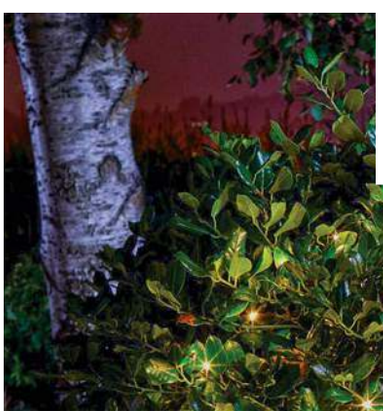
Im jaśniejszy dzień, tym więcej energii zmagazynuje akumulator i tym dłużej lampa będzie świecić. Światło jest wytwarzane przez jedną lub więcej diod LED, które automatycznie włączają się o zmierzchu, a wyłączają gdy wzejdzie słońce.

Latem, kiedy dni są długie, a światło słoneczne jest najbardziej intensywne, lampy będą działać dłużej, zapewniając od sześciu do ośmiu godzin światła. W bardziej pochmurne dni czas świecenia może się skrócić do czterech-sześciu godzin, a zimą lampy często świecą tylko przez dwie godziny.

Ogrodowy łańcuch świetlny
11,95 £
www.amazon.co.uk

Ten sześcioipółmetrowy łańcuch składa się z 30 żarówek emitujących ciepłe białe światło i ma osiem trybów świecenia. Posiada włącznik/wyłącznik, który umożliwia wyłączenie łańcucha po nocy, a także wysoki stopień ochrony IP65.

Świetliki, zewnętrzny solarny łańcuch świetlny 50 LED, ciepłe białe światło
9 £
www.diy.com

50 diod LED emitujących ciepłe białe światło, umieszczonych na prawie siedmiu metrach dyskretnego drutu. Ten łańcuch jest wyposażony w długi kabel łączący lampki z panelem solarnym, który można łatwo ustawić w nasłonecznionym miejscu. Stopień ochrony IP44 umożliwia używanie łańcucha na zewnątrz przez cały rok.

Czy oświetlenie solarne szkodzi dzikim zwierzętom?

Sztuczne oświetlenie używane nocą wpływa na dziką faunę na wiele sposobów, w tym na rozmnażanie i nawigację. Aby mieć pewność, że oświetlenie nie przeszkadza dzikim zwierzętom, zostaw niektóre części ogrodu pogrążone w ciemności. Ustaw lampy pod kątem, aby świeciły nisko oraz wybierz mniej inwazyjne żarówki emitujące ciepłe białe światło. Pamiętaj, że do oświetlenia otoczenia wystarczy 50 lumenów, a do oświetlenia ścieżki wystarczy 100-200 lumenów. Oświetlaj ogród tylko wtedy, gdy jest to konieczne – wybierz lampy wyposażone w czujniki ruchu lub wyłączaj wszystkie światła przed pójściem spać.

eprasa.pl f6caebc84f

Jaki rodzaj lamp solarnych wybrać?

Lampy solarne mogą być używane wyłącznie do stworzenia odpowiedniej atmosfery i do dekoracji lub mogą pełnić bardziej praktyczną funkcję, np. oświetlać ścieżki lub świecić dla zapewnienia bezpieczeństwa. Wiele modeli wyposażonych jest w funkcję migania i opcję ciągłego świecenia, a często można też wybrać kolorowe żarówki. Niektóre z najpopularniejszych typów oświetlenia solarnego to:

Łańcuch świetlny

Podobnie jak lampki choinkowe, łańcuch świetlny posiada diody LED lub żarówki rozmieszczone wzdłuż drutu lub kabla. Owinięty wokół drzew, wpleciony w krzewy lub udrapowany wzdłuż ogrodzenia zapewnia nastrojowe oświetlenie. Przeważnie sprzedawane są łańcuchy o określonej długości lub liczbie żarówek/diod LED.

Słupki oświetleniowe

Rozmieszczone wzdłuż ścieżki lub rabat słupki oświetleniowe pomagają w poruszaniu się po ogrodzie. Żarówki znajdujące się na szczycie słupka, palika lub stojaka rzucają światło na ziemię. Niektóre modele posiadają również czujniki ruchu, które oświetlają teren wtedy, gdy się do niego zbliżasz.

Reflektory

Są idealne do oświetlania określonego obszaru, pojedynczej rośliny lub małej architektury ogrodowej. Dzięki najnowszej technologii niektóre reflektory mogą świecić tak jasno, jak ich odpowiedniki zasilane z sieci. Wiązkę światła można skierować pod kątem, aby uzyskać dodatkowy efekt, a czujniki ruchu pozwalają im działać jako oświetlenie ochronne.

Latarnie

Zawieszone lub wolnostojące latarnie zapewniają intymne oświetlenie blatu lub patio. Często mają stylowy, misterny wzór, dzięki któremu rzucają dekoracyjne cienie tworzące wieczorem przyjemną atmosferę.

Lampa solarna LED z grotem ziemnym Wickes Lutec Superspot

17 £

www.wickes.co.uk

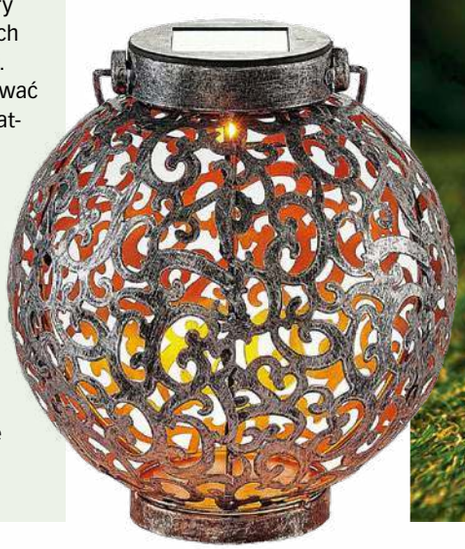
Ten reflektor emituje strumień świetlny o wartości 50 lumenów, dzięki dużemu panelowi solarnemu, który można ustawić pod kątem, aby złapać słońce. Posiada opcję stałego świecenia lub migania. Wysoki stopień ochrony IP54 pozwala mu działać przy każdej pogodzie.

▼ Latarnia solarna Lindby Adriano

199 zł

www.lampy.pl

Kompaktowy panel solarny lampionu Adriano znajduje się na górze, a światło diod LED każdego wieczoru świeci na nowo. Zewnętrzna strona globusa jest w kolorze srebrnym z antycznym wykończeniem, wnętrze mieni się w kolorze złotym. Prawdziwe wrażenie robi dopiero wtedy, gdy włącza się bursztynowe światło diod LED.

10 małych ogrodowych lampek solarnych Wilko

10,50 £

www.wilko.com

Wbij te lampki w ziemię, aby natychmiast rozświetlić otoczenie. Emitują jasne białe światło tuż nad ziemią, bo mają tylko 30 cm wysokości. Nie mają włącznika/wyłącznika, dlatego należy je schować, gdy nie są używane.

eprasa.pl f6caebc84f

Zwróć uwagę na szczegóły

Pięć kluczowych parametrów, które należy wziąć pod uwagę

■ **Rozmiar panelu solarnego** Im większy panel solarny, tym więcej energii słonecznej zgromadzą ogniwa i tym dłużej lampy będą włączone. Jeśli chcesz oświetlić zacieniony obszar ogrodu, poszukaj lamp o odpowiedniej długości przewodu od panelu solarnego do diod LED, aby móc umieścić panel w najjaśniejszym miejscu.

■ **Jasność** Światło jest mierzone w lumenach: im wyższa liczba lumenów, tym jaśniejsze światło. Dekoracyjne lampy solarne emitują światło o wartości około 50 lumenów, ale te używane do oświetlania dla bezpieczeństwa mogą zapewniać światło o wartości nawet 1000 lumenów.

■ **Czujniki ruchu** Lampy, które włączają się tylko wtedy, gdy się do nich zbliżasz przedłużają żywotność baterii i diod LED. Ponieważ zapalają się tylko na krótki czas, są mniej zależne od naturalnego światła i równie dobrze będą działać zimą, jak w czasie jasnych letnich miesięcy.

■ **Trwałość i odporność na warunki pogodowe** Wybierz lampy wykonane z trwałych materiałów, takich jak stal nierdzewna, aluminium lub mocny plastik. Stopień ochrony IP wskazuje odporność lamp na warunki atmosferyczne i wilgoć oraz jak łatwo kurz i woda mogą dostać się do elektroniki. Jeśli planujesz trzymać lampy solarne na stałe na zewnątrz, wybierz te o stopniu ochrony IP44 i wyższym.

■ **Części zamienne** Aby przedłużyć żywotność oświetlenia solarnego, szukaj marek, które oferują zamienne lampki, panele solarne i akumulatory sprzedawane oddzielnie.

Lampy solarne z grotem ziemnym Marrakesh Moroccan

24,99 £
www.lights4fun.co.uk

Te trzy plastikowe słupki oświetleniowe rzucające mozaikę światła i cieni można ustawić wzdłuż ścieżki lub stopni, aby oświetlić drogę, albo wbić przy rabatach. Wyposażone są w przycisk włączania/wyłączania umieszczony pod pokrywą i mają stopień ochrony IP44.

Solarne reflektory ogrodowe Atlas

44,99 £
www.lights4fun.co.uk

Dwa reflektory, które świecą na odległość 25 m, są podłączone do panelu solarnego przewodem o długości 4,5 m, dzięki czemu łatwo jest ustawić je w odpowiedniej pozycji. Emitują światło o wartości 50 lumenów i mają stopień ochrony IP44 – można je używać przez cały rok.

▼ Latarnia solarna na stojaku z hakiem zasilana USB TrueFlame

24,99 £
www.thesolarcentre.co.uk

Ta latarnia w tradycyjnym stylu emituje światło imitujące prawdziwy migoczący płomień. Jest zawieszona na stojaku z hakiem, więc oświetli ścieżkę lub rabatę, ale można ją również postawić na stole lub patio. Posiada tryb oszczędzania energii oraz opcję ładowania przez USB.

Jak używać lamp solarnych

Lampy solarne są łatwe w instalacji – nie mają kabli i nie wymagają podłączenia do źródła energii elektrycznej. Przed montażem upewnij się, czy panel solarny będzie dobrze oświetlony. Sprawdź, gdzie bezpośrednie światło słoneczne dociera w ciągu dnia. W razie potrzeby po kilku pierwszych dniach zmień pozycję panelu solarnego i regularnie go wycieraj, aby nie był brudny lub zakurzony. Niektóre lampy muszą być wyłączone przez kilka dni po instalacji. W tym czasie ładują baterie przed pierwszym użyciem.

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/reviews w poszukiwaniu przewodników dla kupujących oraz recenzji produktów

eprasa.pl f6caebc84f

WYDANIE SPECJALNE

To wydanie specjalne magazynu Gardeners' World Edycja Polska poświęcone jest gatunkom roślin do uprawy w warunkach domowych.

Zamieszczone tu praktyczne poradniki krok po kroku pomogą stworzyć bajeczne ogrody w szkle, wiszące dekoracje z roślin domowych, pustynne pejzaże czy kompozycje z kwitnących przez cały rok gatunków tropikalnych.

Zamów z bezpłatną przesyłką na www.UlubionyKiosk.pl

eprasa.pl f6caebc84f

Obfitość za grosze

CZĘŚĆ 3 **Kontynuując tę nową sześcioczęściową serię, specjalistka od uprawy roślin Sally Nex szuka sposobów na to, jak pomóc uprawom radzić sobie z letnimi upałami, oszczędzać więcej wody oraz wyprodukować własny, cenny kompost**

Wymarzone wieczory pośród roślin, słońce nadal ogrzewające promieniami twoje ramiona oraz te świeże, dojrzewające w ogrodzie plony, które możesz zjeść – wszystko to przywodzi na myśli lato, czyli chyba najprzyjemniejszy czas w byciu ogrodnikiem.

Jednak kilka chmur przesłania to lazurowo błękitne, letnie niebo. Utrzymanie roślin w dobrej kondycji podczas fal upałów wywołanych zmianami klimatycznymi może wymagać sporo pracy, dlatego w tym miesiącu dzielimy się strategiami, które pomogą twoim uprawom poradzić sobie z przystosowaniem do zmian klimatu bez uszczerbku dla Ziemi.

Zastąpienie uprawy wrażliwych na upał sałat warzywami odpornymi na suszę oraz rozsądne wysiewy pomogą utrzymać ciągłość zbiorów. Za grosze zwiększ zapasy wody deszczowej i rozbuduj kompostownik za darmo.

Postępuj zgodnie z moim przewodnikiem krok po kroku, aby wykonać kompostownik z palet i resztek drewna, gotowy do przekształcenia zielonych odpadów w bogatą ściółkę, która zatrzyma cenną wodę deszczową tam, gdzie jest potrzebna, czyli wokół korzeni roślin.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl f6 24f

Rozłóż grubą, zatrzymującą wilgoć warstwę ściółki wokół roślin wymagających dużej ilości wody, takich jak groch, aby zmniejszyć potrzebę podlewania

“Utrzymanie roślin w dobrym stanie podczas fal upałów wywołanych zmianami klimatycznymi może być trudne, – ale dzielimy się strategiami, które pomogą twoim roślinom bez uszczerbku dla Ziemi”

Gotowe do zbioru

W tym miesiącu punkt ciężkości przesuwa się z siewu i sadzenia na zbieranie letnich plonów. Nareszcie możesz odwrócić się od drogich, pakowanych w plastikowe opakowania owoców oraz warzyw i zamiast tego codziennie zapełniać swój talerz świeżą żywnością z ogrodu.

Wszystko, nad czym tak ciężko pracowałeś, aby zasadzić i pielęgnować, teraz zwraca się z nadwyżką. Pierwszy groszek (cukrowy i łuskowy) jest gotowy do zbioru, podobnie jak pomidory, cukinie, fasola, marchew i wczesne ziemniaki, a także cierpkie czarne porzeczki, słodkie truskawki oraz pulchne malinojeżyny. W rzeczywistości nadążanie za nimi to niezły wysiłek! Umów się na randkę w warzywniku dwa razy w tygodniu, aby zebrać wszystko, co jest już gotowe do zbioru. Zamroź to, czego nie możesz zjeść od razu.

Jest to szczególnie ważne w przypadku cukinii i pnącej fasoli szparagowej, bo jeśli owoce przejrzeją, roślina przestanie produkować nowe. Zbieraj cukinie, kiedy są niewielkie, nie dłuższe niż 15 cm, a fasolę szparagową wtedy, kiedy strąki są smukłe, gładkie i delikatne w smaku, aby rozpływały się w ustach

U góry: Pomidory na gronie dojrzewają w różnym czasie, więc regularnie sprawdzaj i zbieraj je w szczycie dojrzałości
Po prawej: Chroń swoje czarne porzeczki przed ptakami, aby móc cieszyć się nimi w letnich deserach

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl f6caebc84f

Wysiej teraz

Może się okazać, że o tej porze roku jesteś w kuchni równie często, jak w ogrodzie, ale wciąż jest dużo do wysiania. Hodowcy warzyw nie spuszczają oka z tego, co wybrać do dalszej uprawy. Minął już czas sentymentalnych, letnich sałat – kiedy będzie im zbyt gorąco zakwitną i zwiędną, więc jeśli je teraz zasiejesz, zmarnujesz tylko czas i zasoby.

To, czego potrzebujesz o tej porze roku, to pikantne, wyrafinowane smaki późnych sałat. Mizuna, musztardowiec, kapusta pekińska i kapusta pak choi są wytrzymałe i odporne, a do tego najlepiej rosną, gdy dni stają się krótsze. Wysiewaj je w uprzednio podlanych rzędach lub do doniczek z gazet, aby po zakończeniu letniego festiwalu obfitości były gotowe do ponownego wypełnienia grządek i pojemników.

Dodaj rząd subtelnie pieprznych rzodkwi japońskich (mooli), aby uzyskać satysfakcjonująco pulchne, długie korzenie oraz trochę cykorii (cykorie cukrowe są mniej gorzkie niż większość odmian i rosną podobne do dużych sałat rzymskich). Wysiej do pojemników lub wprost do gruntu po kilka nasion co 30 cm, a następnie przerzedź siewki, pozostawiając do dalszej uprawy tylko te najsilniejsze.

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH; JASON INGRAM

Wysiewaj zimowe rzodkwie, które dojrzewają powoli, aby zbierać je od jesieni

Stare koryta dla bydła wyglądają znacznie lepiej niż plastikowe beczki na wodę i ułatwiają napełnianie konewek – wystarczy je tylko zanurzyć

Planuj z wyprzedzeniem

Mięta, majeranek, bazylia i szczypiorek rosną szybciej, niż jesteś w stanie je zużyć, więc zbierz nadwyżki i zamroź je teraz, aby mieć pod ręką zapas świeżych ziół na zimę. Drobno posiekaj i wymieszaj z oliwą z oliwek do uzyskania konsystencji pasty, a następnie włóż do foremek na kostki lodu i zamroź. Po zamrożeniu kostki przełóż do plastikowych torebek – jedna kostka to około łyżka świeżych ziół.

Pełnia lata to także test wytrzymałościowy dla systemów zbierania wody deszczowej. Jeśli odkręcasz kran częściej, niż byś tego chciał, zwiększ pojemność swojego systemu zbierania deszczówki już teraz, aby złapać do niego letnie ulewy i uczynić swój ogród bardziej odpornym na suszę w przyszłym sezonie. Używane koryta dla bydła są zwykle tańsze niż beczki na wodę i nie zawierają plastiku. Mieszczą ogromne ilości wody i są dostępne w różnych rozmiarach. Wykonaj do nich proste drewniane pokrywki, aby woda pozostał czysta. Aby napełnić konewkę, po prostu ją zanurz.

Zrób to sam: kompostownik z palet

Za darmo lub za niewielkie pieniądze, zamień trzy stare palety i trochę drewna w duży kompostownik, aby przekształcić odpady ogrodowe w wartościowy kompost.

Dostrzeżenie potencjału w czymś, co może wyglądać jak duża sterta śmieci, jest niezbędną umiejętnością dla przyjaznego planecie i taniego ogrodnictwa. Stare, niepotrzebne palety są idealnym materiałem do wykonania przyjaznego środowisku kompostownika, a wykonując go zaoszczędzisz sporo pieniędzy – całkiem nowy drewniany kompostownik może kosztować od 200 do nawet 1000 złotych. Ale możesz go zbudować prawie za darmo z palet pochodzących z recyklingu i resztek drewna. Szukaj palet niestemplowanych, ponieważ są one wytwarzane lokalnie i niepoddawane obróbce.

1 **WYBIERZ** palety tej samej wielkości, aby łatwo pasowały do siebie bez konieczności docinania. Będziesz potrzebować trzech – po jednej na tył i na każdy z dwóch boków.

2 **POŁĄCZ** palety, używając do tego kawałków drewna. Mocno je przykręć w narożnikach, zarówno u góry, jak i u dołu.

3 **PRZYMOCUJ** parami od wewnątrz słupki o wymiarach 5 cm x 5 cm pionowo do przednich krawędzi. Pozostaw między nimi szczelinę na tyle szeroką, aby można było włożyć deski.

4 **PRZYTNIJ** nowe lub pochodzące z recyklingu deski na taką długość, aby można było je wsunąć w szczelinę, tworząc wyjmowany front kompostownika.

5 **WYPEŁNIJ** kompostownik skoszoną trawą, słomą, łodygami roślin – dowolną posiadaną materią organiczną, aby wytworzyć kompost do wykorzystania w ogrodzie.

Więcej ekopomysłów na oszczędzanie

■ **Stwórz własną mieszankę podłoża do donic** Zmieszaj trzy części domowego kompostu, dwie części ziemi, jedną ziemi liściowej i jedną piasku oraz po łopatce mączki z wodorostów na taczkę – jest tania, ma mało plastiku i nie zawiera torfu.

■ **Zbuduj wermikompostownik** Świetnie nadają się one do recyklingu resztek kuchennych na małych przestrzeniach. Łatwo je wykonać z plastikowych lub drewnianych skrzynek pochodzących z recyklingu: ustaw je na nóżkach, a następnie wywierć otwór w podstawie, aby odsączyć płynny biohumus (znany też jako darmowy płynny nawóz dla roślin).

■ **Uprawiaj rośliny w kompostowniku** Uzyskaj bujny wzrost roślin bez konieczności szukania dodatkowego nawozu. Na górze zapełnionego kompostownika posadź dynie, kabaczki lub pomidory w otworach wypełnionych mieszanką doniczkową.

■ **Zamień przycięte gałęzie na ścieżki** Rozdrobnij przycięte gałęzie na zrębki, aby ułożyć je w luźne ścieżki w twoim warzywniku.

■ **Stwórz rozkładający się żywopłot** Zamiast tracić czas i energię na przeciąganie gałęzi na sam koniec, ułóż je między dwoma rzędami słupków i pozwól im powoli zbutwieć. Zwrócą węgiel do gleby i stworzą schronienie dla dzikich zwierząt.

■ **Podlewaj przez gliniane doniczki** Zakop używane gliniane doniczki w ziemi obok spragnionych wody cukinii i dyni, a następnie napełnij je wodą, aby skierować wilgoć prosto do korzeni i ograniczyć ryzyko parowania.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl f6caebc84f

Zielony **Ogródek**

Zaprojektuj swój ogród **ZA DARMO!**

Stwórz **projekt ogrodu** online,
bez instalowania oprogramowania.

WEJDŹ NA www.zielonyogrodek.pl/projektowanie-ogrodu

DZIAŁA NA KOMPUTERZE, TABLECIE I SMARTFONIE

PROJEKTUJ NA BAZIE ZDJĘĆ SWOJEGO OGRODU

DUŻY WYBÓR ROŚLIN, NAWIERZCHNI I AKCESORIÓW

ŁATWE I SZYBKIE SZKICOWANIE

eprasa.pl f6caebc84f

Prosto **z grządki**

Rekha czerpie garściami z lipcowych przyjemności, ponieważ nadal zbiera owoce swojej ciężkiej pracy. W tym miesiącu dzieli się przepisem na pyszny cukiniowy chlebek z makiem.

Gdybym tylko mogła, to w tym miesiącu mieszkałabym na działce. Cudowne dni są wypełnione mglistym słońcem oraz ciepłym zapachem groszków pachnących i chłodnym, orzeźwiającym syropem owocowym czekającym w gotowości na zasłużone przerwy.

Późne zachody słońca w lipcu są wspaniałe. Mogę spędzić cały dzień na działce i wracać do domu tylko wtedy, gdy potrzebuję snu. Te długie dni są również pełne błogich chwil. Podlewanie, usuwanie przekwitłych kwiatostanów i harce wśród roślin... inaczej zwane pieleniem! Kiedy moje oczy dostrzegają podpory z fasolą, widzą pędy obładowane strąkami i kwiatostanami przeplatającymi się z nasturcjami – jest to jak mocny uścisk dawno niewidzianego przyjaciela.

Zapylacze będą lgnąć do kwitnącego ogórecznika

Moimi ulubionymi roślinami do podziwiania są ogóreczniki. Ich fioletowe, wypełnione nektarem kwiaty w kształcie gwiazd zapewniają całodobowy przystanek dla zapylaczy. Wyobrażam sobie pszczoły mówiące „ostatni łyk, a potem lecę". Czy wiesz, że kwiaty ogórecznika napełniają się nektarem w ciągu kilku minut? Nic dziwnego, że pszczoły wracają – to jest dobrze zaopatrzona spiżarnia... I uwielbiam te małe, ale doskonale ukształtowane buraczki, które wychylają się z ziemi, walcząc o moją uwagę. Widzę was!

Kiedy zaczynają pojawiać się letnie plony, sięgam po paczki z nasionami warzyw zimowych, takich jak kapusta, kalafior i jarmuż. Chociaż na myśl o zimnie przechodzą mnie dreszcze, kieliszek mojego syropu z rabarbaru i melisy przypomina mi, że do zimy jest jeszcze trochę czasu. Na zdrowie, lipcu.

Jak uprawiam cukinie

Łatwo byłoby dać się ponieść emocjom w kwietniu, wysiewając do pojedynczych doniczek ogromne ilości przypominających kształtem łzy nasion cukinii. Ale trzy rośliny to aż nadto, by wyżywić średniej wielkości rodzinę. W szklarni kiełkowanie może zająć do 10 dni, ale gdy tylko wykiełkują, szybko zapełnią doniczki o średnicy 9 cm, w których je wysiałam. Po kilku tygodniach przenoszę je do inspektu i zaczynam wypatrywać śladów ślimaków. Na wszelki wypadek zawsze ustawiam w pobliżu małą tacę na rośliny wypełnioną piwem, aby je zwabić.

W połowie maja te silne, mocne rośliny są gotowe do sadzenia na grządce zasilonej domowym kompostem i odrobiną słomy. Słoma pomaga zatrzymać wilgoć wokół korzeni roślin, zwłaszcza podczas upalnego lata. Kiedy nadchodzi czerwiec, gdy tylko zobaczę, jak pierwsze pąki kwiatowe są gotowe do otwarcia, zaczynam nawozić rośliny – raz na dwa tygodnie.

Wraz z nadejściem lipca rośliny zaczynają owocować. Wolę zbierać je, gdy nie są dłuższe niż 15-20 cm. Ostrzegam: niektóre ciemnozielone odmiany potrafią dobrze się maskować. Często dostrzegam ogromny owoc dopiero wtedy, gdy zaczyna on wystawać spod liścia. Bez względu na rozmiar, ślimaki zawsze będą je podgryzać, więc aby uniknąć rozczarowania, podczas sadzenia umieszczam obok kolejną pułapkę na piwo.

SPRÓBUJ TAKŻE

Uwielbiam uprawiać cukinię **'Firenze'**, odmianę krzaczastą o otwartym pokroju, która ma dodatkową zaletę – ma niewiele kolców. Odmiana ta sprawdzi się również w małych ogrodach. **'Black Forest'** to kolejna płożąca odmiana, którą lubię uprawiać. Chociaż wymaga solidnej podpory, jest warta tego zamieszania ze względu na obfite plony. A co powiesz na odmianę **'Zephyr'**, atrakcyjną bladożółtą cukinię z zielonymi końcówkami? Ma zwarty miąższ i będzie się wyróżniać w koszyku ze zbiorami.

U GÓRY Umieść pułapki piwne w pobliżu roślin, które ślimaki uwielbiają i często je uzupełniaj
PO PRAWEJ Niezwykła odmiana 'Zephyr' świetnie prezentuje się zarówno na działce jak i na talerzu

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/SOSETTIALFIO

eprasa.pl f6caebc84f

DOBRA RADA

Liście mogą być porażane przez mączniaka, więc unikaj podlewania z góry. Kiedy zacznie padać, natychmiast usuń i przekompostuj porażone liście, aby zminimalizować rozprzestrzenianie się choroby.

eprasa.pl/6caebc84f

Cukiniowy chlebek z makiem

To aromatyczne, wilgotne ciasto to wyśmienity letni przysmak

SKŁADNIKI NA 8-10 KAWAŁKÓW

- 175 g jasnobrązowego cukru
- 125 ml oleju słonecznikowego
- 3 duże jajka
- 1 łyżeczka ekstraktu z cytryny
- 1 łyżka suchego maku (plus dodatkowo do posypania)
- 350 g cukinii, świeżo startej i odciśniętej
- 300 g mąki wymieszanej z proszkiem do pieczenia

PRZEPIS

1 Rozgrzej piekarnik do 180°C. Lekko nasmaruj olejem i wyłóż papierem formę do pieczenia chleba o pojemności 1 kilograma.
2 Wymieszaj cukier, olej, jajka i ekstrakt z cytryny.
3 Dodaj mak i startą cukinię.
4 Przesiej mąkę i wymieszaj ją z masą z cukinii, aż do połączenia.
5 Przełóż masę łyżką do wyłożonej papierem formy i piecz przez 40-45 minut. Wbij patyczek w ciasto, aby sprawdzić, czy jest upieczone. Jeśli wyjdzie czysty, to znaczy, że jest gotowe. Jeśli nie, piecz przez kolejne 10 minut i sprawdzaj do momentu, aż będzie w pełni upieczone.
6 Ostudź na kratce i pokrój w grube kromki. Podawaj z bitą śmietaną posypaną makiem lub crème fraîche.

Lipcowe prace na działce

WYSIEJ

- ☐ **Daikon i hiszpańska czarna rzodkiew** Wysiewaj w płytkich rzędach po zebraniu wczesnych ziemniaków. Przerzedź siewki co 5 cm, gdy pojawi się liści. Podczas letnich upałów utrzymuj sadzonki dobrze nawodnione, aby zapewnić sobie zbiory od września.
- ☐ **Nasiona buraków** Ponawiaj wysiewy. Odmiana 'Chioggia' wczesną jesienią zawsze wszystkich cieszy.
- ☐ **Groch na główny zbiór** Drugi bezpośredni siew odmiany takiej jak 'Hurst Greenshaft' skorzysta z ciepłej gleby. Wtedy będziesz mógł zbierać plony na początku września, gdy tylko nadejdzie jesień.

ZBIERZ

- ☐ **Delikatnie wyciągnij** buraki, które są nieco mniejsze niż piłka tenisowa, aby zrobić miejsce dla młodszych roślin. Upiecz je w całości, obierz ze skórki i podaj z pokruszonym serem feta oraz dressingiem z pastą tahini.
- ☐ **Zbierz** ostatni groszek siany wiosną, który właśnie się kończy. Dojrzały, mączysty świeży groszek będzie świetnym dodatkiem do zupy minestrone.
- ☐ **Zetnij** wierzchołki kopru i liście, zanim rośliny wypuszczą piękne baldachy żółtych kwiatów. Drobno posiekaj i wrzuć do sałatki z kuskusu, ogórka, gotowanej na parze fasolki szparagowej i płatków nasturcji.

ZRÓB

- ☐ **Zetnij** owocujące pędy odmian malin letnich i przywiąż nowe pędy, które przyniosą przyszłoroczne plony.
- ☐ **Kontynuuj** podlewanie i zwracaj uwagę na słabnące rośliny. Wszystko, co rośnie w pojemnikach, może wymagać podlewania raz dziennie.
- ☐ **Przerzedź** jabłka, pozostawiając od dwóch do trzech owoców. Pozwoli to uzyskać dobrej jakości owoce odpowiedniej wielkości.
- ☐ **Regularnie sprawdzaj,** czy nie ma szkodników i chorób, i odpowiednio je zwalczaj

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/ITHINKSY, LETTY17

eprasa.pl f6caebc84f

w prenumeracie do

25%

taniej

Prenumerata

Prenumeratorzy dostają rabat na Gardeners' World i otrzymują czasopismo wprost do swojej skrzynki pocztowej! Zaprenumeruj magazyn z rabatem:

- 5% – na kwartał (3 wydania) w cenie 51,00 zł
- 10% – na rok (10 wydań) w cenie 161,10 zł
- 25% – na dwa lata (20 wydań) w cenie 268,50 zł

Prenumeratę zamówisz na **www.UlubionyKiosk.pl**

Przesyłka gratis

prenumerata@avt.pl | 22 257 84 22 (godz. 10:00-14:00)
AVT-Korporacja sp. z o.o., ul. Leszczynowa 11, 03-197 Warszawa,
ING Bank Śląski 18 1050 1012 1000 0024 3173 1013

eprasa.pl f6caebc84f

Małgorzata Kalemba-Drożdż – autorka książek kulinarno-przyrodniczych: *Jadalne kwiaty, Smakowite drzewa, Skarby ogrodu, Pyszne chwasty*, dr biochemii, autorka bloga *Trochę Inna Cukiernia*. Laureatka AIG Prix Międzynarodowej Akademii Gastronomicznej.

Juka, smakołyk zza oceanu

Juka lub jukka (*Yucca*) to imponująca roślina z rodziny szparagowatych, podrodziny agawowych. W polskich ogrodach najczęściej uprawia się jukę karolińską (*Yucca filamentosa*), zwaną też kręplą lub szpilecznicą karolińską. Jako warzywo juka wykorzystywana jest w Ameryce Północnej i Środkowej (skąd pochodzi) oraz w krajach śródziemnomorskich.

Jadalne części

Jadalne są kwiaty, owoce i łodygi kwiatowe juki, natomiast zawartość gorzkich saponin w korzeniach i nasionach może być zbyt wysoka, by były bezpieczne do spożycia, chociaż czasem ma się pecha i nawet kwiaty juki są gorzkie. Zwykle dotyczy to dna kwiatowego i narządów generatywnych: słupka i pręcików. Zanim zerwiesz i wykorzystasz kwiaty juki, po prostu ich spróbuj. Jeśli zostawiają w ustach piekącą gorycz, wtedy do spożycia warto użyć samych płatków lub kwiaty przed spożyciem zblanszować i odlać wodę, a dopiero potem smażyć, dusić z warzywami, dodawać do dań jajecznych albo przyrządzić z nich zupę.

Co zrobić z juki?

Jeśli kwiaty juki są słodkie, możesz je wykorzystać na surowo i dodawać do sałatek, kłaść na kanapki, zakisić lub zamarynować na włoski sposób: w oleju. Kwiaty juki smakują jak kalarepka! Są rewelacyjnie chrupiące, słodko-zielne z lekkim kapuścianym posmakiem. Można je przechowywać w lodówce do tygodnia w szczelnym pojemniku lub na sposób amerykański: w lodówce, w misce, zalane codziennie zmienianą, zimną wodą.

ZDJĘCIA: MAŁGORZATA KALEMBA DROŻDŻ, ELKE HÖTZEL/ADOBESTOCK

Kiszone kwiaty juki

SKŁADNIKI
- kwiaty juki
- sól kamienna
- przyprawy do kiszenia: czosnek, koper, chrzan, liść dębu

PRZEPIS
Do słoików włóż przyprawy i ułóż w nich ciasno słodkie kwiaty. Rozpuść 1 łyżkę soli w litrze letniej, najlepiej twardej wody (albo płaską łyżeczkę w szklance, jeżeli masz do wypełnienia tylko jeden słoik) i taką solanką zalej kwiaty. Zakręć i postukaj trochę słoikami, żeby pęcherzyki powietrza zaplątane w kwiatach mogły ulecieć, po czym dopełnij słoiki solanką. Zakręć szczelnie i odstaw na dwa tygodnie. Pod słoiki warto podłożyć tackę – na wypadek, gdyby fermentacja zachodziła bardzo burzliwie.

Surówka z juki z sosem śmietanowym

SKŁADNIKI
- miska kwiatów juki
- kwaśna śmietana
- koperek
- dymka lub szczypiorek
- sól, pieprz

PRZEPIS
Kwiaty juki umyj zimną wodą, dobrze osusz, usuń słupki i pręciki. Wymieszaj śmietanę z solą i posiekanymi ziołami. Połącz sos z kwiatami i podawaj sałatkę do obiadu.

eprasa.pl facebook

Poznaj dzikie **zwierzęta**

Lipiec to spotkanie dwóch pór roku. Bujnie porośnięte rabaty tętnią życiem, po trawniku w ciągu dnia spacerują młode kosy, a nocą tuptają po nim jeże. Wystarczy unieść liść lub polano, aby znaleźć maleńkie żaby i ropuchy szukające schronienia. Jednocześnie ważki i świtezianki dopiero co zaczynają składać jaja w stawie, koniki polne próbują zwabić partnerki pośród wysokich traw, a w pryzmie kompostowej samice padalców przygotowują się do porodu.

Trudno w to uwierzyć, ale wśród tych wszystkich młodych stworzeń oraz samic, które w dalszym ciągu składają jaja, królowe trzmieli zaczynają zapadać już w zimowy sen. Ciesz się tymi cennymi, ostatnimi chwilami lata, ponieważ wiatr już szepce o jesieni.

TEKST KATE BRADBURY

Traszka zwyczajna (*Lissotriton vulgaris*)
Traszka zwyczajna ma tułów w kolorze brunatnym oraz żółto-pomarańczowy brzuch nakrapiany czarnymi plamami. W okresie godowym u samców pojawia się wzdłuż grzbietu fałd skórny w kształcie grzebienia, przez co są często mylone z traszkami grzebieniastymi, ale te są większe i mają ciemniejszą, brodawkowatą skórę. Przebywając w wodzie traszki zwyczajne odżywiają się kijankami żab, skorupiakami oraz mięczakami, natomiast na lądzie pożerają owady, gąsienice, dżdżownice i ślimaki.

Ich gody odbywają się w stawach, od kwietnia do czerwca. Samiec, machając ogonem, stara się skierować zapach feromonów w stronę samicy, która następnie decyduje czy chce od niego przyjąć pakiet plemników (zwany spermatoforem), który dla niej złożył. To nimi zapłodni jaja, które później składa pojedynczo, zawijając je w liście roślin, takich jak przetacznik bobowniczek czy niezapominajka błotna.

Zwróć uwagę na kruszycę złotawki żerujące na różach

Kijanki traszek mają w tylnej części głowy pierzaste skrzela, którymi oddychają. Tuż przed opuszczeniem po raz pierwszy środowiska wodnego – co ma miejsce mniej więcej teraz – skrzela zanikają i kijanki przeobrażają się w traszki.

Wypatruj też...

- Jeżyków latających z młodymi wokół dachów. Ciesz się ich widokiem, ponieważ w przyszłym miesiącu odlecą!
- Szczygłów, które w dalszym ciągu odbywają gody. Jeszcze we wrześniu w ich gniazdach mogą przebywać pisklęta.
- Kruszycy złotawki, mieniącego się zielenią chrząszcza żerującego na różach i innych kwiatach.

Traszki zwyczajne można często znaleźć w wilgotnych miejscach pod polanami i kamieniami

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; PIXATERRA/ADOBESTOCK

eprasa.pl f6caebc84f

“Przebywając w wodzie traszki zwyczajne odżywiają się kijankami żab, skorupiakami oraz mięczakami, natomiast na lądzie pożerają owady, gąsienice, dżdżownice i ślimaki”

CZAS NA PRZYCINANIE

Frances Tophill pokazuje, jak za pomocą letniego cięcia sprawić, aby twoje rośliny były zdrowsze i bardziej produktywne

W lipcu, mimo że przesilenie letnie już minęło, nadal wydaje się, że lato dopiero się zbliża. Wszystko rośnie bardzo szybko, a temperatury mogą być naprawdę wysokie. Opady deszczu są również często niewielkie o tej porze roku, co oznacza, że nasze ogrody mogą wyglądać na zmęczone.

Często myślimy o „luce czerwcowej", ale może też wystąpić „luka lipcowa" [to okres, kiedy wiosenne kwiaty już przekwitają, a letnie nie są jeszcze w pełni rozkwitu - red]. Wcześnie kwitnące letnie kwiaty przekwitają, a na te późnoletnie trzeba jeszcze poczekać. Ale to sprawia, że o tej porze roku chętniej sięgamy po sekatory: te ręczne i te do gałęzi oraz nożyce i przeprowadzamy porządki.

Niesfornym pnączom i krzewom można przywrócić formę, tym samym rozpoczynając letnie cięcie. Rośliny zimozielone można kształtować (po upewnieniu się, że nie ma w nich dzikich zwierząt), co zapewni nowym przyrostom mnóstwo czasu na przygotowanie się do mroźnej zimy. A ponieważ letnie cięcie, w przeciwieństwie do zimowego, ogranicza wzrost roślin, z uprawianych drzew owocowych, takich jak grusze, można teraz usuwać nieowocujące pędy.

Ptaki nadal się gnieżdżą, więc sprawdzaj rośliny przed rozpoczęciem jakichkolwiek prac

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM
LOKALIZACJA: WEST DEAN GARDENS, W SUSSEX

Czas na przegląd

Poświęć chwilę na przyjrzenie się roślinom przycinanym w poprzednich sezonach. Ta forsycja dobrze się regeneruje po zimowym cięciu odmładzającym, co można zauważyć po dużej liczbie zdrowych, nowych przyrostów wytworzonych tego lata, które zakwitną następnej wiosny.

Przytnij teraz te rośliny

Pełnia lata to dobry czas na przycięcie tych roślin, ale najlepiej zrobić to w lipcu – po cięciu pojawią się nowe przyrosty, które będą miały dużo czasu na zahartowanie przed nadejściem pierwszych zimowych przymrozków

GLICYNIA Przytnij teraz wszystkie długie, biczowate pędy, do około siedmiu pąków. Silniejsze cięcie wykonaj w styczniu lub lutym.

ŚLIWY Przytnij chore, martwe lub obumierające pędy do pierwszego zdrowego pąka. Pamiętaj, że prawdopodobnie usuniesz część owoców.

WAWRZYN Jeśli przycinasz drzewo laurowe, zrób to teraz, przycinając do pąka ułożonego w kierunku, w którym chcesz, aby rósł. Wysusz ścięte liście, aby wykorzystać je w kuchni.

JAŚMINOWIEC Przytnij od razu po kwitnieniu. Skróć pędy do jednej trzeciej wysokości od podstawy, aby światło i powietrze dostały się do środka krzewu.

Tych roślin nie przycinaj

Pozostaw łodygi krzewów, takich jak dereń biały (*Cornus alba*) w odmianie 'Atrosanguineus', aby zimą służyły jako wspaniała dekoracja

✕ **DERENIE** JEśli przytniesz je teraz, pozbawisz się widoku pięknych, kolorowych łodyg zimą. Zamiast teraz, przytnij je w marcu.

✕ **WIERZBA** Podobnie jak w przypadku derenia, przycinając ją teraz usuniesz pędy dostarczające koloru zimą. Nie będziesz też miał łodyg do przygotowania sadzonek w okresie spoczynku.

✕ **PAROCJA PERSKA** Podobnie jak w przypadku wszystkich roślin uprawianych ze względu na ich kolor jesienią, zachowaj liście, aby w ciągu zaledwie kilku miesięcy cieszyć się ich żywym kolorem.

✕ **MALINY JESIENNE** Nie mylić z odmianami owocującymi latem, które można przycinać zaraz po owocowaniu. Pomylenie dwóch różnych rodzajów malin może skutkować brakiem jesiennych zbiorów.

eprasa.pl f6caebc84f

Przycinanie gruszy uformowanej w kordon przy ścianie

Lipcowe cięcie pozwala owocom szybciej dojrzewać oraz skutecznie odstrasza szkodniki i choroby

Drzewa owocowe, takie jak jabłonie i grusze, mogą intensywnie rosnąć latem. To z kolei może powodować zagęszczenie, uniemożliwiając dotarcie wystarczającej ilości światła słonecznego do owoców, zmniejszając przepływ powietrza i kierując energię rośliny na rozwój liści.

Stanowi to problem szczególnie w przypadku drzew formowanych w szpalery, wachlarze lub kordony, które mogą szybko stracić swój zwarty kształt i stawać się przerośnięte. Dlatego dobrym pomysłem jest przycinanie ich latem, kiedy wykonywane cięcie będzie hamować dalszy wzrost, a nie pobudzać go.

To zupełnie przeciwnie do sposobu cięcia drzew nieformowanych, których główne cięcie zwykle wykonujemy zimą.

Krok po kroku

1 **DOTKNIJ** pędów, aby dokładnie sprawdzić, czy są twarde do mniej więcej jednej trzeciej długości. Następnie szukaj pędów dłuższych niż 20 cm. Wszystkie krótsze prawdopodobnie zaowocują, więc zostaw je w spokoju.

2 **UTNIJ** ostrym sekatorem pęd tuż nad trzecią parą liści, licząc od miejsca, w którym świeży, nowy przyrost łączy się ze starszym, zdrewniałym. Jeśli to możliwe, tnij pod kątem – zapobiegnie to gromadzeniu się wody na ranie i porażeniu rośliny przez choroby.

3 **USUŃ** wszystkie silnie rosnące pędy wyrastające z miejsca szczepienia w przypadku owocowych drzew szczepionych. Miejsce szczepienia poznasz po wybrzuszeniu na pniu. Wszystko, co wyrośnie poniżej tego punktu, będzie pochodzić z podkładki.

Dobra rada

Po przycięciu każdego drzewa owocowego dobrze jest poświęcić trochę czasu na przerzedzenie owoców. Usunięcie małego owocu to naprawdę dobry sposób na odciążenia drzewa ze zbędnej wagi owoców i konieczności dostarczenia do nich składników odżywczych.

Jeśli teraz owoce nie zostaną przerzedzone, łodygi mogą pękać pod ciężarem dojrzewających owoców. Ponadto, drzewo będzie zmuszone rozprowadzać wodę i dostępne mu składniki odżywcze bardziej oszczędnie, co będzie skutkować wytworzeniem mniejszych, gorszej jakości owoców. Zachowaj po jednym lub dwóch owocach w każdym krótkopędzie, a zbiory pod koniec sezonu będą znacznie zdrowsze.

Przerzedź owoce, aby skoncentrować energię rośliny na tych, które pozostały

W ten sposób przytnij także

- **Formowane jabłonie** można przycinać w ten sposób, ale zazwyczaj termin cięcia wypada mniej więcej miesiąc później. Opóźnienie zabiegu do końca sierpnia ogranicza ponowne wypuszczanie pędów z miejsc cięcia oraz pomaga zapobiec zakrywaniu owoców przed światłem słonecznym przez nowe liście oraz spowolnieniu procesu dojrzewania.
- **Formowane wiśnie** także tnie się w ten sam sposób. Pamiętaj jednak, aby poczekać do końca zbiorów wiśni i zostawić ptakom trochę owoców, aby najadły się do syta. Wykonaj cięcie najpóźniej do końca sierpnia.

Formowane grusze

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Kwitnienie												
Cięcie												

ODWIEDŹ **www.GardenersWorld.com/pruning-training** po więcej wskazówek i filmów na temat przycinania

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE
LOKALIZACJA: WEST DEAN GARDENS, W SUSSEX

eprasa.pl f6caebc84f

Młode strąki fasoli są pyszne, a regularne zbieranie przedłuży okres plonowania

Sprawdź fasolę w poszukiwaniu plonów

Spójrz prosto w liście fasoli pnącej i wielokwiatowej, aby sprawdzić, czy strąki są gotowe do zbioru. Zrywanie ich, gdy są naprawdę młode i delikatne, to luksus, którym należy się delektować.

W szczycie sezonu czas od kwitnienia do zbioru może być kwestią dni, więc sprawdzaj co jakiś czas, aby zebrać strąki w momencie, kiedy są najlepsze. Regularne zbiory zapewniają również kwitnienie i wydłużają okres plonowania.

Jedną ręką podeprzyj łodygę powyżej strąku fasoli, a drugą mocno pociągnij.

Zmniejszenie ilości owoców poprawi jakość pozostałych

Przerzedź zawiązki jabłek

Zmniejsz liczbę owoców na jabłoni, aby poprawić ich jakość. Drzewo naturalnie zrzuci owoce latem, ale nadal może być ich pięć lub sześć na krótkopędzie.

Usuń wszelkie uszkodzone lub zniekształcone owoce, a następnie wybierz jeden, który otrzymuje najwięcej światła. Używając czystego sekatora odetnij resztę. Zbierz małe, twarde owoce.

Jeden owoc co 10-15 cm nadal zapewni przyzwoite zbiory, a drzewo zachowa mnóstwo energii na wzrost w przyszłym roku.

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/**july-jobs** po więcej informacji na temat upraw w tym miesiącu

SZYBKIE ROZWIĄZANIA

Wyściółkuj słomą owocujące truskawki, aby utrzymać owoce z dala od podłoża i chronić je przed uszkodzeniem przez ślimaki. Pomoże to również w stłumieniu chwastów wokół roślin.

Zbierz groszek

Wydobądź to, co najlepsze z uprawy groszku, zbierając go tuż przed planowanym spożyciem. Im strąki są świeższe, tym lepsze, ponieważ mają maksymalną wartość odżywczą i są najdelikatniejsze.

Przytrzymaj łodygi podczas zrywania strąków, szczególnie u podstawy, aby uniknąć uszkodzeń. Zbieraj codziennie, aby pobudzić je do dalszego wzrostu.

Groch na plon główny zbiera się przez około trzy tygodnie, więc dobrze jest wysiewać go sukcesywnie i utrzymywać rośliny w stanie dojrzewania. Groch strączkowy w całości, tak jak groszek cukrowy i strączkowy, można zbierać dwa razy dłużej.

Aby uzyskać najlepszy smak, zbieraj groszek tuż przed jedzeniem

DOBRA RADA

Okryj drobną siatką rośliny kapustne, takie jak kapusta na zbiór jesienny i fioletowy brokuł gałązkowy, aby zapobiec składaniu jaj na ich liściach przez bielinka kapustnika.

TEKST: ROSIE YEOMANS
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl f6caebc84f

20 MINUT WOLNEGO

Umieść osłonę z agrowłókniny na wysokości 60 cm nad rzędami marchwi, aby zapobiec składaniu jaj przez samice połyśnicy marchwianki na twoich uprawach. Wbij bambusowe tyczki, okryj je włókniną i przymocuj ją do tyczek za pomocą klamerek.

Nie zapomnij

- **Zbierz świeże zioła do suszenia lub zamrożenia i zbieraj cukinie, gdy osiągną pożądany rozmiar**
- **Zbieraj gąsienice bielinka kapustnika z warzyw kapustnych**
- **Wysiej kolejne partie warzyw liściowych**
- **Wysiej nową partię grochu bezpośrednio do gruntu**
- **Zbierz każdą bulwę, aby uniknąć niechcianych upraw w przyszłym roku**

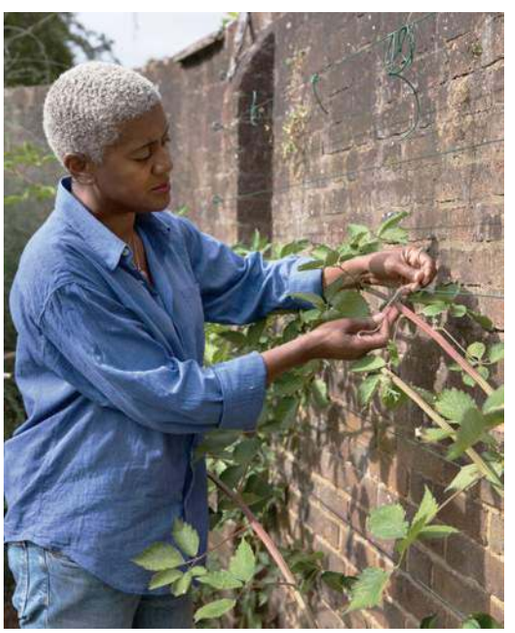

Zbierz wszystkie bulwy, aby uniknąć wyrastania niechcianych roślin w kolejnym roku

Wykop pierwsze wczesne ziemniaki

Sprawdź, czy wczesne ziemniaki są już gotowe do zbioru. Potrzebują one około 12 tygodni od sadzenia do zbioru i powinny zakwitnąć do czasu wykopania. Wsuń dłoń w redlinę, aby sprawdzić wielkość bulw. Jeśli są wielkości kurzego jajka, warto je wykopać. Odetnij pędy nadziemne, a następnie wbij szpadel lub widły pod redlinę i podnieś, aby wyciągnąć łęt z ziemniakami.

Prowadź nowe pędy poziomo wzdłuż podpory z drutu, aby zapobiec ich odginaniu się na boki

Podwiąż luźne łodygi jeżyn

Formuj nowe pędy jeżyn i roślin będących mieszańcami roślin jagodowych, aby ułatwić sobie zbieranie owoców w przyszłym roku.

Pędy te w pierwszym roku rosną, zaś owocują rok później. W kolejnych latach wszystkie te pędy wycinaj po zbiorach, aby zastąpił je świeży przyrost, który zaowocuje w następnym sezonie.

Wybierz mocne pędy i przywiąż je wzdłuż poziomej drucianej ramy za pomocą miękkiego sznurka, aby je podeprzeć. To spowoduje, że urosną we właściwym kierunku, zamiast tworzyć długie, zapętlone gałęzie z dala od podpór.

KROK PO KROKU

Zbierz i zasil szpinak

Uzyskaj kolejny plon szpinaku, mocno go przycinając, aby pobudzić roślinę do wytworzenia nowych liści. Jeśli w środku łodyga zaczyna się przepychać, oznacza to, że roślina zamierza kwitnąć. Ale możesz ściąć to i wszystkie otaczające liście, a zbierzesz więcej, zanim roślina ponownie zacznie kwitnąć. Utrzymuj uprawę dobrze nawodnioną, aby opóźnić wybijanie w pęd kwiatowy.

1 **CHWYĆ** garść liści szpinaku w dłoń i odetnij je wszystkie tuż pod dłonią, aby zebrać wszystkie za jednym razem. Sprawdź, czy nie masz w dłoni starych, obumarłych łodyg.

2 **ROLZUŹNIJ** trochę ziemię, a następnie podlej podłoże wokół rośliny za pomocą konewki z wodą z dodatkiem z płynnego nawozu o wysokiej zawartości azotu, aby pobudzić odrastanie liści.

3 **ZBIERAJ** młode odrastające liście, gdy tylko będą wystarczająco duże. Najpierw odrywaj liście z zewnętrznej strony rośliny, aby umożliwić liściom wewnętrznym lepszy wzrost.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl f6caebc84f

10 MINUT WOLNEGO

Zamocuj w szklarni siatkę cieniującą, aby zapobiec przypaleniu roślin przez ostre, bezpośrednie słońce. Zakłada i zdejmuje się ją zdecydowanie szybciej, niż usuwa farbę cieniującą.

Zbierz ogórki

O tej porze roku ogórki pojawiają się licznie i szybko. Masz więc luksus zbierania ich, kiedy są mniejsze, zamiast zrywania kilku większych okazów naraz. Dzięki temu zapewnisz sobie regularne świeże dostawy do kuchni.

Podczas zbioru przytrzymaj ogórka ręką, a następnie zetnij owoc sekatorem. Tnij ogonek jak najwyżej, aby ogórki przechowywały się lepiej.

Tnij ostrożnie ostrym sekatorem, aby nie uszkodzić pozostałych pędów

DOBRA RADA

Uszczyknij wierzchołki sadzonek bakłażana, gdy osiągną 30 cm wysokości, aby zachęcić roślinę do wytwarzania pędów bocznych z kwiatami i otrzymać roślinę, która bez problemu utrzyma ciężar owoców.

Podwiązywanie pędów pomidorów pomaga podtrzymać owoce oraz zapewnia dostęp powietrza i światła, dzięki czemu roślina jest łatwiejsza w utrzymaniu.

Zetnij wierzchołki pomidorów

Zetnij wierzchołki pomidorów wysokorosnących, gdy osiągną wysokość danych im podpór lub zawiążą owoce na sześciu gronach. Możesz zostawić je, aby rosły dalej, jeśli tylko pozwala na to wybrany przez ciebie sposób ich prowadzenia.

Przywiąż łodygę rośliny do tyczki lub sznurka, aby pomóc roślinie udźwignąć ciężar gron owocowych znajdujących się bezpośrednio pod wiązaniem. Przywiąż roślinę luźno i użyj do tego miękkiego sznurka, aby uniknąć uszkodzenia łodygi. Kontynuuj podlewanie i zasilanie roślin oraz usuwaj pędy boczne podczas zbierania dojrzałych owoców.

Sprawdź sadzonki

Codziennie rano zdejmuj pokrywy z sadzonek. W środku robi się bardzo wilgotno, co pomaga w ukorzenieniu się, ale może również powodować gnicie; codzienne wietrzenie pomoże utrzymać rośliny zdrowe. Jest to również okazja do sprawdzenia wilgotności podłoża i ocenienia, czy wymaga podlania.

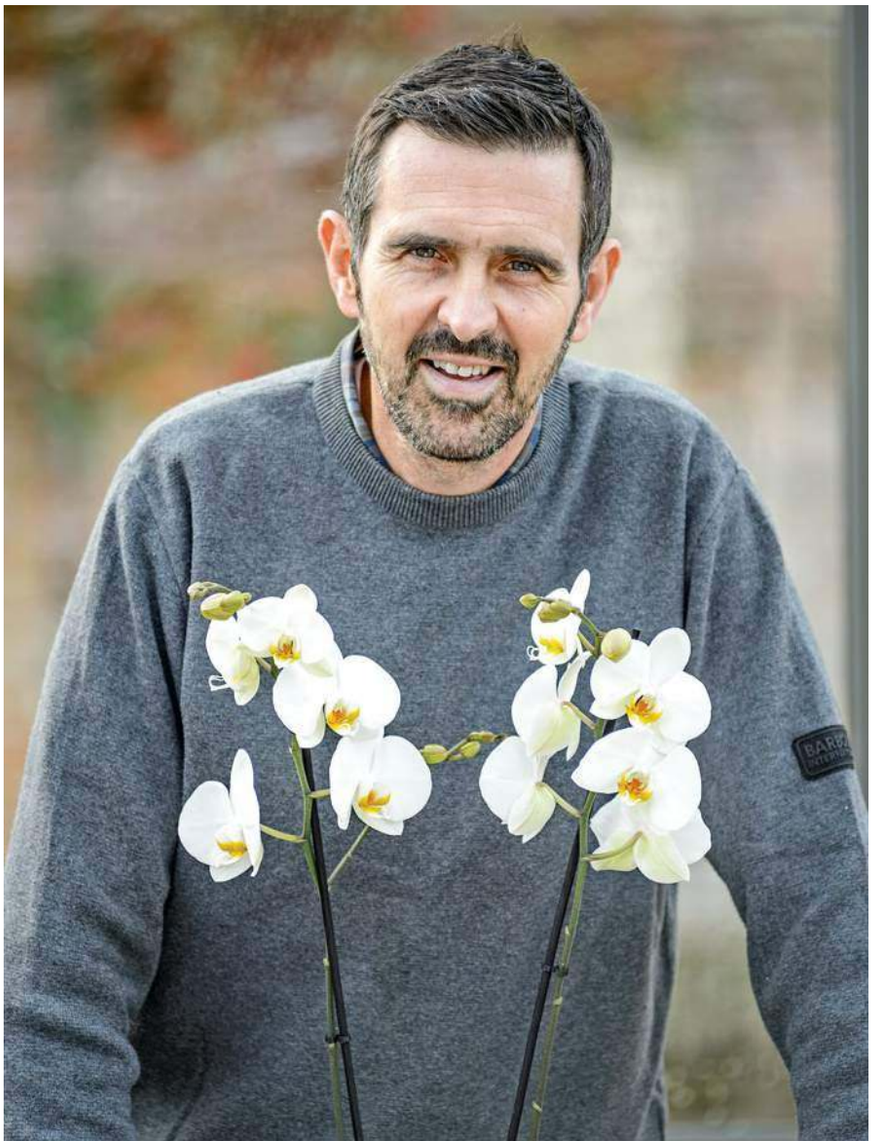
Włóż palec w ziemię w donicach i kuwetach. Podłoże bez torfu często na powierzchni zdaje się być suche, podczas gdy przy korzeniach jest wilgotne; zatem zanim podlejesz rośliny, sprawdź jego wilgotność, a po podlaniu nie przykrywaj roślin, aby nadmiar wilgoci mógł odparować.

Każdego ranka zdejmij osłony z sadzonek, aby je przewietrzyć

TEKST: ROSIE YEOMANS
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM; TIM SANDALL

eprasa.pl f6caebc84f

Przesadzaj ćmówkę co dwa lata, aby była zdrowa i aby pobudzić ją do produkcji nowych kwiatów

Przesadź storczyki – ćmówki

Przesadzaj storczyki – ćmówki (*Phalaenopsis*) co dwa lata, nawet, jeśli ich korzenie jeszcze nie wypełniają doniczki. Odświeży to podłoże i zapewni w nim więcej kieszeni powietrznych, bo stare podłoże rozkłada się i osadza. Specjalistyczne podłoże do storczyków zawiera przekompostowaną korę, fragmenty kory i inne lekkie substancje o niewielkiej ilości substancji odżywczych, np. perlit.

Przezroczyste doniczki umożliwiają łatwe sprawdzenie stanu wilgotności podłoża oraz korzeni. Umożliwiają też niektórym korzeniom fotosyntezę – jak to się dzieje w środowisku naturalnym, gdzie storczyki rosną na korze drzew tropikalnych.

Zapewnij przesadzonemu storczykowi wyrównaną temperaturę na poziomie 20°C i ustaw go na jasnym parapecie, ale z dala od bezpośredniego letniego słońca. Podlewaj od góry raz w tygodniu – staraj się nie zamoczyć rozety słońca i zawsze odlewaj nadmiar wody. Przez całe lato zasilaj ćmówkę raz w tygodniu nawozem do storczyków. Ćmówki produkują pędy kwiatowe przez cały rok. Gdy roślina kwitnie, podeprzyj ją kijkiem bambusowym.

KROK PO KROKU Przesadzanie storczyków – ćmówek

1 **TRZYMAJĄC** doniczkę u podstawy jedną ręką, dwoma palcami drugiej przytrzymaj delikatnie rozetę i przechyl doniczkę tak, aby storczyk wysunął się z niej sam. Uważaj, aby nie pociągnąć za roślinę.

2 **WYTNIJ** nożyczkami wszystkie brązowe, pergaminowe, martwe, uszkodzone lub puste w środku korzenie. Zdrowe korzenie są białe i mają zielone końcówki. Przytnij najdłuższe z nich do długości 10-12 cm.

3 **WYKORZYSTAJ** tę samą doniczkę, jeśli korzenie łatwo się w niej mieszczą. Przytrzymaj roślinę w doniczce, nasyp wokół niej podłoża i dobrze dociśnij. Jeśli niektóre korzenie rosły nad podłożem, niech dalej tak rosną.

4 **WSTAW** przesadzoną roślinę do wiadra z letnią deszczówką i zostaw ją tam przez kilka minut, a potem wyjmij. Zanim postawisz doniczkę na podstawce, pozwól, aby woda odciekła.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl f6caebc84f

Nie zapomnij

- Wysiej teraz nasiona laków, aby jesienią otrzymać gotowe sadzonki do posadzenia na rabatach
- Przytnij i usuń przekwitłe kwiaty z roślin posadzonych w doniczkach i wiszących koszach
- Uszczknij wierzchołki młodych pędów fuksji
- Ścinaj kwiaty groszku pachnącego co dwa dni, aby pobudzić roślinę do wytwarzania kolejnych

20 MINUT WOLNEGO

Uporządkuj przywrotniki, przycinając ich liście i pędy z suchymi kwiatami. Te rośliny bywają inwazyjne, więc nie bój się przyciąć ich przy ziemi. Następnie podlej je obficie. Dzięki temu zabiegowi do końca lata będą produkować kępy zdrowych liści.

Dokarmiaj i podlewaj egzotyczne rośliny

Jeżeli masz w ogrodzie egzotyczne rośliny o dużych, pełnych wigoru liściach, dokarmiaj je co tydzień nawozem w płynie. Wybierz ten zawierający ekstrakt z alg morskich, aby zwiększyć ich odporność na stres – zwłaszcza tych rosnących w doniczkach – i wlej zalecaną dawkę do konewki z wodą. Dzięki temu poradzą sobie również pod koniec lata, kiedy temperatury spadną.

Podlewaj powoli, tak by nawóz wsiąkł w podłoże, dzięki czemu nic się nie zmarnuje. Duże liście są niczym parasole, dlatego przy tego typu roślinach kieruj wodę bezpośrednio do podłoża. Nie licz na to, że deszcz je nawodni – większość wody spłynie po liściach.

Obserwuj swoje rośliny i podlewaj je regularnie, aby nie uschły

DOBRA RADA

Jeżeli zamierzasz zebrać kwiaty do wazonu, zetnij je wcześnie rano i od razu włóż do wiadra z wodą. Następnie zabierz je do domu i ułóż w bukiety.

Cotygodniowe przycinanie róż

Kontynuuj oczyszczanie róż, ucinając przekwitłe kwiaty sekatorem. Przeprowadzaj ten zabieg raz w tygodniu, aż do końca lata, aby pobudzić róże do dłuższego kwitnienia.

Dość naturalnym zjawiskiem jest pojawianie się na krzewie niesfornych pędów, które są dłuższe i zaburzają pokrój krzewu. Możesz je przyciąć, aby nadać roślinie ładniejszy kształt. Najładniejszy efekt uzyskasz tnąc nad silnym, zdrowym pąkiem, trochę poniżej pozostałych gałęzi. W okresie suszy porządnie nawodnij podłoże wokół krzewu, aby wspomóc regenerację rośliny po cięciu w środku sezonu.

Wykonaj cięcie pod kątem 45 stopni, nad zdrowym pąkiem, który jest skierowany na zewnątrz krzewu

UWAŻAJ NA

Rdzę malwy

Usuń liście malwy z widocznymi oznakami rdzy malwy. Objawy choroby zazwyczaj pojawiają się najpierw na dolnych liściach, po czym stopniowo rozprzestrzeniają się w górę, psując wygląd rośliny i sprawiając, że traci wigor.

Sprawdź, czy na górnej stronie liści pojawiły się pomarańczowe plamki, a na spodniej – rdzawe grudki. Utnij porażone liście i wyrzuć do kosza. Usuń silnie zaatakowane rośliny, aby zapobiec rozprzestrzenianiu się choroby.

TEKST: ROSIE YEOMANS
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; TIM SANDALL

eprasa.pl f6caebc84f

Usuń przekwitłe kwiatostany funkii

Usuń kwiaty funkii, kiedy przekwitną. Chwyć pęd jak najniżej podstawy i utnij. Rośliny największą część swoich zasobów energetycznych zużywają do produkcji kwiatów, co odbywa się kosztem liści.

Wycinanie martwych pędów pobudzi rośliny do kwitnienia i pozwoli utrzymać liście w dobrej kondycji przez resztę lata. W trakcie przycinania sprawdzaj, czy wśród listowia nie kryją się ślimaki.

Przekwitłe kwiatostany funkii wyglądają niechlujnie, dlatego wytnij je, aby jak najlepiej wyeksponować ozdobne liście

Zastosuj nawóz dolistny, aby wzmocnić liście i przygotować roślinę do kwitnienia w przyszłym sezonie

Zasilaj rośliny kwasolubne

Najbardziej odpowiedni na podanie roślinom kwasolubnym nawozu dolistnego w płynie będzie pochmurny, bezwietrzny dzień – nie narazisz liści na poparzenia słoneczne. Wiele krzewów wrzosowatych kwitnie wiosną i na początku lata, dlatego lipiec będzie najbardziej odpowiednim miesiącem na ich zasilenie, aby pobudzić ich wzrost, wzmocnić je i przygotować do kwitnienia w kolejnym roku.

Zastosuj nawóz specjalistyczny dla tej grupy roślin. Dodaj odpowiednią dawkę do konewki z deszczówką i pamiętaj, aby polać roślinę od samej góry.

OGLĄDAJ filmy i uzyskaj porady na **www.GardenersWorld.com/feeding-plants**

KROK PO KROKU

Przytnij byliny po kwitnieniu

Odśwież przekwitłe byliny, ucinając zwiędłe kwiatostany. Opadające do ziemi łodygi rujnują wygląd rabat, a taki zabieg sprawi, że rośliny wypuszczą mnóstwo nowych przyrostów. Aby mieć pewność, że zabieg działa, wypatruj młodych pędów pośrodku rośliny.

1 **POSZUKAJ** roślin, takich jak te chabry, których łodygi ugięły się pod ciężarem kwiatów, ujawniając brzydki środek oraz dusząc sąsiednie rośliny.

2 **UŻYJ** sekatora do cięcia łodyg. Przytrzymaj kilka naraz i utnij jak najbliżej środka. Kontynuuj zabieg dookoła rośliny.

3 **POZOSTAW** młode pędy wyrastające pośrodku. Szybko się rozrosną i w ciągu kilku tygodni ponownie zakwitną. Podlej i wyściółkuj.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; TIM SANDALL

eprasa.pl f6caebc84f

Nie zapomnij

- Regularnie sprawdzaj poziom wody w poidełkach dla ptaków i stawach, w razie potrzeby je uzupełniając
- Regularnie podlewaj nowo posadzone drzewa i krzewy, szczególnie podczas upałów
- Usuwaj z rabat jednoroczne chwasty, kiedy są jeszcze małe
- Wypełnij wszelkie luki na swoich rabatach jednorocznymi roślinami w donicach lub bylinami kwitnącymi późnym latem

UWAŻAJ NA miniarki na chryzantemach

Przejrzyj liście swoich chryzantem i innych roślin z rodziny astrowatych w poszukiwaniu charakterystycznych tuneli larw miniarki. Dorosła mucha składa jaja w liściach, larwy wyjadają drogę przez liść, a później na końcu tuneli, które zrobiły, przepoczwarzają się w dorosłe osobniki. Zapobiegaj przepoczwarzeniu się larw i złożeniu nowych jaj, zrywając najbardziej dotknięte liście i zgniatając wszystkie znalezione poczwarki.

Koniczyna biała urośnie na nisko skoszonych trawnikach w nasłonecznionym miejscu

Pozwól zakwitnąć koniczynie dla zapylaczy

Pozostaw koniczynę białą, aby zakwitła na trawniku, a pomożesz nakarmić szereg ważnych owadów zapylających. Kwiaty koniczyny są niezwykle bogate w nektar i przyciągają kilka gatunków pszczół, w tym pszczoły miodne, trzmiele o krótkich języczkach i pszczoły samotnice – uważaj tylko, aby żadna z nich nie użądliła cię, gdy siedzisz lub chodzisz po trawniku bogatym w koniczynę.

Dzięki swojemu płożącemu pokrojowi koniczyna pomaga zwalczać inne chwasty i, podobnie jak w przypadku innych członków rodziny bobowatych, jej korzenie wiążą azot w glebie.

Po usunięciu obumarłych roślin kompozycje w donicach lepiej się prezentują, a pozostałe rośliny mogą się dobrze rozwijać

Usuń słabe rośliny z kompozycji w donicach

Sprawdź, czy w mieszanych kompozycjach w doniczkach nie ma roślin, które obumarły lub nie rozwinęły się. Weź wąską łopatkę i delikatnie wyciągnij roślinę wraz z korzeniami z podłoża, uważając, aby nie naruszyć innych roślin rosnących wokół niej. Wcześniejsze podlanie podłoża może pomóc rozluźnić korzenie roślin, jeśli to konieczne.

Upewnij się, że podłoże jest z powrotem utwardzone wokół korzeni innych roślin w doniczce. Usuń również obumarłe liście i resztki roślinne u podstawy pozostałych roślin, a następnie obficie je podlej.

Zbierz i przechowaj nasiona warzyw cebulowych

Pozyskaj dodatkowe rośliny, zbierając nasiona z tegorocznych upraw. Na zbiór wybierz ciepły, wietrzny dzień bez opadów, aby mieć pewność, że nasiona są suche i gotowe do przechowywania. Odetnij łodygę, a następnie przytrzymaj nad białą miską lub kartką papieru i palcami wypchnij nasiona z łusek na jasną powierzchnię. Możesz też zostawić roślinę z pędem kwiatowym na grządce i zebrać nasiona do papierowej torby.

Na koniec przesyp nasiona do papierowej torebki z etykietą i przechowuj je w puszce, w chłodnym miejscu.

Łuskę, która opada wraz z nasionami, można delikatnie zdmuchnąć

ODWIEDŹ **www.GardenersWorld.com/stop-pests** w poszukiwaniu wskazówek dotyczących zwalczania popularnych szkodników ogrodowych

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; TIM SANDALL

eprasa.pl f6caebc84f

Felieton

Opowieści Titchmarsha

Alan jest przyzwyczajony do odpowiadania na pojawiające się znienacka pytania przypadkowych osób, ale niekiedy nie do końca wie, jak zareagować

Są chwile, gdy rozumiem presję, którą czują lekarze, gdy na ulicy albo spotkaniu towarzyskim ktoś prosi ich o poradę dotyczącą swojego zdrowia. Może to być nieco irytujące – nawet krępujące – ale przynajmniej widzą człowieka, o którego chodzi.

Jako „ekspert od ogrodów" często muszę się jedynie zadowolić opisem.

Przypomina to zwrócenie się do lekarza z prośbą o zdiagnozowanie wysypki u pacjenta, którego ten nigdy nie widział. Czy chodzi o odrę, ospę, potówki, alergię na proszek do prania czy jeszcze coś innego?

Jednak odmowa udzielenia pomocy czy choćby brak próby jej podjęcia, bez względu na to, jak skąpe są informacje, zakrawałaby na arogancję. Przez te lata wielokrotnie bywało, że mimo najszczerszych chęci nie udawało mi się uzyskać niezbędnych danych.

Pewna dama zapytała na przykład, czy mogę jej powiedzieć, co się stało z jej azalią.

– A gdzie ona rośnie? – dopytałem.

– W moim ogrodzie – odpowiedziała dama.

Założyłem, że odpowiedź pozwoli mi zrozumieć, czy roślina rośnie w słońcu czy w cieniu, w glebie kwaśnej czy zasadowej. Potrzebowałem kilku dodatkowych pytań, aby uzyskać niezbędne informacje. Powinienem był przewidzieć, że moje pierwsze pytanie może być zbyt ogólne.

> Odpowiadanie na pytania, gdy najmniej się ich spodziewamy, to jedno, ale być przypartym do muru, a raczej siedzenia w samolocie, przez pasażera z fotela obok, to coś znacznie bardziej wytrącającego z równowagi

Jestem gotowy na nieuchronną konfrontację, która, jestem tego pewien, czeka mnie pewnego dnia:

– Czy pamięta pan, jak kiedyś mi pan poradził, żebym zasadził powojnik głębiej, niż rośnie w donicy i tak, aby miał korzenie w cieniu, a resztę w słońcu?

– Naturalnie.

– No cóż… Zrobiłam dokładnie tak.

– Acha?

– I powojnik nie przetrwał.

Na pewnym wykładzie, który wygłosiłem kiedyś w Eastbourne, pojawiła się pani, która chciała wiedzieć, co ma zrobić, aby jej zwartnica kwitła w kolejnych latach. Wyjaśniłem, że gdy roślina już straci liście, dobrze jest umieścić cebulę na jakiś czas w szafce do dosuszania bielizny, aby ciepło pobudziło ją do wytworzenia pędu kwiatowego.

Dwa lata później wróciłem do Eastbourne na kolejny wykład i w czasie przeznaczonym na zadawanie pytań usłyszałem następującą uwagę:

– Gdy był tu pan ostatnio, zasugerował pan, żebym włożyła cebulę zwartnicy do szafki do dosuszania bielizny, aby moja roślina pięknie zakwitła.

– Taaak?

– Proszę mi powiedzieć, kiedy mam ją stamtąd wyjąć?

Zaoferowałem nową cebulę, aby wynagrodzić owej pani stratę, ale była bardzo dobroduszna i odmówiła, przyznając, że chyba nie słuchała mnie wystarczająco uważnie.

Odpowiadanie na pytania, gdy najmniej się ich spodziewamy, to jedno, ale być przypartym do muru, a raczej siedzenia w samolocie, przez pasażera z fotela obok, to coś znacznie bardziej wytrącającego z równowagi. Siedziałem sobie kiedyś wygodnie z brzegu, w dwunastym rzędzie, i korzystałem z możliwości rzucenia okiem na magazyn pokładowy, gdy moi współpasażerowie przechodzili obok, szukając swoich miejsc.

Nagle usłyszałem oskarżycielskie „O!". Podniosłem wzrok i ujrzałem napierającą na mnie groźnie wyglądającą jejmość. Pani zamarła, bez żadnego wstępu dźgnęła mnie palcem pod żebra i zadała pytanie:

– Co jest nie tak z moimi pomidorami?

Generalnie należy kierować się zasadą, że w podobnych okolicznościach rezygnujemy z odpowiedzi sardonicznych czy tchnących jakimkolwiek humorem. Tu owa złota zasada wyleciała mi z głowy. Bez zastanowienia wypaliłem: – No cóż, stąd ich nie zobaczę.

Najpierw zobaczyłem święte oburzenie na obliczu owej damy, a następnie usłyszałem ripostę:

– Nie musi pan być taki nieprzyjemny. Próbowałam tylko z panem porozmawiać.

I zanim zdołałem cokolwiek wykrztusić, już zniknęła, pewnie zamierzając poskarżyć się sąsiadowi z fotela obok, że ogrodnik z telewizji tylko wygląda na miłego. Może trzeba było jej poszukać, gdy już wylądowaliśmy, ale puściły mi nerwy.

Z drugiej strony przynajmniej dobrze mnie kojarzyła. Bywa, że jest zupełnie inaczej. Trudno było mi kiedyś odpowiedzieć na uwagę:

– Bardzo lubię, gdy zapowiada pan pogodę.

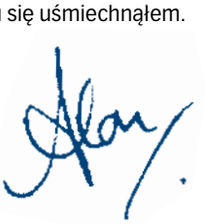
Jeszcze bardziej pozbawiło mnie złudzeń następujące skojarzenie:

– Ten sweter, który miał pan na sobie w telewizji w ubiegłym tygodniu…

– Tak?

– Kiedyś był mój. Kupił go pan w sklepie charytatywnym w Bognor, prawda?

No nie. Ale czegoś się już nauczyłem. Po prostu się uśmiechnąłem.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM. ILUSTRACJA: CHRIS MADDEN ILLUSTRATION

eprasa.pl f6caebc84f

NAJWIĘKSZY MAGAZYN

DLA BUDUJĄCYCH I REMONTUJĄCYCH DOM

NOWY NUMER JUŻ W SPRZEDAŻY!

BUDUJEMYDOM.PL

eprasa.pl f6caebc84j

Gardeners' World EDYCJA POLSKA

Polska

Redaktor naczelna
Małgorzata Wójcik
malgorzata.wojcik@avt.pl

Redaktor merytoryczny
Łukasz Skop
lukasz.skop@avt.pl

Asystent wydawcy
Anna Cember
anna.cember@avt.pl

Współpracownicy
Anna Moroz-Darska,
Bożka Piotrowska,
Klaudia Kossowska,
Katarzyna Kaczan-Borowska,
Marta Karcz,
Grzegorz Falkowski,
Katarzyna Bellingham,
Małgorzata Kalemba-Drożdż

Marketing i reklama
Marta Zaczek
marta.zaczek@avt.pl
tel. 22 257 84 76

Anna Brzywczy
anna.brzywczy@avt.pl
tel. 883 125 997

DTP
Studio Adekwatna

Prenumerata
prenumerata@avt.pl
tel. 22 257 84 22 (godz. 10:00–14:00)

Kolportaż
Paweł Gago
pawel.gago@avt.pl
tel. 22 257 84 24

United Kingdom

GARDENERS` WORLD
MANAGING DIRECTOR
Catriona Bolger

EDITOR-IN-CHIEF
Lucy Hall

ASSOCIATE EDITOR
David Hurrion

BBC STUDIOS, UK PUBLISHING
CHAIR, EDITORIAL REVIEW BOARDS
Nicholas Brett

MANAGING DIRECTOR, CONSUMER PRODUCTS AND LICENSING
Stephen Davies

COMPLIANCE MANAGER
Cameron McEwan

DIRECTOR, MAGAZINES AND CONSUMER PRODUCTS
Mandy Thwaites

UK.publishing@bbc.com
www.bbcstudios.com

IMMEDIATE MEDIA CO LTD
CHAIRMAN
Martin Weiss

CEO
Tom Bureau

DIRECTOR OF INTERNATIONAL LICENSING AND SYNDICATION
Tim Hudson

INTERNATIONAL PARTNERS MANAGER
Molly Hope-Seton

Adres redakcji
„Gardeners' World. Edycja Polska"
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa
tel. 22 257 84 99
www.magazyngardenersworld.pl

Źródłowe materiały publikacyjne pochodzą z miesięcznika brytyjskiego „Gardeners' World".

© Copyright 2023 AVT

Mimo wszelkich starań przy opracowaniu materiału do tego czasopisma, wydawca nie ponosi odpowiedzialności za jakiekolwiek błędy w tym czasopiśmie.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone na łamach pisma „Gardeners' World. Edycja Polska" treści reklamowe oraz artykuły promocyjne.

Wydawca
AVT-Korporacja Sp. z o.o.
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa tel. 22 257 84 99

Wydawnictwo AVT należy do Izby Wydawców Prasy

Miesięcznik, nr 7/2023

Magazyn jest wydawany na licencji brytyjskiego wydawnictwa Immediate Media Co Ltd

oraz BBC Studios

BBC Gardeners World magazine is published by AVT-Korporacja Sp. z o.o. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corpo-ration. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

W następnym numerze...

sierpniowe wydanie
w sprzedaży już pod koniec lipca

Polecane sklepy ogrodnicze

The Garden Bellingham – sklep internetowy
501 420 622 • kontakt@kasiabellinghamsklep.pl • www.kasiabellinghamsklep.pl

TopSzklarnie.pl – sklep internetowy
516 809 133 • szklarnie@agrocentrum.com.pl • www.topszklarnie.pl

Kielce

ACM Agrocentrum
25-330 Kielce, Sandomierska 207
41 342 55 83
sandomierska@agrocentrum.com.pl
www.agrocentrum.com.pl

ACM Agrocentrum Centrum Kwiatowe Holandia
25-502 Kielce, Paderewskiego 38
41 368 40 39
paderewski@agrocentrum.com.pl
www.agrocentrum.com.pl

Kozłów

ACM Agrocentrum Sklep Rolny
32-241 Kozłów, Kozłów 256
41 384 10 29
www.agrocentrum.com.pl

Miechów

ACM Agrocentrum
32-200 Miechów, Topolowa 3
41 383 15 34
www.agrocentrum.com.pl

Płońsk

Centrum Ogrodnicze Eljan
09-100 Płońsk, Skarżyn, Wyszogrodzka 14
603 984 504 • nuzynski.eljan@wp.pl
www.eljan.eu

Puławy

Centrum Ogrodnicze Ogród Marzeń Aldona Sójka
24-100 Puławy, Lubelska 100
697 084 823 • szkolkisojka@gmail.com
www.szkolkisojka.pl

Nowodworce

Davis & Kryjan-Gardens s.c. Centrum Ogrodnicze
16-010 Nowodworce, Kwiatowa 7
85 744 15 95 • ogrody@dkgardens.pl
www.dkgardens.pl

Tuczempy

Centrum Ogrodnicze Piotrów Alicja Piotrów
37-514 Tuczempy, Kwiatowa 7
16 623 19 84 • kwiaty.piotrow@wp.pl
www.ogrodnictwo-piotrow.pl

W tych sklepach zawsze znajdziesz magazyn „Gardeners' Word. Edycja Polska" oraz wydania specjalne. Serdecznie zapraszamy wszystkie sklepy ogrodnicze do współpracy B2B: **22 257 84 23 (godz. 10:00–14:00) • prenumerata@avt.pl**

prasa.pl/f6cae8e84

Książki z rabatem

do 30%
w Ulubionym
Kiosku

Zobacz pełną ofertę - **ponad 500 tytułów!**

Zamów wygodnie na **UlubionyKiosk.pl**

eprasa.pl f6caebc84f

OTWÓRZ DOM NA PRZESTRZEŃ BEZ OGRANICZEŃ!

ENERGOOSZCZĘDNY SYSTEM TARASOWY VEKAMOTION 82
LUKSUS DUŻYCH PRZESZKLEŃ, BEZPIECZEŃSTWO NISKIEGO PROGU

veka.pl

*Klasa A – zgodnie z normą PN-EN 12608 grubość ścianki zewnętrznej profila wynosi 3 mm (tolerancja 0,2 mm)

eprasa.pl f6caebc84f